

**ÇİFTLERİN EVLİLİK YAŞAMLARINDA EVLİLİK
UYUMU, EVLİLİK ÇATIŞMASI VE ÖZGECİ
(ALTURİSTİK) DAVRANIŞLARININ İLİŞKİSİ**

**2024
YÜKSEK LİSANS TEZİ
SOSYAL HİZMET**

Eda AKAY

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Gülay GÜNAY**

**ÇİFTLERİN EVLİLİK YAŞAMLARINDA EVLİLİK UYUMU, EVLİLİK
ÇATIŞMASI VE ÖZGECİ (ALTURİSTİK) DAVRANIŞLARININ İLİŞKİSİ**

Eda AKAY

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Gülay GÜNAY**

**T.C.
Karabük Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Sosyal Hizmet Anabilim Dalında
Yüksek Lisans Tezi
Olarak Hazırlanmıştır**

**KARABÜK
Ocak 2024**

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	1
TEZ ONAY SAYFASI.....	4
DOĞRULUK BEYANI	5
ÖNSÖZ	6
ÖZ	7
ABSTRACT.....	8
ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ.....	9
ARCHIVE RECORD INFORMATION	10
KISALTMALAR	11
ARAŞTIRMANIN KONUSU	12
ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	14
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	15
ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİ / PROBLEM	19
EVREN VE ÖRNEKLEM.....	21
KAPSAM VE SINIRLILIKLAR/KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER	21
1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ LİTERATÜR	23
1.1. Evlilik	23
1.2. Evlilik Uyumu.....	26
1.3. Evlilik Çatışması	27
1.4. Evlilik Uyumu ve Evlilik Çatışmasını Ele Alan Bazı Kuramsal Yaklaşımlar	29
1.4.1. Psikodinamik Yaklaşım	30
1.4.2. Bilişsel Yaklaşım.....	30
1.4.3. Bağlanma Yaklaşımı	31
1.4.4. Yükleme Yaklaşımı	31

1.4.5. Yatırım Yaklaşımı	32
1.4.6. Evlilik Kalitesi Yaklaşımı	32
1.4.7. Bağlam Yaklaşımı.....	32
1.4.8. Denge Kuramı.....	33
1.4.9. Çok Jenerasyonlu Aile Kuramı.....	33
1.4.10. Bilişsel Davranışçı Kuram	33
1.4.11. Sosyal Öğrenme Kuramı.....	34
1.5. Özgecilik.....	34
1.5.1. Özgeciliği Ele Alan Bazı Kuramsal Yaklaşımlar.....	36
1.5.1.1. Psikoanalitik Kuram	37
1.5.1.2. Hümanistik Kuram.....	37
1.5.1.3. Sosyal Öğrenme Kuramı.....	37
1.5.1.4. Empati-Özgecilik Hipotezi.....	38
1.6. Özgeciliğin Evlilik Dinamiklerine Etkisi.....	38
1.7. Yurt İçi ve Yurt Dışında Yapılmış İlgili Araştırmalar	40
1.7.1. Evlilik Uyumu ile İlgili Yurt İçi ve Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar.....	40
1.7.2. Evlilik Çatışması İle İlgili Yurt İçi ve Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	42
1.7.3. Özgecilik İle İlgili Yurt İçi ve Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	44
2. BULGULAR.....	46
2.1 Demografik Bilgiler.....	46
2.2. Katılımcıların Evliliklerine Dair Bilgiler	48
2.3. Araştırmanın Ölçme Araçlarının Katılımcıların Demografik Bilgileri ile İlişkisi	49
2.3.1. Katılımcıların Özgecilik Düzeylerinin Demografik Özelliklerine Göre Karşılaştırılması	50
2.3.2. Katılımcıların Evlilik Çatışması Düzeylerinin Demografik Özelliklerine Göre Karşılaştırılması.....	52
2.3.3. Katılımcıların Evlilik Uyumu Düzeylerinin Demografik Özelliklerine Göre Karşılaştırılması.....	56
2.4. Özgecilik, Evlilik Çatışması ve Evlilik Uyumu Arasındaki İlişki.....	59
SONUÇ	61
KAYNAKÇA.....	74

TABLolar LİSTESİ	86
ŞEKİLLER LİSTESİ	87
EKLER	88
Ek 1 : Anket Formu	88
Ek 2 : Etik Kurul İzni	94
ÖZGEÇMİŞ	95

TEZ ONAY SAYFASI

Eda AKAY tarafından hazırlanan “ÇİFTLERİN EVLİLİK YAŞAMLARINDA EVLİLİK UYUMU, EVLİLİK ÇATIŞMASI VE ÖZGECİ (ALTURİSTİK) DAVRANIŞLARININ İLİŞKİSİ” başlıklı bu tezin Yüksek Lisans Tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Gülay GÜNAY SOYADI .....

Tez Danışmanı, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Bu çalışma, jürimiz tarafından Oy Birliği ile Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir. 18/12/2024

Ünvanı, Adı SOYADI (Kurumu)

İmzası

Başkan : Prof. Dr. Gülay GÜNAY (KBÜ) .....

Üye : Prof. Dr. Ali Fuat ERSOY (KBÜ) .....

Üye : Doç. Dr. Harun ASLAN (KÜ) .....

KBÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu, bu tez ile, Yüksek Lisans Tezi derecesini onamıştır.

Doç. Dr. Zeynep ÖZCAN .....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı herhangi bir yola tevessül etmeden yazdığımı, araştırmamı yaparken hangi tür alıntılarım intihal kusuru sayılacağını bildiğimi, intihal kusuru sayılabilecek herhangi bir bölüme araştırmamda yer vermediğimi, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserlere metin içerisinde uygun şekilde atıf yapıldığını beyan ederim.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak ahlaki ve hukuki tüm sonuçlara katlanmayı kabul ederim.

Adı Soyadı: Eda AKAY

İmza :

ÖNSÖZ

Bu tezin yazımında başta danışmanım Prof. Dr. Gülay GÜNAY olmak üzere bölüm hocalarım Prof. Dr. Ali Fuat ERSOY ve Doç. Dr. Oğuzhan ZENGİN'e teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Ayrıca, eğitimim ve tezim boyunca beni destekleyen canım eşim Dr. Yusuf Mehmet AKAY'a teşekkür ederim.

Son olarak, bilgisiyle tezin her aşamasında bana yardımcı olan ve yol gösteren arkadaşım Gamze İSMAİLOĞLU'na destekleri için teşekkür ederim.

ÖZ

Evlilik toplumun en temel birimlerinden biri olan ailenin oluşumunda merkezi bir role sahiptir. Bir evliliğin sürdürülebilir ve sağlıklı olması için evlilik uyumu ve evlilik çatışması önemli belirleyicilerdendir. Empati, anlayış ve özgeci davranışlar ise bireye sağladığı kazanımlarla evlilik içinde önemli bir yere sahiptir.

Bu çalışmanın amacı çiftlerin evlilik uyumu, evlilik çatışması ve özgeci davranışları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmanın örneklemi 21-62 yaş arasındaki 193 kadın 181 erkek olmak üzere 374 katılımcıdan oluşmaktadır. Araştırma konusuna dair verileri toplamak için sosyo-demografik değişkenler, Evlilik Uyumu Ölçeği, Evlilik Çatışması Ölçeği (Evlilik Yaşamı Ölçeği) ve Özgeciler Ölçeğinden oluşan bir anket formu kullanılmıştır.

Araştırma bulgularına göre katılımcıların özgeciler düzeyleri ile yaş, çalışma durumu, aile ortalama geliri ve evlilik süresi arasında; evlilik uyumları ile yaş, evlenme şekli, eşle yaş farkı ve ilişkiyi tanımlama şekli arasında; evlilik çatışması ile eğitim düzeyi ve ilişkiyi tanımlama şekilleri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu bulunmuştur. Katılımcıların evlilik uyumu ile evlilik çatışması arasında ise orta düzeyde negatif yönlü anlamlı bir korelasyon bulunmuştur. Araştırma bulguları alanyazın ışığında tartışılmış ve sonuç olarak konuya dair sosyal hizmet müdahaleleri ve gelecek çalışmalar için önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Evlilik Uyumu; Evlilik Çatışması; Özgeciler

ABSTRACT

Marriage has a central role in the formation of the family, one of the most basic units of society. Marital harmony and marital conflict are important determinants for a marriage to be sustainable and healthy. Empathy, understanding and altruistic behaviors have an important place in marriage with the gains they provide to the individual.

The aim of this project is to increase the gap between couples' marital harmony, marital conflict and altruism. The sample of the study consists of 374 participants (193 women and 181 men) between the ages of 21-62. A questionnaire form consisting of socio-demographic variables, Marital Adjustment Scale, Marital Conflict Scale (Marital Life Scale) and Altruism Scale was used to collect data on the research topic.

According to the research findings, there is a difference between the altruism levels of the participants and their age, employment status, family average income and marriage duration; between marital compatibility and age, type of marriage, age difference with spouse and way of defining the relationship; It was found that there was a significant difference between marital conflict, education level and the way they defined the relationship. A moderately negative significant correlation was found between the participants' marital adjustment and marital conflict. The research findings were discussed in the light of the literature and as a result, suggestions were made for social work interventions and future studies on the subject.

Keywords: Marital Adjustment; Marital Conflict; Altruism

ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ

Tezin Adı	Çiftlerin Evlilik Yaşamlarında Evlilik Uyumu, Evlilik Çatışması ve Özgeci (Alturistik) Davranışlarının İlişkisi
Tezin Yazarı	Eda AKAY
Tezin Danışmanı	Prof. Dr. Gülay GÜNAY
Tezin Derecesi	Yüksek Lisans
Tezin Tarihi	18/01/2024
Tezin Alanı	Sosyal Hizmet Anabilim Dalı
Tezin Yeri	KBÜ/LEE
Tezin Sayfa Sayısı	95
Anahtar Kelimeler	Evlilik Uyumu; Evlilik Çatışması; Özgecilik

ARCHIVE RECORD INFORMATION

Name of the Thesis	The Relationship between Marital Adjustment, Marital Conflict and Altruistic Behaviors in Couples' Married Life
Author of the Thesis	Eda AKAY
Advisor of the Thesis	Prof. Dr. Gülay GÜNAY
Status of the Thesis	(Master's Degree
Date of the Thesis	18/01/2024
Field of the Thesis	Social Work Department
Place of the Thesis	UNIKA/IGP
Total Page Number	95
Keywords	Marital Adjustment; Marital Conflict; Altruism

KISALTMALAR

EUÖ	: Evlilik Uyumu Ölçeği
EÇÖ	: Evlilik Çatışması Ölçeği
ÖÖ	: Özgecılık Ölçeği
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
Vd.	: Ve Diğerleri

ARAŞTIRMANIN KONUSU

Aile kurumunun oluşmasını sağlayan evlilik, tarihsel süreçte olduğu gibi günümüzde de önemini ve işlevini sürdürmeye devam etmektedir. Evlilik yoluyla kurulan aileler gelecek nesilleri var ederek toplumsal düzenin korunmasını sağlar. Evlilik, kişilerarası ilişki ağı içinde toplumun kültür ve değerlerinin de bir aktarım aracıdır (Girgis vd., 2012, s. 270). Bireysel bağlamda değerlendirildiğinde ise bireylerin biyolojik (üreme) ve psiko-sosyal (sosyal destek sağlama) ihtiyaçlarını gidermeye yönelik bir fonksiyona sahiptir (Wan vd., 1996, ss. 503–504). Ev işlerindeki rol ve sorumluluk dağılımı, çocuk yetiştirme, finansal kaynakların yönetimi ve aile üyeleri arasındaki ilişkilerin düzenlenmesi ise evliliğin aile işlevini ifade etmektedir. Evliliklerin sağlıklı işlev görmesi, birliktelik içindeki bireylerin birbirlerine saygılı davranmalarına, birbirlerine destek olmalarına ve çatışma durumunda yapıcı bir şekilde yaklaşmalarına bağlıdır (Moore vd., 2004, s. 2).

Evlilik iki farklı kişiliğin bir araya geldiği yeni bir sosyal yapı olarak değerlendirildiğinde, her iki bireyin geçmişten getirdiği yaşam deneyimleri ve farklı kişilikler nedeniyle ikili arasında bir çatışma yaşanması kaçınılmazdır. Kimi zaman evlilikte sahip olunan bu farklılıklar bireylerin birbirlerinin hayata bakışlarında yeni pencereler açabilirken kimi zaman da evlilik birliği içinde çeşitli çatışmalara ve uyumsuzluğa sebep olabilmektedir. Alanyazında evlilik uyumu ve evlilik çatışmasını etkileyen sosyo-kültürel geçmiş (Tekin Çatal & Kalkan, 2019, s. 180), eğitim durumu, evlenme yaşı (Yalçın, 2014, s. 259), evlenme şekli, cinsel yaşantı (Miller vd., 2013, s. 608), maddi durum (Çelik & Tümkaya, 2012, s. 225), çocuk sahibi olup olmama ve eş desteği (Cobb vd., 2001, s. 1133) gibi birçok unsur üzerinde durulmuştur. Bunun yanında başkalarının refahı ve mutluluğu için özverili bir davranış şeklinde özetlenen özgecilik kavramının da evlilik dinamiklerinde etkili olduğunu ortaya koyan çeşitli araştırmaların yer aldığı görülmektedir (Akbiyık, 2022, s. 57; Buerkle vd., 1961, s. 21; Tosun vd., 2017, s. 88). Bu noktada araştırmanın konusunu oluşturan evlilik uyumu, evlilik çatışması ve özgecilik kavramlarını açıklamak önem arz etmektedir.

Evlilik uyumu, eşlerin evliliklerine karşı duydukları memnuniyet ve mutluluk duygularını ifade eder. Alanyazında evlilik uyumu ile benzer anlamı olarak evlilik kalitesi ve evlilik doyumu gibi kavramlara da yer verildiği görülmektedir. Bu konuda tam anlamıyla fikir birliğinin sağlanamadığı görülmekle birlikte evlilik uyumu, bireyin

öznel değerlendirmelerinden uzak, ilişkinin niteliği üzerine odaklanan, ölçülebilir niteliklere sahip bir kavram olması yönüyle diğer kavramlardan farklılaşmaktadır (Erbek vd., 2005, ss. 40–41). Bu çerçevede çiftler evlilik birliği içinde fikir birliği sağlayabilir, sorunların çözümünde olumlu ve ılımlı yaklaşabilir, ilişkide dengeyi kurabilir, ortak hedefler belirleyip birlikte hareket edebilirler ise evlilik uyumunun var olduğu söylenebilir.

Uyum, her evlilikte istenen bir durum olsa da evlilik birliği içerisinde yaşanan çatışma ve sorunlar da evliliğin en doğal ve olağan akışı olarak karşımıza çıkmaktadır. Evlilik birliği içinde farklı bireysel değerler, duygu ve düşünce kalıpları, eşler arasındaki iletişim kopukluğu, öfke gibi nedenlerle ortaya çıkan çatışma durumu karşılaşılabilmektedir. Alanyazında söz konusu çatışma durumlarının evlilik birliği içinde sorun yaşandığında çözüme kavuşturulmamış, ertelenmiş ve üzeri örtülmüş durumların birikerek tekrar gün yüzüne çıkmış olmasıyla daha sık yaşandığı görülmektedir (Cummings & Davies, 2014, s. 13). Evlilikte çatışma yaşanması durumunda çiftlerin o çatışmanın kazananı olmak ve çatışmayı geçiştirmek gibi amaçlarla değil, çatışma durumunu başarılı ve sağlıklı bir şekilde yönetebilmek amacıyla hareket ettiği durumda evlilik çatışması, evlilik uyumunu beraberinde getirecektir (Spree, 1979, s. 143).

Özgecilik ise en genel anlamıyla kişisel fayda gözetmeksizin başka bir kişinin yararına olan davranışlar sergilenmesi olarak tanımlanabilir (Monroe, 2014, s. 6). Özgecilik herhangi bir beklenti ve çıkar amacı gütmeyen, başkalarının yararını en az kendi yararı kadar düşünen, gerekirse kendi yararından vazgeçmeyi de içeren bir davranış şeklidir. Bu tanımdan hareketle evlilik birliği içinde eşlerin birbirlerini kendilerinden daha çok düşündükleri, bencillikten uzak bir yaklaşım benimsedikleri, karşılıklı olarak birbirlerinin ihtiyaç ve beklentilerini anlayarak bunu karşılamak adına çaba gösterdikleri ilişki ağı içinde özgeci davranışın evlilik uyumunu artıracak ve evlilik çatışmasını azaltacak çıkarımı yapılabilir (Mullen, 2013, s. 30).

Tarihsel süreçte aile ve evlilik konusyla ilgili temel konular psikoloji, sosyoloji, antropoloji ve ilahiyat gibi birçok disiplin içerisinde yer edinmekle birlikte, sosyal hizmet alanı içinde de önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyal hizmet dezavantajlı gruplarla ilgilenmesinin yanı sıra aile refahı ve ailenin yaşam

kalitesinin artırılması amacıyla da uygulamalar gerçekleştiren bir bilim dalıdır. Aile ve sosyal hizmet bağlamında:

- Aile üyelerinin gelişimsel ve duygusal ihtiyaçlarını yetkin bir şekilde karşılayabilmeyi öğrenmeleri için aile üyelerine yardım etmeyi,
- Bütüncül bir bakış açısıyla aile içinde özel gereksinim sahibi olan bireyleri desteklemeyi ve güçlendirmeyi,
- Ailenin sağlıklı bir şekilde işlev gösterebilmesi için aile bireylerine yol göstermeyi içine alan mikro, mezo ve makro düzeylerde müdahalelerden söz edilebilir (Duyan, 2016, s. 265). Bu müdahaleler aile içerisinde evlilik uyumunu artıracak ve bir çatışma durumunda aile bireylerinin sağlıklı baş etme yöntemlerini kullanmalarına destek olacaktır.

Evlilik üzerine yapılmış çalışmalara bakıldığında evlilik uyumu ve evlilik çatışması sık karşılaşılan konular arasında olsa da çiftlerin evlilik uyumları, evlilik çatışmaları ve özgeci davranışları arasındaki ilişkiyi ele alan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu araştırmanın konusunu evlilik uyumu, evlilik çatışması ve özgecilik kavramlarını açıklamak, aralarındaki ilişkinin varlığını incelemek ve sonuçları alanyazın bağlamında değerlendirmek oluşturmaktadır.

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Aile kurumunu var eden evlilik, bireysel ve toplumsal bağlamda oldukça önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Sağlıklı bir gelişim süreci geçirmiş, yaşam evrelerindeki tüm aşılması gereken zorlukları aşmış ve kendi kimliğini oluşturmuş bireyin sağlıklı bir aileyi var ettiği, sağlıklı ailelerin de sağlıklı ve işlevsel toplumları oluşturduğu düşünüldüğünde evlilik kurumunun toplum için ne derece önemli olduğu görülmektedir. Ülkemizde boşanma oranlarının her geçen yıl bir önceki yıla göre arttığı göz önüne alındığında evlilik üzerine yapılan araştırmaların önemi bir kez daha anlaşılmaktadır.

Alanyazında evlilik uyumu, evlilik çatışması ve özgecilik konulu çalışmalara ayrı birer konu olarak sıklıkla yer verildiği görülmekle birlikte her üç değişkenin ilişkisinin araştırıldığı bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu anlamda çalışmanın özgün ve önemli bir çalışma olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışma ile çiftlerin evlilik sürecindeki uyumları, çatışmaları ve özgeci davranışlarının ilişkisini araştırmak, bu ilişkinin alanyazın bağlamında değerlendirmesini yapmak amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın alt amaçları şu şekilde belirlenmiştir:

- Çiftlerin özgecilik düzeyleri, evlilik uyumları ve evlilik çatışmaları ile sosyo-demografik özellikleri arasındaki ilişkiyi belirlemek,
- Çiftlerin evlilik uyumları ve özgecilik düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek,
- Çiftlerin evlilik çatışmaları ve özgecilik düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek,
- Elde edilen sonuçları alanyazın perspektifinden değerlendirmek.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışma, evli çiftlerin evlilik uyumları ve çatışmalarının özgecilik düzeyleri üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlayan nicel bir araştırmadır. Araştırmada nicel araştırma modellerinden ilişkiyel tarama modeline yer verilmiştir. İlişkiyel tarama modeli, iki veya daha fazla değişkenin birbiri ile ilişkisini belirleyerek muhtemel sonuçlar hakkında tahminde bulunmayı sağlamaktadır (Creswell, 2012, s. 338).

Veri Toplama Süreci

Araştırmanın ilk aşamasında tez öneri formu hazırlanmış ve etik kurul iznine başvurulmuştur. Gerekli etik kurul izni Karabük Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'nun 24.02.2023 tarihli ve 2023/02 Numaralı toplantısının 38 numaralı kararı neticesinde alınmıştır.

Araştırma verileri anket formunun fiziki olarak dağıtımı ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilerek elde edilmiştir. Katılımcılar araştırma formunu ortalama 15 dakika ile 30 dakika arasında doldurmuşlardır. Veriler 2023 yılı Ağustos ve Aralık ayları arasında 5 ay süreçte toplanmıştır. Katılımcılar anket formunu doldurmadan önce araştırmanın konusu, amacı ve verilerinin gizliliği hakkında bilgilendirilmiş, katılımlarının gönüllülük esaslı olmasına dikkat edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada araştırmanın amacı doğrultusunda oluşturulan ve toplamda dört bölümden oluşan bir anket formu kullanılmıştır. Anket formunun ilk bölümünde

alanyazın taraması yapılarak oluşturulan 14 soruluk sosyo-demografik değişkenler yer almaktadır. Katılımcılardan araştırma konusuna dair verileri toplamak üzere Özgecilik Ölçeği, Evlilik Çatışması Ölçeği ve Evlilik Uyum Ölçeği veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

Sosyo-demografik Bilgiler: Sosyo-demografik bilgi formu, demografik ve evlilik yaşantısına dair bilgiler olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Demografik bilgiler içerisinde; cinsiyet, yaş, eğitim durumu, çalışma durumu, meslek ve gelire dair sorular yer almaktadır. Evlilik yaşantısına dair bölümde ise; evlenme şekli, evlilik süresi, evlenme yaşı, eş ile yaş farkı, çocuk sahibi olup olmama gibi soruları kapsamaktadır.

Özgecilik Ölçeği (ÖÖ): London ve Bower, (1968) tarafından geliştirilmiş olan, Türkçe'ye uyarlamasını ise Akbaba(1994)'nin yaptığı Özgecilik Ölçeği, 5'li Likert tipinden (1= Çok az ve 5=Çok fazla) oluşan, toplam 20 maddeyi içeren bir forma sahiptir. Toplam dört alt boyuttan oluşmakta ve her boyutta 5 madde yer almaktadır. Bu dört boyut bireyin kendisini ve akrabalarını ne derece yardımsever olarak algıladığını ölçen aile kategorisi; kişinin ne kadar yardımsever olduğunu ölçen yardımseverlik kategorisi; kişinin sorumluluk alma oranını ölçen sorumluluk kategorisi; kişinin sosyal faaliyetlere katılım oranını gösteren sosyal kategoriden oluşmaktadır. Özgecilik ölçeğinin Türk örnekleme üzerindeki güvenilirliği; yapılan işlemler sonucunda toplam puan için Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .85, iki-yarı test güvenilirlik katsayısı .90 ve tüm ölçek için test-tekrar test güvenilirlik katsayısı .92 olarak belirlenmiştir. Özgecilik ölçeğinin geçerlik çalışmalarında; iç geçerlik, kapsam geçerliği ve benzer ölçekler geçerliği olmak üzere üç yöntem kullanılmıştır. Bu yöntemler kullanılarak elde edilen bulgular, ölçeğin geçerli bir ölçek olduğuna dair kanıt olarak kabul edilmiştir (Akbaba, 1994, s. 76).

Ters kodlanan maddenin yer almadığı özgecilik ölçeğinin puanlamasında bir kişi en az 20 en fazla 100 puan almaktadır. Ölçek puanı yükseldikçe özgecilik düzeyinin fazla olduğu, ölçek puanı azaldıkça özgecilik düzeyinin düşük olduğu söylenebilmektedir(Akbaba, 1994, s. 93).

Evlilik Çatışması Ölçeği (EÇÖ) (Evlilik Yaşamı Ölçeği): Hatipoğlu (1993, s.47) tarafından geliştirilen Evlilik Çatışması Ölçeği, evlilikteki çatışma konularının yaygınlığını ve sıklığını değerlendirmek için kullanılır. Bu 70 maddelik ölçekte her bir

madde, farklı bir çatışma konusunu temsil eder ve bu çeşitli konular, çocuklar, cinsellik ve ev işleri gibi alanları içerir. Ölçek, Çatışma Yaygınlık Puanı ve Çatışma Sıklık Puanı olmak üzere iki ayrı puanlama sistemi içermektedir. Çatışma Yaygınlık Puanı, çiftin yaşadığı çatışma konularının varlığını belirlemek için kullanılır ve her bir konu için “Böyle bir durum yok” seçeneği 0, “Var” seçeneği ise 1 olarak puanlanır. Bu durumda katılımcılar, 0’dan 70’e kadar değişen bir puan alabilirler. Çatışma Sıklık Puanı ise, çatışma konularının ne sıklıkla yaşandığını ölçer. Bu puanlama sisteminde “Böyle bir durum yok” ifadesi 0 puan alırken, “var ama hiç gerginlik yaratmıyor” ile “günde 1-2 kez gerginlik yaratıyor” ifadeleri arasında değişen seçenekler 1’den 5’e kadar puanlanır. Böylece, katılımcılar bu ölçekten 0’dan 350’ye kadar değişen bir toplam puan alabilirler. Ölçekte ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Ölçeğin geliştirildiği araştırmada Cronbach Alpha iç güvenilirlik katsayısı .91 olarak hesaplanmıştır.

Evlilikte Uyum Ölçeği (EUÖ): Locke ve Wallace (1959) tarafından geliştirilen ölçek bireylerin evlilik uyum düzeylerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması ise Tutarel-Kışlak (1999, ss. 52–53) tarafından yapılmıştır. Ölçekte farklı sayıda seçenekleri bulunan 15 madde yer almaktadır. Ölçekte ters kodlanan madde bulunmamaktadır.

Tutarel Kışlak (1999), ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında 149 evli kadın ve 162 evli erkek olmak üzere 311 kişiyi örnekleme dahil etmiştir. Güvenirlik çalışmasında korelasyon katsayısı .57 olarak bulunmuştur. Ölçüt geçerliğini belirlemek amacıyla Kişilerarası İlişkiler Ölçeği ile İlişkilerde Yükleme Ölçeği kullanılmıştır. EUÖ ile Kişilerarası İlişkiler Ölçeği’nin toplam puanları arasındaki korelasyon katsayısı .12; EUÖ ile İlişkilerde Yükleme Ölçeği toplam puanları arasındaki korelasyon katsayısı ise -.54 olarak bulunmuştur (Tutarel-Kışlak, 1999, s. 54).

Verilerin Analizi

Araştırmanın amacına yönelik oluşturulan anket formunun ulaştırıldığı 390 evli katılımcıdan elde edilen veriler, SPSS v.24 (Statistical Package for Social Sciences) programına aktarılarak analizler gerçekleştirilmiştir. 16 katılımcının araştırmaya ait anket formunu eksik veya hatalı olarak tamamladığı belirlenmiş ve analize 374 katılımcının verileri ile devam edilmiştir.

Katılımcılara uygulanan ölçeklere faktör analizi yapılarak madde toplam yük değerleri hesaplanmıştır. Bu noktada maddelerin 0.30 yük değerinden daha düşük değerde olmamasına dikkat edilmiştir (Taherdoost vd., 2014, s. 377). Ölçek toplam puanlarının ve ölçeklere ait alt faktörlerin ortalama, standart sapma, skewness, kurtosis, Cronbach Alpha ve açıklanan toplam varyans değerleri belirlenerek betimleyici istatistikler elde edilmiştir. Araştırma hipotezlerini test etmede kullanılacak istatistiksel analiz türünü belirlemek amacıyla normallik varsayımı incelenmiştir. Bu doğrultuda skewness ve kurtosis değerlerinin ± 2 değer aralığında olmasının normal dağılımı işaret ettiği varsayılmıştır (George ve Mallery, 2020, s. 114). Kullanılan ölçeklerin bu araştırmadaki güvenilirliğini belirlemek amacıyla Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı göz önünde bulundurulmuştur. Cronbach Alpha katsayısı doğrultusunda güvenilirlikten söz edebilmek için 0.70 sınırı dikkate alınmıştır (Taber, 2018, s. 1288)

Tablo 1’de araştırmada kullanılan ölçme araçları olan Özgecilik Ölçeği, Evlilik Çatışması Ölçeği, Evlilikte Uyum Ölçeği ve bunların belirlenen alt faktörlerine ait betimleyici istatistikler yer almaktadır. Buna göre Özgecilik Ölçeği toplam puanı için çarpıklık ve basıklık katsayıları -0.194 ve -0.569; ölçeğin alt faktörlerinden aile için -0.360 ve -0.128; sosyal boyutu için 0.367 ve -0.255; yardımseverlik için -0.012 ve -0.615; sorumluluk boyutuna ait katsayılar ise -0.182 ve -0.528 olarak hesaplanmıştır. Özgecilik Ölçeğinin alt faktörleri toplam varyansın %61’ini açıklamaktadır ve Cronbach Alpha katsayıları 0.753 ile 0.915 arasındadır. Evlilik Çatışması Ölçeği 1.570 değerinde çarpıklık, 1.934 değerinde basıklık ve 0.928 değerinde güvenilirlik katsayısına sahiptir. Evlilikte Uyum Ölçeğinin çarpıklık katsayısı -0.644, basıklık katsayısı -0.101 ve Cronbach Alpha katsayısı 0.839; bu katsayıların anlaşma alt faktörü için sırasıyla -0.961, 1.598 ve 0.795; tarz alt faktörü için -0.805, 0.036 ve 0.707 olduğu saptanmıştır. Evlilikte Uyum Ölçeğinin açıklanan toplam varyansı %45’tir (Tablo 1).

Tablo 1: Ölçeklere ilişkin betimleyici istatistikler

	Ort.	SS	Skewness	Kurtosis	Cronbach Alfa	Açıklanan varyans
Özgeçelik Ölçeği Toplam	3.07	0.697	-0.194	-0.569	0.915	61.088
Aile	3.22	0.831	-0.360	-0.128	0.753	39.477
Sosyal	2.68	0.911	0.367	-0.255	0.850	8.255
Yardımsızlık	3.10	0.900	-0.012	-0.615	0.837	6.848
Sorumluluk	3.30	0.755	-0.182	-0.528	0.789	6.509
Evlilik Çatışması Ölçeği Toplam	0.313	0.313	1.570	1.934	0.928	36.485
Evlilikte Uyum Ölçeği Toplam	3.18	0.459	-0.664	-0.101	0.839	45.198
Anlaşma	4.23	0.665	-0.961	1.598	0.795	32.987
Tarz	2.44	0.545	-0.805	0.036	0.707	12.211

Tablo 1’de tüm ölçekler ve onların alt ölçeklerinin normal dağılım varsayımını karşıladığının ve güvenilirlik katsayılarının yeterli olduğunun saptandığı görülmektedir. Bu bilgiler ışığında araştırmaya parametrik testlerle devam edilmiştir. Buna göre; araştırmada kullanılan ölçeklerin demografik değişkenlerin ortalama puanlarına göre farklılaşma durumu T-Testi ve Tek Faktörlü Varyans Analizi (ANOVA) ile incelenmiştir. Başka bir deyişle iki gruplu değişkenler olan cinsiyet ve çocuğa sahip olma ile T-Testi; ikiden fazla gruba sahip yaş, eğitim düzeyi, çalışma durumu, aile ortalama geliri, evlenme şekli, evlenme süresi, evlenme yaşı, eşle yaş farkı ve ilişkiyi tanımlama şekli değişkenleri ile ise ANOVA yöntemi kullanılmıştır. ANOVA testi ile farklılaşmanın anlamlı olduğunun tespit edilmesinin ardından grup karşılaştırmaları için Post-Hoc analizlerinden Scheffe kullanılmıştır. Kullanılan ölçekler arasındaki ilişkinin varlığını ve varsa yönünü ve düzeyini belirlemek için değişkenler Pearson Korelasyon Katsayısı ile incelenmiştir. Analizlerdeki anlamlılık durumu 0.05 ve 0.001 düzeyleri doğrultusunda değerlendirilmiştir (Olsen vd., 2020, s. 1267).

ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİ / PROBLEM

Çiftlerin evlilik yaşamlarında evlilik uyumu, evlilik çatışması ve özgeci davranışları arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlayan bu araştırmanın hipotezleri ve alt hipotezleri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Araştırmanın Hipotezleri

H₁: Çiftlerin özgecilik tutumları demografik özelliklerine göre farklılaşmakta mıdır?
H _{1a} : Çiftlerin özgecilik tutumları cinsiyete göre farklılaşmaktadır.
H _{1b} : Çiftlerin özgecilik tutumları yaşa göre farklılaşmaktadır.
H _{1c} : Çiftlerin özgecilik tutumları eğitim durumuna göre farklılaşmaktadır.
H _{1d} : Çiftlerin özgecilik tutumları çalışma durumuna göre farklılaşmaktadır.
H _{1e} : Çiftlerin özgecilik tutumları aile gelirine göre farklılaşmaktadır.
H₂: Çiftlerin özgecilik tutumları evlilik yaşantılarına göre farklılaşmakta mıdır?
H _{2a} : Çiftlerin özgecilik tutumları ilişkilerini tanımlama şekillerine göre farklılaşmaktadır.
H _{2b} : Çiftlerin özgecilik tutumları evlenme şekline göre farklılaşmaktadır.
H _{2c} : Çiftlerin özgecilik tutumları evlilik süresine göre farklılaşmaktadır.
H _{2d} : Çiftlerin özgecilik tutumları evlenme yaşına göre farklılaşmaktadır.
H _{2e} : Çiftlerin özgecilik tutumları eşleriyle aralarındaki yaş farkına göre farklılaşmaktadır.
H _{2f} : Çiftlerin özgecilik tutumları çocuk sahibi olup olmamalarına göre farklılaşmaktadır.
H₃: Çiftlerin evlilik uyumları demografik özelliklerine göre farklılaşmakta mıdır?
H _{3a} : Çiftlerin evlilik uyumu cinsiyete göre farklılaşmaktadır.
H _{3b} : Çiftlerin evlilik uyumu yaşa göre farklılaşmaktadır.
H _{3c} : Çiftlerin evlilik uyumu eğitim durumuna göre farklılaşmaktadır.
H _{3d} : Çiftlerin evlilik uyumu çalışma durumuna göre farklılaşmaktadır.
H _{3e} : Çiftlerin evlilik uyumu aile gelirine göre farklılaşmaktadır.
H₄: Çiftlerin evlilik uyumları evlilik yaşantılarına göre farklılaşmakta mıdır?
H _{4a} : Çiftlerin evlilik uyumları ilişkilerini tanımlama şekillerine göre farklılaşmaktadır.
H _{4b} : Çiftlerin evlilik uyumları evlenme şekline göre farklılaşmaktadır.
H _{4c} : Çiftlerin evlilik uyumları evlilik süresine göre farklılaşmaktadır.
H _{4d} : Çiftlerin evlilik uyumları evlenme yaşına göre farklılaşmaktadır.
H _{4e} : Çiftlerin evlilik uyumları eşleriyle aralarındaki yaş farkına göre farklılaşmaktadır.
H _{4f} : Çiftlerin evlilik uyumları çocuk sahibi olup olmamalarına göre farklılaşmaktadır.
H₅: Çiftlerin evlilik çatışmaları demografik özelliklerine göre farklılaşmakta mıdır?
H _{5a} : Çiftlerin evlilik çatışması cinsiyete göre farklılaşmaktadır.
H _{5b} : Çiftlerin evlilik çatışması yaşa göre farklılaşmaktadır.
H _{5c} : Çiftlerin evlilik çatışması eğitim durumuna göre farklılaşmaktadır.
H _{5d} : Çiftlerin evlilik çatışması çalışma durumuna göre farklılaşmaktadır.
H _{5e} : Çiftlerin evlilik çatışması aile gelirine göre farklılaşmaktadır.
H₆: Çiftlerin evlilik çatışmaları evlilik yaşantılarına göre farklılaşmakta mıdır?
H _{6a} : Çiftlerin evlilik çatışmaları ilişkilerini tanımlama şekillerine göre farklılaşmaktadır.
H _{6b} : Çiftlerin evlilik çatışmaları evlenme şekline göre farklılaşmaktadır.
H _{6c} : Çiftlerin evlilik çatışmaları evlilik süresine göre farklılaşmaktadır.
H _{6d} : Çiftlerin evlilik çatışmaları evlenme yaşına göre farklılaşmaktadır.

H_{6e}: Çiftlerin evlilik çatışmaları eşleriyle aralarındaki yaş farkına göre farklılaşmaktadır.

H_{6f}: Çiftlerin evlilik çatışmaları çocuk sahibi olup olmamalarına göre farklılaşmaktadır.

H₇: Çiftlerin özgeci tutumları, evlilik uyumları ve evlilik çatışmaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?

H_{7a}: Çiftlerin evlilik uyumları ve evlilik çatışmaları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H_{7b}: Çiftlerin evlilik uyumları ile özgeci tutumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{7c}: Çiftlerin evlilik çatışmaları ve özgeci tutumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini Karabük ilinde yaşayan evli kadın ve erkekler oluşturmaktadır. Araştırma evreninin Karabük olarak belirlenmesinin nedeni araştırmacının bu ilde yaşayan katılımcılara ulaşımının kolay olmasıdır. Araştırmada örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme yöntemine başvurulmuştur. Amaçlı örnekleme yöntemi, çalışılan konu hakkında bilgi ve tecrübe sahibi bireyleri seçmeyi ve tanımlamayı içermektedir (Creswell, 2012, s. 206).

Evreninin popülasyonu belli olmayan örneklemlerde gerekli sayı belirlenirken güven düzeyinin karşılık geldiği z puanı, standart sapma ve güven aralığı kullanılarak hesaplama yapılmaktadır. Buna göre %95 güven düzeyi, 0.5 standart sapma ve % $\pm$ 5 (0.05) hata payı (güven aralığı) doğrultusunda 385 kişilik örneklem büyüklüğü gereklidir (Smith, 2013, s. 3; Shete vd., 2020, s. 238).

Bu araştırmanın örneklemini Ağustos-Aralık 2023 tarihleri arasında Karabük ilinde yaşayan ve evli olan 374 katılımcıdan oluşmaktadır.

Araştırmaya katılım ölçütleri:

- Karabük ilinde ikamet ediyor olmak,
- Evli olmak,
- Araştırmaya katılmaya gönüllü olmaktır.

KAPSAM VE SINIRLILIKLAR/KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER

Çalışmanın bu bölümünde yapılan araştırmanın konu, konum ve örnekleme ilişkisi açıklanmıştır. İlk olarak çalışmanın odak noktası olan evlilik kavramının tanımına ve kısa bir tarihçesine yer verilmiştir. Ardından evlilik birliği

içinde yaşanan çatışma durumu ve uyum sürecini ifade eden evlilik uyumu ve evlilik çatışması kavramları çeşitli kuramsal yaklaşımlar çerçevesinde incelenmiştir.

Araştırmanın odağındaki bir diğer kavram ise özgecildir. Çalışmada özgecilik kavramının tanımlanmasına ve evlilik birliği içinde özgeciliğin anlamına odaklanılmıştır.

Araştırma kapsamına giren evlilik uyumu, evlilik çatışması ve özgecilik kavramlarının birbirleriyle olan ilişkisi incelenerek alanyazın bağlamında ele alınmıştır.

Araştırmanın konum olarak kapsamını Karabük ili oluşturmaktadır. Konumun Karabük ile sınırlandırılmasının nedeni mali olanaklar ve araştırmacının bu ildeki katılımcılara ulaşımının kolay olmasıdır.

Araştırmanın örneklem kapsamı kadın ve erkekler, Karabük ilinde yaşam ve evli olma üzerinedir.

Araştırmadaki sınırlılıklar/karşılaşılan güçlükler aşağıdaki gibidir:

- Araştırmanın Karabük ilinde yaşayan evli kadın ve erkeklerle sınırlı olması,
- Araştırmada elde edilen verilerin, araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının özellikleriyle sınırlı olması,
- Veri toplama sürecinde katılımcıların aile yaşantılarına ilişkin bazı soruları mahremiyet alanı olarak görerek cevap vermek istememeleri sebebiyle araştırmaya gönüllü katılımcılar bulmakta güçlük yaşanması.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ LİTERATÜR

Bu bölümde araştırmanın konusunu oluşturan evlilik uyumu, evlilik çatışması ve özgecilik kavramlarına dair bilgilere yer verilecektir. İlk olarak evlilik kavramının anlamına, tarihsel süreçteki evlilik türlerine kısaca değinilecektir. Ardından evlilik uyumu ve evlilik çatışması çeşitli kuramsal yaklaşımlar çerçevesinde tartışılacaktır. Son olarak araştırmanın bir diğer değişkeni olan özgecilik kavramı çeşitli kuramlar çerçevesinde ele alınacak ve özgeciliğin evlilik birliği içerisinde yerine değinilecektir.

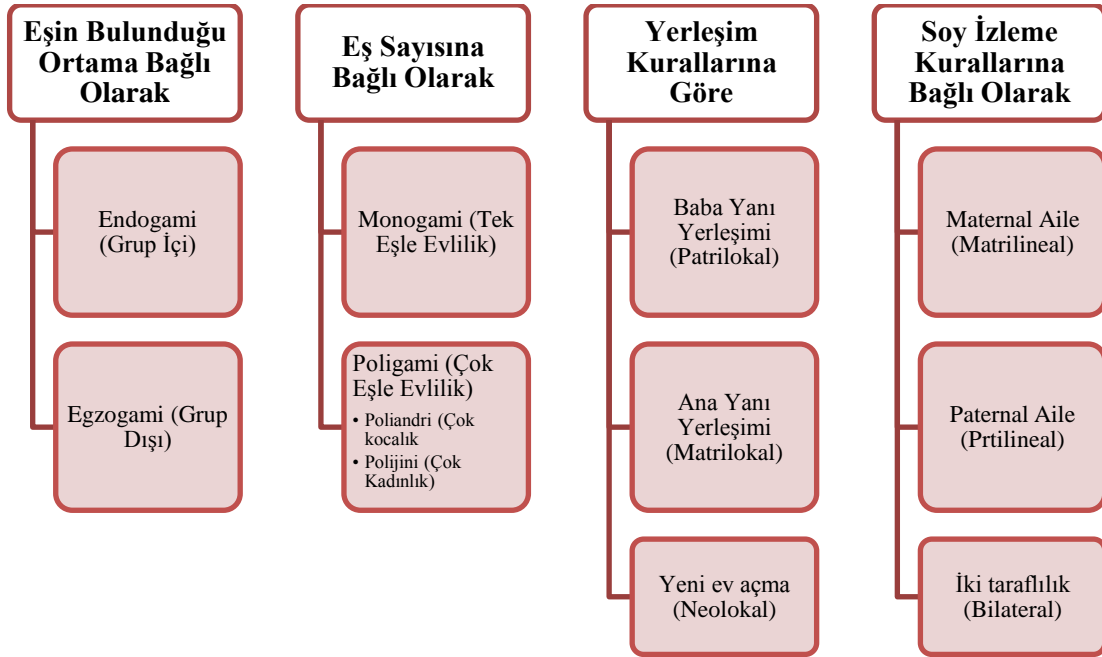
1.1. Evlilik

Yaşam süreci genellikle bir partnerle birlikte kat edilen yoldur ve bu yoldaki en önemli dönüm noktalarından biri evliliğdir. Evlilik, birbirinden tamamen farklı yetişkin bir erkek ve yetişkin bir kadın bireyin kendi ailelerini planlamak ve kurmak üzere karı koca olarak bir araya gelmesidir (Osarenren, 2002). Evlilik, neredeyse evrensel bir kurum olmasına rağmen, tanımı kültürler ve dinler arasında ve zaman içinde değişiklik göstermiştir. Evlilik birliğine ilişkin farklı dinlerde ve farklı toplumlarda yorumlamalar çeşitlilik göstermektedir.

Hristiyanlıkta bir erkek ve bir kadın arasında kutsal bir birlik olarak kabul edilen evliliğe Matta İncili'nin 19:4-6 ayetlerinde yer verilmiş ve "bir adam annesini ve babasını bırakıp karısıyla birleşecek ve onlar tek beden olacaklar" ifadesi kullanılmıştır. Bir diğer büyük din olan İslam dininde evlilik, teşvik edilmiş ve sağlıklı bir toplumun temel yapı taşı olarak kabul edilmiştir. Bu bağlamda Kur'an'ın, Bakara suresi 187. ayetinde, eşlerin birbirleri için giysi/örtü olduğu belirtmiş ve sağlamaları gereken yakınlık ve korumaya işaret edilmiştir. İslami öğretiler, evlilik ilişkisinde sevgi, saygı ve nezaket esas olmakla birlikte karşılıklı hak ve sorumlulukları da vurgulamaktadır. Yahudilikte ise, evlilik Tanrı ile yapılan bir antlaşma olarak kabul edilmiştir. Hal böyle olunca da Tevrat, özellikle Yaratılış bölümünde, "insanın yalnız kalmasının iyi olmadığı" ifadesinin altını çizerek evliliği teşvik etmiştir. Yahudi medeni kanunu olarak görülen Talmud'da ayrıca evlilik, aile hayatı ve eşlerin birbirlerine karşı sorumlulukları ile ilgili çeşitli kural ve düzenlemeleri ana hatlarıyla belirtmiştir.

Dinler ve öğretilerin yanı sıra birçok araştırmacı da evlilik üzerinde durmuştur. Örneğin, evliliğin mutluluk ve refahın en güçlü korelasyonlarından biri olduğunu (Glenn & Weaver, 1981, s. 161) çoğu insan için arkadaşlardan daha fazla duygusal ve sosyal destek kaynağı barındırdığını (Argyle & Furnham, 1983, s. 488) ortaya koyan çalışmalar mevcuttur. Evlilik, eşler, çocukları ve hatta kendileri ile kayınvalideleri arasında hak ve yükümlülükler tesis etmektedir (Olugbenga, 2018, s. 306). Tolorunleke'ye (2014, s. 23) göre evlilik heyecan verici ve güzel bir macera olmalıdır ve karı koca arasındaki ilişkinin her geçen gün ya da yıl daha iyi olması amaçlanmaktadır.

Her toplumda temel bir kurum olan, önemli ve temel insan ilişkilerinden biri olarak tanımlanan ve karı koca olarak adlandırılan bir erkek ve bir kadın arasında kültürel, dini ve sosyal olarak tanınan bir birliktelik olarak görülen (Barber, 1974, s. 49) evlilik geniş bir yelpazeye sahiptir ve topluluklar ve toplumlar arasında farklılıklar göstermektedir. Tarihsel süreçteki başlıca evlilik tiplerinin şematize edilmiş hali Şekil 1'de gösterildiği gibidir:

Şekil 1: Başlıca Evlilik Tipleri (Eroğlu, 2011, ss. 121–125)

Bu farklılıklar temelinde başlıca aile tiplerine bakıldığında ise (Eroğlu, 2011, ss. 121–125):

Klan Aile: Antropolojik bulgulara göre tarihsel süreçte var olan ilk aile tipidir. İlk dini topluluk ve ilk devlet olarak da tanımlandığı görülmektedir. Aile dışında bir sosyal hayatı kabul etmeyen bu aile tipinde aynı inanca sahip insanlar bir araya gelmiştir.

Babaerkil Aile (Ataerkil, Pederflahi aile): Aile bağlarının temelini kan bağından geldiğini savunan bu aile tipinde mutlak sözün sahibi ailenin reisi konumunda olan babanıdır.

Anaerkil Aile (Maderflahi aile): Otoritenin kadına geçtiği ve kadın haklarının arttığı bu aile tipinde ailenin reisi statüsü anneye verilmiştir.

Geleneksel Geniş Aile: 18.yy sonunda toplumsal değişimlere paralel ortaya çıkan bu aile tipinde birden fazla kuşağın bir arada yaşaması söz konusudur. Hiyerarşinin hâkim olduğu ancak babanın sınırsız otoritesinin sarsıldığı ve baba denetimi olarak devam ettiği aile tipidir.

Çekirdek Aile: 19.yy ile birlikte toplumların tarımdan endüstriyel faaliyetlere geçmesine paralel ortaya çıkan bu aile tipinde geleneksel geniş ailenin küçüldüğü ve erkek otoritesinin zayıfladığı görülmektedir.

Postmodern Aile: Toplumun birçok alanında meydana gelen parçalanma ve çözümler aile yaşantısı içinde de etkisini göstermiş olup bu aile tipinin oluşmasını sağlamıştır. Postmodern aile çekirdek ailenin sahip olduğu denge ve sürekliliği ortadan kaldırmış neredeyse bir yapay aile formu oluşturmuştur (Eroğlu, 2011, ss. 121–125).

Dünya üzerindeki 1200'ü aşkın toplumun incelendiği bir çalışmada 186 toplumun, kişinin hayatı boyunca veya belirli bir zaman sürecinde tek eşli olması anlamına gelen tek eşli ya da '*monogami*' evlilik türünü gerçekleştirdiği gözlemlenmiştir. Bunun yansıması, söz konusu toplumlardan 453'ünün nadiren, 588'ininse sıklıkla erkeğin birden çok kadınla evlenebildiği '*polijini*' türü evlilik yaptığı görülmüştür. Yine aynı çalışmaya göre yalnızca dört toplumda kadının birden fazla erkekle evlenebildiği evlilik türü olan '*poliandri*' türü evliliğe rastlanmıştır (*Ethnographic Atlas Codebook*, 1998).

Geçmişte olduğu gibi günümüzde de insanları evlenmeye iten çeşitli nedenler bulunmaktadır. İnsanları evliliğe yönelten kişisel nedenler olduğu gibi toplumsal değerler ve dini inançlar da önemli yer tutmaktadır. Kimi çalışmalara göre kadınlar, evliliğe yönelirken fiziksel çekicilik ve zenginliği gözetirken (Eastwick & Finkel, 2008, s. 147) kimi çalışmalara göreyse erkeklerle aynı şekilde sevgi ve şefkati gözettikleri gözlemlenmiştir (Ben Hamida vd., 1998, s. 957).

1.2. Evlilik Uyumu

Evlilik uyumu, kişinin eşiyle birlikte mutlu bir şekilde yaşama durumunu, gerginlik ve hayal kırıklığının azalması ile karakterize edilen evlilikte huzuru ifade eder (Herawati, 2016, s. 1). Evlilikte uyum, farklı karakterlere ve geçmişlere sahip eşlerin hayatın akış koşullarına uymaları, karşılaştıkları sorunları barış içinde çözmeleri, iletişimi koparmamaları ve huzurlu bir biçimde aynı amaca doğru ilerlerken bir olmaları şeklinde tanımlanmaktadır (Spanier, 1976, s. 17). Betrant Russel (1983) ise evlilik uyumunu, çiftlerin eşitlikçi yaklaşımına, düşünsel ve cinsel yakınlığa ve karşılıklı anlayışa bağlı ortaya çıkan bir ilişki olarak ifade etmiştir (Russel, 1983, s. 82).

Evlilik uyumunu, evlilikteki mutluluğa ek olarak, cinsel tatmin, iletişim becerisi ve dünyaya yeniden gelirse yine aynı kişiyle evlenmek gibi farklı ölçütlerle ele alan çalışmalara (Coltrane & Collins, 2001) da rastlanmaktadır. Evlilik uyumu kavramı, en genel ifadesi ile bir evliliğin istenen ve istenmeyen yönlerinin bir dengeye ulaşmasıdır. Ancak, evliliğin kendisinin karmaşık olması gibi evlilik uyumu da oldukça karmaşıktır (Tutarel-Kışlak, 1999, s. 51).

Halford vd., (1997, s. 72), sağlıklı bir evlilik uyumu ile ilgili dört ana nitelik tanımlamıştır:

- *Bu niteliklerden ilki evlilik etkileşimindeki yüksek pozitiflik oranlarıdır.* Buna göre mutlu çiftler, mutsuz evli çiftlere kıyasla birlikte daha fazla zaman geçirmekte, birlikte daha fazla karşılıklı keyif verici şeyler yapmakta ve birbirlerine karşı daha olumlu davranmaktadır. Zamanla biriken bu pozitif etki, olası bir olumsuzluk durumunda da tarafların karşılık vermemesini

sağlamaktadır. Sonuç olarak, mutlu çiftler olumsuzluklara karşılık vermemeye yönelmekteyken mutsuz çiftler olumsuzluklara karşılık verme eğilimindedir.

- *Evlilikteki uyumun ikinci niteliği etkili bir iletişim ve ortaya çıkan çatışma ve krizlerin yönetimidir.* Buna göre, evlilikte sorun yaşayan çiftler, sorunlu konuları tartışırken birbirlerini eleştirir ve birbirlerini aktif olarak dinlemezler. Oysa evlilik uyumunun niteliklerinden biri çiftlerin sorunların çözümüne birlikte yönelmeleri ve olumlu sorun çözme davranışlarında bulunma eğilimidir. Uyumlu evliliklerde genellikle aynı konu hakkında tekrarlanan çatışmalar yaşanmaz ve olası bir sorun yaşanması halinde bu çatışmalar ilişkide herhangi bir olumsuz değişiklik yaratmaz.
- *Evlilik uyumunun üçüncü niteliği çiftlerin eşlerine karşı düşünceleridir.* Mutsuz çiftlerin mutlu çiftlere kıyasla eşleri hakkında olumsuz düşündüğünü bu nedenle de evlilik uyumunun eşlerin birbiri hakkındaki olumlu düşüncelerine bağlı olduğunu ifade etmektedir. Evliliklerinde sıkıntı yaşayan kişiler genellikle seçici bir şekilde eşlerinin olumsuz davranışlarıyla ilgilenir ve bu olumsuz davranışları sabit, suçlanabilir ve genel kişilik özellikleriyle ilişkilendirir. Oysa uyumlu bir ilişkideki çiftlerde, eş hakkındaki olumlu düşünceler, geleceğe dair olumlu beklentileri de beraberinde getirir.
- *Evlilik uyumunun dördüncü ve son niteliği ise olumsuz ilişki şemalarıdır.* Zaman içinde insanlar partnerlerine ve ilişkilerine dair genelleştirilmiş algılar ve inançlar geliştirirler. Mutlu çiftlerde partnerlerin geliştirdiği ilişki inançları ya da şemaları, ilişkiye ve ilişkinin geçmişine dair paylaşılan, olumlu algılarla karakterize edilir. Mutsuz çiftlerde ise partnerlerin şemaları, ilişki ve geçmişi hakkında olumsuz duygularla karakterize edilir. Tüm çiftler ilişkilerini tutarlı bir şekilde algılama ve hatırlama eğilimindedir. Başka bir deyişle, mutlu çiftler seçici olarak ilişki etkileşimlerini olumlu olarak algılar ve hatırlarlar (Halford vd., 1997, s. 72).

1.3. Evlilik Çatışması

Evlilik uyumu, kişinin eşiyle birlikte mutlu bir şekilde yaşama durumunu, gerginlik ve hayal kırıklığının azalması ile karakterize edilen evlilikte huzuru ifade eder (Herawati, 2016, s. 1). Evlilikte uyum, farklı karakterlere ve geçmişlere sahip

eşlerin hayatın akış koşullarına uymaları, karşılaştıkları sorunları barış içinde çözmeleri, iletişimi koparmamaları ve huzurlu bir biçimde aynı amaca doğru ilerlerken bir olmaları şeklinde tanımlanmaktadır (Spanier, 1976, s. 17). Betrant Russel (1983) ise evlilik uyumunu, çiftlerin eşitlikçi yaklaşımına, düşünsel ve cinsel yakınlığa ve karşılıklı anlayışa bağlı ortaya çıkan bir ilişki olarak ifade etmiştir (Russel, 1983, s. 82).

Evlilik uyumunu, evlilikteki mutluluğa ek olarak, cinsel tatmin, iletişim becerisi ve dünyaya yeniden gelirse yine aynı kişiyle evlenmek gibi farklı ölçütlerle ele alan çalışmalara da rastlanmaktadır (Coltrane & Collins, 2001). Evlilik uyumu kavramı, en genel ifadesi ile bir evliliğin istenen ve istenmeyen yönlerinin bir dengeye ulaşmasıdır. Ancak, evliliğin kendisinin karmaşık olması gibi evlilik uyumu da oldukça karmaşıktır (Tutarel-Kışlak, 1999, s. 51).

Halford vd. (1997, s. 72), sağlıklı bir evlilik uyumu ile ilgili dört ana nitelik tanımlamıştır:

- *Bu niteliklerden ilki evlilik etkileşimindeki yüksek pozitiflik oranlarıdır.* Buna göre mutlu çiftler, mutsuz evli çiftlere kıyasla birlikte daha fazla zaman geçirmekte, birlikte daha fazla karşılıklı keyif verici şeyler yapmakta ve birbirlerine karşı daha olumlu davranmaktadır. Zamanla biriken bu pozitif etki, olası bir olumsuzluk durumunda da tarafların karşılık vermemesini sağlamaktadır. Sonuç olarak, mutlu çiftler olumsuzluklara karşılık vermemeye yönelmekteyken mutsuz çiftler olumsuzluklara karşılık verme eğilimindedir.
- *Evlilikteki uyumun ikinci niteliği etkili bir iletişim ve ortaya çıkan çatışma ve krizlerin yönetimidir.* Buna göre, evlilikte sorun yaşayan çiftler, sorunlu konuları tartışırken birbirlerini eleştirir ve birbirlerini aktif olarak dinlemezler. Oysa evlilik uyumunun niteliklerinden biri çiftlerin sorunların çözümüne birlikte yönelmeleri ve olumlu sorun çözme davranışlarında bulunma eğilimidir. Uyumlu evliliklerde genellikle aynı konu hakkında tekrarlanan çatışmalar yaşanmaz ve olası bir sorun yaşanması halinde bu çatışmalar ilişkide herhangi bir olumsuz değişiklik yaratmaz.
- *Evlilik uyumunun üçüncü niteliği çiftlerin eşlerine karşı düşünceleridir.* Mutsuz çiftlerin mutlu çiftlere kıyasla eşleri hakkında olumsuz düşündüğünü bu nedenle de evlilik uyumunun eşlerin birbiri hakkındaki olumlu düşüncelerine

bağlı olduğunu ifade etmektedir. Evliliklerinde sıkıntı yaşayan kişiler genellikle seçici bir şekilde eşlerinin olumsuz davranışlarıyla ilgilenir ve bu olumsuz davranışları sabit, suçlanabilir ve genel kişilik özellikleriyle ilişkilendirir. Oysa uyumlu bir ilişkideki çiftlerde, eş hakkındaki olumlu düşünceler, geleceğe dair olumlu beklentileri de beraberinde getirir.

- *Evlilik uyumunun dördüncü ve son niteliği ise olumsuz ilişki şemalarıdır.* Zaman içinde insanlar partnerlerine ve ilişkilerine dair genelleştirilmiş algılar ve inançlar geliştirirler. Mutlu çiftlerde partnerlerin geliştirdiği ilişki inançları ya da şemaları, ilişkiye ve ilişkinin geçmişine dair paylaşılan, olumlu algılarla karakterize edilir. Mutsuz çiftlerde ise partnerlerin şemaları, ilişki ve geçmişi hakkında olumsuz duygularla karakterize edilir. Tüm çiftler ilişkilerini tutarlı bir şekilde algılama ve hatırlama eğilimindedir. Başka bir deyişle, mutlu çiftler seçici olarak ilişki etkileşimlerini olumlu olarak algılar ve hatırlarlar (Halford vd., 1997, s. 72).

1.4. Evlilik Uyumu ve Evlilik Çatışmasını Ele Alan Bazı Kuramsal Yaklaşımlar

Evlilik uyumuna ve evlilik çatışmasına etki eden farklı faktörlerin bulunması, evlilik uyumu ve çatışmasının açıklanmasında da farklı yaklaşımların oluşmasına neden olmuştur. Bölümün bu kısmında evlilik uyumu ve evlilik çatışmasının farklı kuramsal boyutlarına değinilecektir.

Tablo 1: Evlilik Uyumu ve Evlilik Çatışmasını Ele Alan Bazı Kuramsal Yaklaşımlar

Evlilik Uyumu ile İlgili Kuramsal Yaklaşımlar	Evlilik Çatışması ile İlgili Kuramsal Yaklaşımlar
Psikodinamik Kuram	Psikodinamik Kuram
Bilişsel Kuram	Yükleme Kuramı
Bağlanma Kuramı	Denge Kuramı
Yükleme Kuramı	Çok Jenerasyonlu Aile Kuramı
Yatırım Kuramı	Bilişsel Davranışçı Kuram
Evlilik Kalitesi Kuramı	Sosyal Öğrenme Kuramı

1.4.1. Psikodinamik Yaklaşım

Bu kuramın öncülerinden olan Freud, üç önemli kavram üzerinde durmaktadır: id, ego ve süper ego. İd, kişiliğin en temel, bilinçdışı ve içgüdüsel olan birleşeniyken, ego idin istek ve arzularını dengeleyen, akla ve mantığa uygun hale getiren yapıyı, süper ego ise vicdanın ve ahlakın temsilcisi olarak kişinin içselleştirdiği toplumsal norm ve öğretileri tanımlamaktadır. Bu kuram id ile süper egonun uyuşmaması durumunda çatışmanın ortaya çıkacağını öne sürmektedir (Tuzcuoğlu, 1995, s. 280). Psikodinamik kuram, psikolojik süreçleri anlamak için bilinçdışı dürtülerin, içsel çatışmaların ve kişilik gelişiminin rolüne odaklanır. Psikodinamik perspektife göre, evlilikte uyum ve çatışma, bireylerin bilinçdışı dürtüleri, geçmiş deneyimleri ve içsel çatışmalarıyla yakından ilişkilidir.

Psikoanalitik yaklaşımda evlilik uyumu ile ilgili olarak bencillik kavramı dikkat çekmektedir. Mitchell ve Black'in (2016, s. 88) bencillik ile evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmalarında libido öne çıkmaktadır. Buna göre, evlilik uyumunda bireylerin egosunun doyurulması ile libidonun tatmin edilmesi arasında bir bağlantı bulunmaktadır. Sonuç olarak psikoanalitik yaklaşıma göre, libidonun tatmin edilmesi evlilik uyumunu sağlanması açısından oldukça önemlidir.

Psikodinamik bakış açısına göre, evlilikteki uyum ve çatışma, bireylerin bilinçdışı dürtülerini, içsel çatışmalarını ve kişilik özelliklerini anlamak için önemlidir. Çatışmalar, çiftlerin kişisel gelişimlerine katkıda bulunabilirken, uyumlu bir ilişki, bireylerin daha sağlıklı bir şekilde ilişki kurmalarına yardımcı olabilir. Psikodinamik kuram, evlilikteki çatışmaların çözümünde, bireylerin geçmiş deneyimlerini ve içsel çatışmalarını anlamalarının önemini vurgular (Mitchell & Black, 2016, s.92).

1.4.2. Bilişsel Yaklaşım

Evlilik uyumu ile çiftlerin yaşadıklarına karşı verdikleri tepki ve sonrasında edindikleri fikirler hakkındaki farklılık arasında ilişki olduğunu öne süren bilişsel yaklaşımda, çiftlerin bakış açıları ve oluşturdukları bilişsel yapılar üzerinde durulmaktadır. Buna göre evlilik uyumu ile kendiliğinden ortaya çıkan fikirler ve

inançlar çiftler arasındaki iletişimin bozulmasına neden olabilmektedir. Bu iletişim eksikliği de evlilik uyumunun bozulmasına ve çiftler arasındaki etkileşimin azalmasına neden olmaktadır. Ayrıca, bilişsel yaklaşıma göre çiftlerin daha önce karşılaştıkları sorunların çözümü için ortaya koydukları yöntemler de evlilik uyumunu belirleyen unsurlar olarak görülmekte ve incelenmektedir (Kervancıoğlu, 2016, s. 32).

Çiftlerin, birbirlerindeki istenmeyen veya hoş karşılamadıkları yönlerinin ilişkiye veya evliliklerine yansımalarını ifade eden bu yaklaşıma göre çiftlerin birbirlerindeki sevmedikleri özellikleri ne kadar kabullendikleri doğrultusunda evlilik uyumları da değişkenlik göstermektedir. Çiftler, birbirlerinin kusurlarıyla ne denli barışıkrsa evlilik uyumu da o denli yüksektir. Ancak, çiftlerin birbirlerini değiştirmeye veya zorla yönlendirmeye çalışmaları uyumu bozmaktadır (Davila vd., 1999, s. 790).

1.4.3. Bağlanma Yaklaşımı

Dünya'ya yeni gelen bebeğin kendisine ilk bakımı yapanla kurduğu duygusal bağın evlilikle de ilişkisi olduğunu öne süren bağlanma yaklaşımına göre bebeğin kurduğu güvenli, güvensiz, kaygılı veya kaçınan bağlanma gelecekteki yaşantısında karşılaşılabilecek olası durumların bir örüntüsü olabilmektedir. Evlilik durumundaysa çiftlerin bağlanma çeşitleri evlilik uyumuna etki etmektedir. Buna göre çiftlerin bağlanma biçimleri evliliklerinden birbirlerine bakış açılarına, inanç şekillerinden arkadaşlarıyla ilişkilerine dek geniş bir yelpazeyi biçimlendirmektedir. Beklendiği üzere güvenli bağlanma şekillerinde evlilik uyumu daha fazlayken, güvensiz, kaygılı ve kaçınan bağlanmada evlilik uyumu daha düşük olabilmektedir (Aydın & Canel, 2017, s. 10).

1.4.4. Yükleme Yaklaşımı

Çiftlerin evlilik yaşantılarında sorunlarla karşılaştıklarında nedensellik yüklemeleri ve sorumluluk yüklemeleri olmak üzere iki yükleme şeklini kullanırlar. Nedensellik yüklemesi ile ifade edilen olay ya da davranışın neden kaynaklandığıysa sorumluluk yüklemesi ile anlatılmak istenen ise olay ya da davranışın sorumlusunun kim olduğudur (Bradbury ve Fincham, 1988, s. 717). Bradbury ve Fincham (1988, s. 718), nedensellik yüklemesi ve sorumluluk yüklemesinin çiftlerin evlilik doyumları ile

arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğunu öne sürmektedir. Bu konuda Tutarel-Kışlak (1999, s. 52) ise sorumluluk yüklemelerinin nedensellik yüklemelerine oranla evlilik uyumunu daha fazla olumsuz yönde etkilediğini savunmuştur.

1.4.5. Yatırım Yaklaşımı

Çiftlerin ilişkiye verdikleri değeri ve yaptıkları yatırımları değerlendirerek ilişkidenden aldıkları zevk ve kazançla karşılaştırmalarının evlilik uyumuyla alakalı olduğunu ifade eden bu yaklaşıma göre çiftlerin ilişkidenden aldıkları hazzın fazla olmasının evlilik uyumunu arttırdığı aksi durumunsa evlilik uyumunu azalttığı ifade edilmektedir. Bu yaklaşıma göre, kabaca, evlilik uyumu çiftlerin kar-zarar tablosundaki sonucuna göre belirlenmektedir. Çiftlerin her birinin tablosundaki kazanç fazlaysa evlilik uyumu yüksek, zarar fazlaysa evlilik uyumu düşük demektir (Rusbult & Buunk, 1993, s.189).

1.4.6. Evlilik Kalitesi Yaklaşımı

Kalite ile evlilik uyumu arasında ilişki olduğunu öne süren bu yaklaşıma göre kaliteli bir evlilik, bireysel ve sosyal kaynaklara, yaşam tarzına ve iletişim unsurlarına bağlıdır (Öztürk, 2020, s. 25). Bireysel ve sosyal kaynaklar başlığında, çiftlerin kültür özellikleri, sosyal konumu, unvan ve saygınlığı gibi unsurlar yer almaktadır. Yaşam tarzı ise çiftlerin hayattan ve kendilerinden beklentilerine, geleceğe yönelik tasarılarına ve etkinliklerini içeren bir başlıktır. İletişim kısmındaysa çiftlerin iletişim becerileri, birbirleriyle konuşma ve dinleme dereceleri yer almaktadır. Bu üç unsurun olumlu olması evlilik uyumunu yükseltirken aksi durumda evlilik uyumu düşmektedir (Noller vd., 1997, s. 237; Spanier & Lewis, 1980, s. 832) .

1.4.7. Bağlam Yaklaşımı

Çiftlerin eylem ve davranışlarının bağlamlarına göre farklılık göstereceğini ifade eden bu yaklaşıma göre yakın ve uzak bağlam bulunmaktadır. Yakın bağlamdaki eylemler kısa süreli ve içinde bulunulan ana göre şekillenmekte ve kişinin duygu durumuna bağlıdır. Uzak bağlam ise çiftlerin karakterine vurgu yaparak kalıcı ve uzun

sürekli davranışları ifade etmektedir. Evlilik sürecinde karşılaşılan sorunlara ve ortaya çıkan problemlere çiftlerin hangi bağlamda yaklaştığı evlilik uyumunu etkilemektedir (Bradbury & Fincham, 1988, s. 718).

1.4.8. Denge Kuramı

Bu kurama göre evlilik yaşantısı içinde var olan olumlu ve olumsuz davranışlar belli bir noktadan sonra sabit kalma eğilimindedir. Eğer bir ilişkide olumlu davranışlar olumsuz davranışlardan daha fazla ise evlilik doyumu da yüksekte kalır. Eşler bir çatışma durumunda sakinliği koruyamazlar ise negatif etki karşılığı oluşmakta ve bu etkinin de yok olması oldukça zor bir durum olarak ifade edilmektedir. Her ilişkide olması muhtemel bu olumsuzluklar karşısında olumsuzlukları azaltmak için kullanılan çeşitli yöntemler mevcuttur. Bu yöntemler; duygu çalışması, bilgi alış verişi, karşılaştırma, eğlenme, ortak paylaşımlarda bulunma şeklindedir (Fang vd., 2001, s. 455).

1.4.9. Çok Jenerasyonlu Aile Kuramı

Bu kuram evlilikte yaşanan çatışmaların kökeninin bireylerin kendi kök ailelerinde edindiği deneyimlerde aranması gerektiğini savunmaktadır. Kök aileden kaynaklı ilişki sorunlarının evlilik öncesi flört sürecinde veya evlilikten sonraki süreçte farklı şekillerde ve farklı şiddetlerde kendini gösterdiğini ortaya koymaktadır. Çiftler kök ailelerinden getirdikleri bu etkiyi bazen bilinçli bazen bilinç dışı şekilde kendi evliliklerine yansıtmaktadır. Çok jenerasyonlu aile kuramına göre bu etkiler ilişkideki inançları, tutumları ve davranışları belirlemektedir (Topham vd., 2005, s. 112).

1.4.10. Bilişsel Davranışçı Kuram

Bilişsel Davranışçı kuram bireylerin sahip olduğu biliş ve inançları odak olan zihinsel süreçleri ve bu zihinsel süreçlere olumlu etki edecek müdahalelerle meydana gelebilecek davranış değişimini odak almaktadır. Bu kurama göre kişinin sahip olduğu otomatik düşünceler ve inançları istenmeyen davranışları etkilemektedir (Beck, 2001, s. 73). Bilişsel davranışçı yaklaşım esas alınarak çıkarım yapıldığında evlilik çatışmasının bireyin yanlış bilişsel değerlendirmelerinden kaynaklı olduğu düşünülebilmektedir.

1.4.11. Sosyal Öğrenme Kuramı

Birey içinde yetiştiği aile başta olmak üzere, arkadaş, okul ve iş ortamında hayatı boyunca bir öğrenme ve değişme sürecindedir. Yaşamının her aşamasında farklı kişileri kendisine rol model olarak seçer ve kişiliğini var eder. Ebeveynlerinin, rol model aldığı diğer bireylerin davranışlarını taklit etme yoluyla öğrenmiş olan birey kendi kurduğu evlilik yaşantısında da benzer çatışma ve uyum davranışlarını sergileme eğiliminde olacaktır (Bayrakçı, 2013, s. 205; Cartledge & Milburn, 1994, s. 178).

1.5. Özgecilik

“Özgecilik” kavramı, Fransız filozof ve sosyolog Auguste Comte tarafından ortaya atılan bir terimdir. Comte, özgecilik kavramı için 19. yüzyılın başlarında “altruisme” terimini kullanmıştır. Altruisme, Latince ‘alteri’ (başkası) kelimesinden türetilmiş olup, “başkalarına olan ilgi ve önem” anlamına gelmektedir (Mastain, 2006, s. 32). Comte, insan davranışlarının gelişimi üzerine yaptığı çalışmalarında toplumda yardımlaşmanın ve birlikte yaşamının önemini vurgulamıştır. Bu kavramı, bireylerin kendi çıkarlarından daha fazla başkalarının iyiliği için hareket etmeleri olarak tanımlamıştır. Comte’a göre, insanlar doğuştan özgeci değildir, ancak toplumsal evrim sürecinde özgecilik gelişir ve toplumun ilerlemesine katkıda bulunur (Batson & Shaw, 1991, s. 113).

Batson ise özgeciliği başkalarına yardım etme davranışı olarak ele almış ve bu konudaki araştırmalarıyla tanınmıştır. Özgecilik konusundaki tanımını, “Empatik Özgecilik Teorisi” üzerinden şekillendirmiştir. Batson’a göre, özgecilik; diğer insanların iyiliğini gözetme, onlara yardım etme ve başkalarının refahını artırmak amacıyla koşulsuz bir içsel motivasyondur. Batson, bu özgecilik tanımını, özellikle empati duygusunun önemini vurgulayan bir çerçeve içinde ele almıştır. Ona göre, başkalarının acılarına veya ihtiyaçlarına duyarlılık ve bu kişilerle empati kurma yeteneği, insanları özgeci davranışlarda bulunmaya yöneltir (Batson & Ahmad, 2001, ss. 29–31). Özgecilik kavramı, zamanla sosyoloji, psikoloji, felsefe ve biyoloji gibi birçok alanda incelenmiş ve üzerine tartışmalar yapılmıştır. Özgecilik, insan davranışlarının, toplumsal ilişkilerin ve insan doğasının anlaşılmasında önemli bir

kavram olmuştur. Bu kavram, bireylerin diğerlerine karşı duyarlılık, yardımseverlik ve empati gösterme eğilimlerini ifade etmek için kullanılır ve insan toplumlarındaki ilişkilerin derinliğini ve karmaşıklığını anlamak için önemli bir araçtır (Monroe, 2014, s. 32).

Özgecilik kavramı, genellikle karşılıklılık ve sosyal sorumluluk olmak üzere temel iki ilkeye dayanır. Her ikisi de özgecilekle ilişkilendirilir ve bireyin başkalarına karşı sorumluluk duygusunu ve yardımseverliği içerir.

- **Karşılıklılık (Reciprocity):** Özgecilekle ilişkilendirilen bir ilke, karşılıklılık ilkesidir. Karşılıklılık, bireyin başkalarına yardım etme eğiliminde olmasının arkasındaki motivasyonlardan biridir. Buna göre, bir kişi bir başkasına yardım ettiğinde veya iyilik yaptığında, genellikle bir gün kendi ihtiyaçları olduğunda karşılık bekler. Ancak, özgecilekte karşılıklılık tam anlamıyla bir takas veya geri ödeme beklentisi değildir; bunun yerine, insanlar genellikle yardımlaşma ve işbirliği içinde bulunma eğilimindedirler (Aronson vd., 2012).
- **Sosyal Sorumluluk:** Özgecilik, bireyin toplum içindeki rolünü ve sorumluluklarını anlamasını içerir. Sosyal sorumluluk, bireylerin toplumda yaşadıkları ve diğer bireylere karşı sorumlulukları olduğu fikrine dayanır. Bu, çevreyle ilgili sorunlara duyarlı olmak, toplumsal adalet için çalışmak veya ihtiyaç sahiplerine yardım etmek gibi davranışları içerebilir (Hogg & Vaughan, 2007).

Özgecilekte karşılıklılık, insanların yardımlaşma ve işbirliği içinde bulunma eğilimini desteklerken, sosyal sorumluluk ise bireyin toplumda yaşadığı sorumlulukları anlamasını ve bu sorumlulukları yerine getirmesini teşvik eder. Bu prensipler, insanları birbirine yakınlaştırır, dayanışmayı artırır ve toplumsal uyumu teşvik eder. Ancak, özgecilik ve bu ilkelere dayalı davranışlar her zaman tam olarak karşılıklı veya sorumluluk temelli olmayabilir. Bireyler genellikle içsel motivasyonları, kişisel değerleri ve etikleri doğrultusunda hareket ederler ve yardım etme eğilimi çeşitli faktörlere bağlı olarak değişebilir (Aronson vd., 2012).

İnsanların özgeci davranmasının altında birçok farklı motivasyon ve faktör bulunabilir. Özgecilik, insan davranışlarının çeşitli yönlerini etkileyen karmaşık bir konsepttir ve aşağıda yer alan nedenlere bağlı olarak insanlar özgeci davranabilir

(Kasapoğlu, 2013, ss. 48–49; Klimecki vd., 2014, s. 875; Sisco & Weber, 2019, s. 2; Uslu, 2019, s. 49)

Empati ve Duyarlılık: Empati, başkalarının duygularını anlama ve onların bakış açısını anlama yeteneğidir. Empati duygusu, insanları başkalarının durumlarına duyarlı kılar ve onlara yardım etme eğilimini artırabilir.

Toplumsal ve Kültürel Etkiler: Bazı toplumlarda ve kültürlerde, yardımseverlik ve özgecilik değer olarak kabul edilir. Bu değerlerin etkisiyle, insanlar yardım etme ve başkalarına destek olma eğilimi gösterebilirler.

Kişilik Özellikleri: Bazı insanlar doğası gereği daha yardımsever ve özgeci olabilirler. Merhamet, cömertlik, yardımseverlik gibi kişilik özellikleri, insanların özgeci davranmasını teşvik edebilir.

Sosyal Normlar ve Beklentiler: Toplumsal normlar ve beklentiler, insanların belirli durumlarda yardım etme veya özgeci davranma eğiliminde olmalarını sağlayabilir. Örneğin, acil bir durumda birine yardım etmek toplumsal bir beklenti olabilir.

Öznel Motivasyonlar: İnsanlar bazen içsel bir motivasyona sahip olabilirler ve yardım etmekten veya başkalarına destek olmaktan duydukları kişisel tatmin duygusu onları özgeci davranmaya iter.

1.5.1. Özgeciliği Ele Alan Bazı Kuramsal Yaklaşımlar

Özgecilik kavramını açıklamaya çalışan çeşitli kuramlar ve teoriler bulunmaktadır. Bu teoriler, özgecilik kavramını farklı perspektiflerden açıklamaya çalışır ve insanların yardımseverlik ve özgecilik davranışlarına olan motivasyonlarını farklı açılardan ele alır.

Tablo 2: Özgeciliği Ele Alan Kuramsal Yaklaşımlar

Özgecilik İle İlgili Kuramsal Yaklaşımlar
Psikoanalitik Kuram
Hümanistik Kuram
Sosyal Öğrenme Kuramı

1.5.1.1. Psikoanalitik Kuram

Psikoanalitik kuram, Sigmund Freud'un psikanaliz adını verdiği teorik yaklaşım üzerine inşa edilmiştir. Psikoanalitik perspektif, insan davranışlarını ve zihinsel sũreçleri anlamaya çalışırken bilinçdışı sũreçlere odaklanır. Freud, özgeciliği ego ve sũperego arasındaki çatışma içinde ele almıştır. Sũperego, kişinin içselleştirdiği toplumsal normları ve idealleri temsil ederken, ego ise dış dũnyanın gerçeklerine gũre davranmayı ifade eder. Bu çatışma, bireyin özgeci davranma eğilimini şekillendirir. ˆrneđin, sũperego etkisiyle bireyler bazen kişisel tatminlerini erteleyebilir veya başkalarını dũřunerek davranabilirler (Carr, 1994, ss. 209–210).

1.5.1.2. Hũmanistik Kuram

Hũmanizm, insanın eğitimi, sanatı, etiği ve insan doğasını anlama üzerine odaklanan bir dũřune akımıdır. İnsanın potansiyelini ve değerini vurgulayarak, bilgiye ve insana olan inancıyla dikkat çeker. Hũmanistler, bireyin içsel değerlerini ve yeteneklerini geliştirmesi gerektiğine, insani değerlerin ve erdemlerin ˆnemli olduğuna inanır. ˆzgecilik kavramını insanın içsel doğasının bir parçası olarak gũrũrler ve kişinin doğası gereği başkalarına yardım etme eğilimine sahip olduğunu belirtirler. ˆzgeciliđi insanın içsel iyilik haline, başkalarına karşı duyarlılığına ve kişisel bũyũme sũrecine katkıda bulunan ˆnemli bir ˆzellik olarak kabul ederler (Friedman, 2008, s. 119).

1.5.1.3. Sosyal ˆđrenme Kuramı

Sosyal ˆđrenme kuramı, insan davranışlarının ˆđrenilmesinde çevresel etkileşimlerin, model alma sũrecinin ve içsel sũreçlerin ˆnemini vurgular. Sosyal ˆđrenme kuramına gũre, bireyler çevrelerinden gũzlemledikleri modeller aracılığıyla ˆđrenirler. Bu modeller, çevresindeki insanlar, medya, sanatçılar veya herhangi bir kaynak olabilir. ˆzgecilik de sosyal ˆđrenme kuramı içinde ele alınan davranışlardan biridir. Bandura'ya gũre, insanlar ˆzgeci davranışı gũzlemleyerek, model olarak ve

taklit ederek öğrenebilirler. Örneğin, bir birey başka birinin yardımsever davranışını gözlemlediğinde ve bu davranışın olumlu sonuçlar doğurduğunu gördüğünde, kendisi de aynı yardımsever davranışı sergilemeye daha meyilli olabilir (Rushton, 1976, s. 900).

1.5.1.4. Empati-Özgecilik Hipotezi

Empati-özgecilik hipotezi, psikolog Daniel Batson tarafından geliştirilen bir teoridir ve insanların neden özgeci davrandıklarını anlamaya çalışır. Bu hipoteze göre, insanların özgeci davranışlarının temelinde empati duygusu yatar. Bu hipoteze göre, insanlar başkalarının duygularını anlayabilir ve onların durumlarına duyarlılık gösterebilirler. Empati, diğer insanların acılarını, ihtiyaçlarını veya duygusal durumlarını anlama yeteneği olarak tanımlanır. Empati-özgecilik hipotezine göre, bu empatik tepki, insanları başkalarına yardım etme eğilimine iter. Batson'a göre, insanlar başkalarının acılarını veya ihtiyaçlarını hissettiğinde, bu empatik tepki koşulsuz bir şekilde özgeci davranışlara yol açabilir. Yani, başkalarının durumlarını anladıklarında, insanlar yardım etme veya destek olma isteği duyarlar ve bu istek karşısında özgeci davranışlar sergileyebilirler (Batson vd., 1978, s. 120; Rushton, 1976, s. 901).

1.6. Özgeciliğin Evlilik Dinamiklerine Etkisi

Evlilik, çiftler arasında bağlılık, sadakat, saygı ve birlikte büyüme gibi değerleri içeren derin bir ilişkiyi ifade eder. Evlilik, çoğu kültürde birlikte yaşama, ortak bir gelecek planlama, duygusal destek sağlama, çocuk yetiştirme ve maddi sorumlulukları paylaşma gibi pek çok amaç için oluşturulan bir birlikteliktir. Bu denli çok boyutlu olan evlilik süreci birçok faktörden etkilenmektedir. Çiftler arasında yaşanan iletişim sorunu, finansal sıkıntılar, sadakat ve güvensizlik, ebeveynlik ve çocuk yetiştirme, stres ve baskı, ilişki dinamikleri, sağlık sorunları ve kültürel farklılıklar gibi birçok neden evlilik sürecini olumsuz etkilerken, çiftler arasında anlayış, iletişim, saygı ve dayanışma gibi unsurlar ise evlilik sürecini olumlu etkileyen faktörlerdendir (Moore vd., 2004, s. 3). Çalışmanın odak noktasını oluşturan özgeciliğin evlilik süreci üzerindeki etkisi ise zaman içinde alanyazında yer edinmiş önemli bir diğer konudur.

Alanyazında bireyin özgeci davranışlarının toplumsal uyumunu artırdığı görülmekle birlikte evlilik ilişkisi içindeki bireyin özgeci davranışlarının da evlilik uyumunu artırdığı, evliliğin daha olumlu algılanmasına sebep olduğu, çiftlerin mutluluklarını da artırarak evlilikten aldıkları doyum üzerinde de pozitif bir etki yarattığı görülmektedir (Mullen, 2013, ss. 38–39). Toplumda özgeci davranışlar sergileyen bir birey ilişki sürecinde de eşine karşı özgeci davrandığında o ilişkide duygusal bağ güçlenir ve daha derin bir iletişim ortamı sağlanır. Partnerler daha fazla sorumluluk bilinciyle hareket ederler ve karşılıklı olarak birbirlerinin duygularını ve ihtiyaçlarını daha iyi anlayabilirler (Oktar, 2018, s. 33).

İlişki içindeki çiftler birbirlerine destek olduklarında, koşulsuz ve beklentisiz yardımlaşma düşüncesiyle hareket ettiklerinde pozitif bir ortam oluşmakta ve bu ortam içinde sevgi, saygı, güven ve beraberinde evlilik uyumunu getirmektedir (Cobb vd., 2001, s. 1135). Brock & Lawrence (2009, s. 185) eşlerin birbirlerine destek olmasının ve özgeci davranmalarının evlilik kurumunun istenen bir özelliği olduğunu belirtmiş ve eş desteğinin az olması durumunda ise evlilik içinde yaşanan uyumun azalacağını, çatışma ve huzursuzluk ortamının artacağını ifade etmiştir.

Farrelly (2013), çalışmasında özgecilik ve ilişki niteliği arasındaki eğilimler ve partner seçiminin etkilerini araştırmıştır. Yaptığı bu çalışmada uzun süreli ilişkilerde bireylerin partner seçerken özgeci davranışlara sahip olan bireyleri seçme eğiliminde olduğunu ortaya koymuştur. Bu sonuçlara paralel olarak Tosun vd. (2017, s. 80), evli bireylerin ve evlilik öncesindeki bireylerin ilişki nitelikleri ve özgecilik düzeyleri arasındaki ilişkiye odaklanmışlar ve çalışmalarının sonucunda ilişki niteliği ile özgecilik arasında pozitif bir ilişki olduğu sonucuna varmışlardır.

Lee (2013), özgeciliğin bireylerarasındaki ilişkiyi geliştirdiğini, başkalarına karşı empatik davranmanın ilişki sürecindeki olumsuzlukların yok olmasına destek olduğunu ifade etmiştir. Özgeci davranmanın, iletişim sırasında empatiyle yaklaşmanın romantik ilişkilerin kalitesini artırdığı ve ilişkiden alınan doyumun olumlu etkilediğini ortaya koyan çalışmaların fazlaca olduğu görülmektedir (Hamamcı, 2005, s. 320; Papp vd., 2010, s. 375; Waldinger vd., 2004, s. 60).

1.7. Yurt İçi ve Yurt Dışında Yapılmış İlgili Araştırmalar

Bu bölümde evlilik uyumu, evlilik çatışması ve özgecilik konulu yurt içinde ve yurt dışında yapılmış çalışmalara yer verilecektir.

1.7.1. Evlilik Uyumu ile İlgili Yurt İçi ve Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Alanyazın incelendiğinde bu alandaki çalışmaların dünya genelinde 1960'lı yıllarda ülkemizde ise 1990'lı yıllardan itibaren ele alınmaya başlandığı görülmektedir (Çakır, 2008, ss. 14–17; Yılmaz, 2000).

Johnson vd. (1992), tarafından yapılan araştırmada evli çiftlerle 8 yıl boyunca 3 defa görüşme yapılmış, bu görüşmeler sonucunda evlilik uyumunun durağan olduğu, yıllar içinde evlilik uyumunda artma ya da azalma olmadığı sonucuna varılmıştır.

Malkoç (2001), örneklem grubu olarak 200 evli çift ile çalıştığı çalışmasında katılımcıların iletişim şekilleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişkiye bakmıştır. Araştırmada yer alan tüm iletişim şekillerinin evlilik uyumu ile anlamlı bir ilişkisi olduğu sonucuna varılmıştır.

Scott ve Cordova, (2002) çalışmalarına 91 evli çiftin dahil olduğu bir örneklem grubu ile çalışmışlardır. Bu çalışmada yetişkinlerin bağlanma stillerinin evlilik uyumu ve depresif belirtileri arasındaki ilişkiye odaklanmışlardır. Çalışmanın sonucuna göre çiftlerin her ikisi için kaygılı- kararsız bağlanma şekli evlilik uyumunun ve depresif belirtilerin yordayıcısıyken güvenli bağlanma şekli evlilik uyumunun ve depresif belirtilerin kadınlara oranla erkeklerde daha fazla olmak üzere yordadığı görülmüştür.

Sezer (2005), Malatya ili sınırları içinde 85 evli kadın katılımcının yer aldığı bir araştırmada yüksek eğitim düzeyi ve çalışma yaşamında aktif rol almanın evlilik uyumunu artırdığı, evlilik yaşının erken olması ve çocuk sayısının fazla olması gibi değişkenlerin ise evlilik uyumunu azalttığı sonucunu bulmuştur.

David ve Stafford (2013), yaptıkları araştırma ile evli çiftlerin evlilik kalitesi ile dini iletişimleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çiftlerin bireysel olarak Tanrı ile ilişkisinin evlilik kalitesini etkilediği görülmüştür. Bununla beraber eşlerin kendilerine

ve birbirlerine karşı bağışlayıcı olma özellikleri de evlilik kalitesiyle pozitif yönlü ilişkilendirilmiştir.

Çağ ve Yıldırım (2013), 448 kadın, 363 erkek olmak üzere toplam 811 katılımcının yer aldığı araştırmalarında evlilik uyumu ile cinsel doyum arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bununla beraber bu çalışmada eş desteği ve eğitim düzeyinin de evlilik doyumunun anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmüştür.

Özcan (2016), yaptığı çalışmasında örneklem grubunda 150 kadın ve 150 erkeğe yer vermiş olup çiftlerin evlilik uyumu ile tolerans düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Ancak yapılan analizler sonucunda evli çiftlerin uyum düzeyleri ile tolerans düzeyleri arasında anlamlı bir sonuç olmadığı sonucuna varılmıştır. Araştırma sonuçlarından bir diğeri ise evlilik uyumunun katılımcının öğrenim durumuna, algıladığı mutluluğa ve yaşadığı yerleşim birimine göre farklılaştığıdır.

Bakırcıaloğlu (2018), 392 kadın ve 171 erkekle yürüttüğü çalışmasında evli bireylerin değerleri, iletişim becerileri ve evlilik uyumları arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Çalışmanın sonucunda evli katılımcıların değerleri ile evlilik uyumları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunurken evli katılımcıların evlilik uyumları ve iletişim becerileri arasında daha da anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Ataşalan-Arslan (2019), 334 evli çifti dahil ettiği araştırmasında katılımcıların evlilik uyumları ile dindarlık özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda evli katılımcıların dindarlığa dair sahip olduğu özellikleri ile evlilik uyumları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Kırlioğlu ve Akpınar'ın (2020), gerçekleştirdikleri bir çalışmaya 245 evli çift dahil edilmiş olup evlilik uyumu ile toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Bu çalışmada eşitlikçi cinsiyet rollünün evlilik uyumunun tekil yordayıcısı olduğu ve çocuksuz çiftlerin çocuk sahibi çiftlere göre evlilik uyumunun daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Şenli ve Parlar (2021), yaptıkları çalışmada 1995 ve 2019 yılları arasına ait ülkemizdeki evlilik uyumu konulu doktora tezlerini incelemişlerdir. Bu çalışmada 20 nicel, 2 nitel ve 3 karma yapıllı araştırma yönteminin kullanıldığı sonucuna varılmıştır. Evlilik ve aile kurumunun oldukça fazla değer gördüğü ülkemizde evlilik uyumu

konulu çalışmaların sayıca az olduğu ve bu konuda daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulduğu ortaya konulmuştur.

1.7.2. Evlilik Çatışması İle İlgili Yurt İçi ve Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Porter ve O’Leary (1980) çalışmalarında evlilik çatışması ve çocuklar üzerindeki etkiler üzerinde inceleme yapmışlardır. Buna göre 16 yaşından küçük ve 5 yaşından büyük çocuklarla yürütülen bir çalışmada, erkek çocuklardaki kişilik bozuklukları ve suçluluk duygusu ile evlilik çatışması arasında pozitif bir ilişki bulunurken, kız çocuklarına dair herhangi bir ilişki gözlemlenmemiştir. Konuyla ilgili bir başka çalışmadaysa erkek çocukların sorunları ile evlilik çatışması ilişkili görülürken kız çocuklarında aynı ilişki tespit edilememiştir (Emery & O’Leary, 1982).

Peterson ve Zill (1986), yaptıkları çalışmalarında evlilik çatışmasının çocuklar üzerindeki etkisini incelemişler ve yaşları 12-16 arasında değişen 1500’e yakın çocuğu araştırma kapsamına dahil etmişlerdir. Buna göre, yüksek seviyede evlilik çatışması olan ailelerde büyüyen çocuklarda, düşük seviyede evlilik çatışması yaşanan ailelere göre daha fazla depresiflik, anti-sosyallik ve hiperaktivite görüldüğü saptanmıştır.

Özgüven (2000), örneklem grubuna 300 katılımcıyı dahil ettiği çalışmasında yaşanan çatışma durumunun nedenlerine odaklanmıştır. Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar %94 iletişim eksikliği, %93 rol ve sorumluluklarda anlaşamama, %90 ortak bir amaçta buluşamama ve çiftlerin zıt hareket etmesi, %86 evli kadınların değersizlik hissi, %56 ebeveyn ve yakınların evliliğe müdahalesi şeklindedir.

Fincham ve Bradbury (1993), gerçekleştirdikleri çalışmalarında katılımcıların birlikteliklerine ilişkin işlevsel olmayan inançları ile çatışma anındaki davranışları ve cinsiyete yönelik farklılıkları incelemişlerdir. Araştırma kapsamına 43 evli çift katılmış olup çiftlerin 15 dakikalık bir terapi sürecinde tartışmaları gözlemlenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre ilişkiler hakkında fonksiyonel olmayan inançlara sahip kadınların daha olumsuz davrandıkları ve çatışmadan kaçma eğiliminde oldukları bulunmuştur.

Tümer (1998), evlilik çatışmalarının ve iletişim sorunlarının odağını belirlemek amacıyla İzmir ili sınırları içerisinde olan 43 evli çift ile araştırmasını yürütmüştür.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara bakıldığında yaşın ilerlemesi ile çatışma düzeyinin azaldığı, yüksek eğitim düzeyi olan çiftlerin eğitim düzeyi daha düşük olan çiftlere göre çatışma düzeylerinin az olduğu bulunmuştur.

Kurdek (1999), yaptığı çalışmasında demografik değişkenler ile evlilik çatışması ve evlilik nitelikleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre evliliğin ilk yılları evlilik kalitesinin düşme eğiliminde olduğu, daha sonraki yıllarda sabitlendiği, ilerleyen dönemlerde ise tekrar düşüş yönelimi gösterdiği bulunmuştur. Bununla beraber çiftler arasındaki çatışma durumunun eşler arasındaki düşük sevgi, düşük duygusal ifade ve birliktelikleri hakkındaki inançları ile ilişkili olduğu sonucu elde edilmiştir.

Polat (2006) tarafından yapılan çalışmada 204 evli bireyin evlilik uyumları, aldatma eğilimleri ve çatışma eğilimleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre katılımcıların aldatma eğilimi ile çatışma eğilimi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Katılımcıların evlilik uyumları ile çatışma ve aldatma eğilimleri arasında ise negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Faulkner vd. (2007), yaptıkları çalışmalarında çiftlerin evlilik uyumu ve evlilik çatışmasında cinsiyetle ilgili belirleyicileri incelemiştir. Çalışmaya göre zaman içinde çiftlerin evlilik memnuniyeti ve çatışması üzerinde cinsiyete dayalı etkiler görülmektedir. Ayrıca, çalışmada elde edilen bulgulara göre, çiftlerin evlilik ve kişisel hayattaki işlevlerinin, kocaların evlilik doyumu ve evlilik çatışması için daha büyük bir yordayıcı olabileceği sonucuna varılmıştır.

Şendil ve Korkut (2008), 112 kadın 59 erkekten oluşan toplamda 171 kişilik örneklem grubu ile yürüttükleri çalışmada evli çiftlerin evlilikteki uyumu ve çatışma düzeylerinin demografik özelliklere göre değişiklik gösterip göstermediğini araştırmışlardır. Bu araştırma sonucunda; anlaşmalı evlenenlerin görücü usulü evlenenlere kıyasla evlilik uyumlarının daha fazla olduğu, ekonomik durumu ve eğitim düzeyi düşük olan kişilerin evlilik uyum düzeylerinin de düşük olduğu, evlilikteki çatışma durumunun ve çocuk sayısının evlilik uyumu üzerinde negatif bir etkisinin olduğu sonucuna varılmıştır.

Lehrer (2008) tarafından gerçekleştirilen çalışmada evlenen yaş ve evlilik çatışması arasındaki ilişkiye odaklanılmıştır. Çalışmaya göre 20'li yaşlarından sonra

evlenen kadınların 20’li yaşlarından önce evlenen kadınlara göre daha çok evlilik çatışması yaşadığı ve evlilik doyumlarının diğerlerine nazaran daha düşük olduğu gözlemlenmiştir.

Windle ve Smith (2009), yaptığı çalışmasında orta yaşlı ve yaşlı çiftlerin evlilik çatışma düzeylerini karşılaştırmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre yaşlı çiftlerin orta yaşlı çiftlere nazaran eşlerine karşı yumuşak davrandığı ve daha az negatif duygu hissettiği görülmüştür.

Topçu (2020), çalışmasında kadınların evlilik çatışması, çatışma çözüm stilleri, benlik saygıları ve evlilik uyumlarını çeşitli sosyo-demografik değişkenlere göre incelemiştir. Araştırmanın örneklem grubunu 19-79 yaş aralığında olan, İstanbul’da yaşayan 216 evli kadın oluşturmaktadır. Çalışmanın sonucuna göre evlilik uyumu ile evlilik çatışması arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu, çatışma sıklığı ve çatışma yaygınlığının evlilik uyumunu negatif yönde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

1.7.3. Özgecilik İle İlgili Yurt İçi ve Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Tarihsel süreç içinde biyoloji, sosyoloji, psikoloji, din, ekonomi ve felsefe gibi birçok disiplin içinde kendine yer bulmuş olan özgecilik kavramıyla ilgili çok sayıda araştırmanın yapıldığı görülmektedir.

Bhatta vd. (2021), özgecilik ve sosyo demografik değişkenler arasındaki ilişkiyi araştırmak amacıyla 65-100 yaş aralığındaki 200 kişiyi araştırmalarına dahil etmiştir. Çalışmanın sonucuna göre sağlık, ekonomik yeterlilik, güvende olma, iç denetim odağı, sosyal sorumluluk duygusu, özsaygı ve empati duygusu özgeciliği belirleyen faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Burks vd. (2012) 112 üniversite öğrencisinin dahil olduğu örneklem grubu ile yürüttükleri çalışmada özgecilik ve empati arasındaki ilişkiye odaklanmışlardır. Araştırmanın sonucuna göre empati ile özgecilik arasında anlamlı ve pozitif ilişki olduğu bulunmuştur.

Ak (2013), 266 kız ve 184 erkek öğrenci olmak üzere toplamda 450 kişilik örneklem grubuyla bir çalışma yürütmüştür. İlişkisel tarama modelinin kullanıldığı bu çalışmada üniversite öğrencilerinin yaşam amaçları, özgecilik düzeyleri ve sosyo demografik değişkenler arasındaki ilişkiye odaklanılmıştır. Katılımcıların içsel yaşam

amaçları ile özgecilik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Farrelly (2013), yaptığı çalışmada kadın ve erkekler için uzun ilişkilerde özgeciliğin tercih edilip edilmeme durumunu incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre kısa süreli romantik ilişkilerde özgecilik daha az tercih edilirken uzun süreli romantik ilişkilerde özgeciliğin daha çok tercih edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Tosun vd. (2017), evlilik öncesindeki ve evli bireylerin ilişki niteliği, benlik kurgusu ve özgeci davranış düzeylerini inceleyebilmek amacıyla 483 kişilik örneklem grubu ile çalışmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre evlilik öncesindeki ve evli bireylerde benlik kurgusunun alt boyutları ile özgecilik arasında pozitif yönde ilişki saptanmıştır.

Acar ve Apak (2017), Bingöl Üniversitesi sosyal hizmet bölümünde okuyan 459 kişilik örneklem grubu ile yaptığı bir çalışmada öğrencilerin özgecilik düzeyleri ile empatik eğilimleri arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Nicel araştırma yöntemlerinden tarama modelinin kullanıldığı bu çalışmada araştırmaya katılan öğrencilerin özgecilik düzeyleri ile empatik eğilimleri arasında orta düzey pozitif ilişki olduğu sonucu bulunmuştur.

Parmaksız (2020), iyimserlik ve özgeciliğin psikolojik dayanıklılık üzerindeki etkisini incelediği çalışmada 198 kadın, 191 erkek toplam 389 kişilik örneklem grubu yer almıştır. Çalışma sonucunda katılımcıların iyimserliklerinin, özgeci davranışlarının ve medeni durumlarının psikolojik dayanıklılığı yordadığı elde edilmiştir.

Lamba ve Kumar (2021), 80 kişilik örneklem grubuyla yürüttükleri bir çalışmada özgecilik ve mutluluk arasındaki ilişkiye bakmışlardır. Çalışma sonucunda elde edilen verilere göre özgeci davranışlar mutluluk düzeyinin anlamlı bir yordayıcısıdır. Aynı zamanda örneklem grubunu oluşturan iki grup içinde özgecilik ve mutluluk orta yaşlı yetişkinlerde pozitif bir ilişkiye sahipken genç yetişkinlerde negatif bir ilişkiye sahip olduğu görülmektedir.

2. BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın amacı ve modeline uygun olarak yapılan istatistiksel analizlere dair bulgular detaylı biçimde sunulmuştur.

2.1 Demografik Bilgiler

Araştırmada yer alan katılımcıların %51.6'sı kadınlardan (n=193), %48.4'ü erkeklerden (n=181) oluşmaktadır. Katılımcıların yaşları 21 ila 62 arasında değişirken ortalama 35.71(±8,74) olarak hesaplanmıştır. Buna göre; 21-27 yaş aralığındaki katılımcılar 72 (%19.3), 28-34 yaş aralığındakiler 120 (%32.1), 35-41 aralığındakiler 91 (%24.3), 42-48 aralığındakiler 51 (%13.6), 49-55 aralığındakiler 30 (%8) ve 56-62 yaş aralığındakiler 10 (%2.7) kişiden oluşmuştur. Katılımcıların büyük çoğunluğu üniversite mezunudur (%60.2). Bu eğitim düzeyini sırasıyla ön lisans (%12), yüksek lisans (%11.8), lise (%11), doktora (%2.7), ilkokul (%1.3) ve ortaokul (%1.1) mezunları takip etmiştir. Katılımcıların %81.8'i çalıştığını, %15.8'i mevcutta bir işte çalışmadığını ve %2.4'ü emekli olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların aylık ortalama aile gelirleri 5.000₺ ila 100.000₺ aralığında değişmekte olup, aylık ortalama aile gelirinin 33.416₺ (±16.574) olduğu, çoğunluğunun (%24.1) "16.000₺-26.999₺" arasında bir gelir düzeyine sahip olduğu görülmektedir (Tablo 5).

Tablo 5: Katılımcılara ait demografik özelliklerin dağılımı-1

	n	%	Ort.±SS.	Alt-Üst Değer
Cinsiyet				
Kadın	193	51.6		
Erkek	181	48.4		
Yaş				
21-27	72	19.3		
28-34	120	32.1		
35-41	91	24.3	35.71±8.74	21-62
42-48	51	13.6		
49-55	30	8.0		
56-62	10	2.7		
Eğitim düzeyi				
İlkokul mezunu	5	1.3		
Ortaokul mezunu	4	1.1		
Lise mezunu	41	11.0		
Ön lisans mezunu	45	12.0		
Üniversite mezunu	225	60.2		
Yüksek lisans mezunu	44	11.8		
Doktora mezunu	10	2.7		
Çalışma durumu				
Çalışıyor	306	81.8		
Çalışmıyor	59	15.8		
Emekli	9	2.4		
Aile ortalama geliri				
5000-15999	44	11.8		
16000-26999	117	31.3		
27000-37999	90	24.1	33416±16574	5000-100000
38000-48999	47	12.6		
49000-59000	38	10.2		
60000+	38	10.2		

Katılımcıların büyük oranını oluşturan %82.9'u eşleriyle anlaşarak ve kendi istekleriyle evlendiklerini iletirken yalnızca %0.5'i akraba evliliği şeklinde, %16.6'sı ise görücü usulü ile evlendiklerini bildirmiştir. Araştırma katılımcılarının ortalama evlilik süresi 9.5 (±8.59) yıldır ve evlilik süreleri 1-42 yıl arasında değişmektedir. "1 – 5 yıl" arası evli olanların oranı (%43.0) en yüksektir. Katılımcıların evlenme yaşı ortalama 26.5'tur (±3.83) ve yaşları 18-37 yaş arasında toplanmıştır. Evlenme yaşı bağlamında "22 – 25 yaş arası" (%36.4) ve "26 – 29 yaş arası" (%34.2) yaş aralıkları katılımcıların çoğunluğunu kapsamaktadır ve "34 – 37 yaş arası" evlenenler (%4.5) en az orana sahiptir. Katılımcıların eşleriyle yaş farkları bir yaş ile on bir yaş arasında değişmekte olup, ortalama yaş farkı 1.18 (±0.39) olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların yarısından biraz fazlası eşleriyle aralarında (%53.5) "0 – 2 yaş" farkı olduğunu belirtmişlerdir. Bunu sırasıyla "3 – 5 yaş" (%31.0), "6 – 8 yaş" (%11.8) ve "9 – 11 yaş" (%3.7) fark olduğunu belirtenler izlemektedir. Katılımcıların %67.9'u çocuğu

olduğunu, %32.1'i ise olmadığını belirtmiştir. Aile içinde eşiyile olan ilişkisini ‘uyumlu’ olarak tanımlayanların (%55.1) oranı yüksek olup, bunu ‘canlı, hayat dolu bir ilişki’ (%27.5), ‘geleneksel bir ilişki’ (%12.6), ‘çatışmalı bir ilişki’ (%4.3) ve ‘cansız, enerjisiz bir ilişki’ (%0.5) olarak tanımlayanlar izlemektedir (Tablo 6).

Tablo 6: Katılımcılara ait demografik özelliklerin dağılımı-2

	n	%	Ort.±SS.	Alt-Üst Değer
Evlenme şekli				
Anlaşarak, kendi isteğiyle	310	82.9		
Görücü usulü	62	16.6		
Akraba evliliği	2	0.5		
Evlilik süresi				
1-5	161	43.0		
6-10	84	22.5		
11-15	52	13.9	9.44±8.59	1-42
16-20	30	8.0		
21-25	17	4.5		
26+	30	8.0		
Evlenme yaşı				
18-21	35	9.4		
22-25	136	36.4		
26-29	128	34.2	26.40±3.83	18-37
30-33	58	15.5		
34-37	17	4.5		
Eşle yaş farkı				
0-2	200	53.5		
3-5	116	31.0	1.18±0.39	0-11
6-8	44	11.8		
9-11	14	3.7		
Çocuk var mı?				
Evet	254	67.9		
Hayır	120	32.1		
İlişkiyi tanımlama şekli				
Canlı, hayat dolu bir ilişki	103	27.5		
Uyumlu bir ilişki	206	55.1		
Geleneksel bir ilişki	47	12.6		
Çatışmalı bir ilişki	16	4.3		
Cansız, enerjisiz bir ilişki	2	0.5		

2.2. Katılımcıların Evliliklerine Dair Bilgiler

Tablo 7’de katılımcıların eşleriyle etkileşimlerini ve ilişkilerine yönelik düşünceleri yer almaktadır. 374 katılımcının %69.8’i duygu ve düşüncelerini eşleri ile ‘her zaman’ paylaştıklarını (‘bazen’ %28.9, ‘hiçbir zaman’ %1.3), aile de önemli konularda ‘her zaman’ (%87.2) birlikte karar aldıklarını (‘bazen’ %11.8, ‘hiçbir

zaman' %1.1), ev içi sorumlulukları 'her zaman' (%66.3) eşleriyle paylaştıklarını ('bazen' %32.6, 'hiçbir zaman' %1.1), eşleriyle birlikte 'her zaman' (%50.8) serbest zaman etkinlikleri yaptıklarını ('bazen' %46.5, 'hiçbir zaman' %2.7), aile içinde gelir idaresini 'her zaman' (%75.1) eşleriyle birlikte yaptıklarını ('bazen' %20.3, 'hiçbir zaman' %4.5) ifade etmişlerdir (Tablo 7).

Tablo 7: Katılımcıların ilişki dinamiklerine dair bilgilerin dağılımı

Demografik değişkenler		n	%
Duygu ve düşüncelerinizi eşinizle karşılıklı paylaşıyor musunuz?	Hiçbir zaman	5	1.3
	Bazen	108	28.9
	Her zaman	261	69.8
Ailenizde önemli konularda eşinizle birlikte karar alır mısınız?	Hiçbir zaman	4	1.1
	Bazen	44	11.8
	Her zaman	326	87.2
Ev içi sorumlulukları eşinizle paylaşıyor mısınız?	Hiçbir zaman	4	1.1
	Bazen	122	32.6
	Her zaman	248	66.3
Eşinizle birlikte serbest zaman etkinlikleri yapar mısınız?	Hiçbir zaman	10	2.7
	Bazen	174	46.5
	Her zaman	190	50.8
Ailenizde gelir idaresini eşinizle paylaşıyor mısınız?	Hiçbir zaman	17	4.5
	Bazen	76	20.3
	Her zaman	281	75.1

2.3. Araştırmanın Ölçme Araçlarının Katılımcıların Demografik Bilgileri ile İlişkisi

Bu kısımda araştırmada kullanılan Özgecilik Ölçeği, Evlilik Çatışması Ölçeği ve Evlilik Uyumu Ölçeğinden elde edilen verilerin katılımcıların demografik değişkenlerine (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, çalışma durumu, aylık ortalama aile gelir, evlenme şekli, evlilik süresi, evlenme yaşı, eşle yaş farkı çocuk sahibi olma durumu, evlilik ilişkisini tanımlama şekli) göre farklılaşma durumu incelenmiştir. İki gruplu demografik değişkenler ile farklılık incelemek için "İlişkisiz Örneklem T-Testi", ikiden fazla gruba sahip diğer tüm değişkenler için ise "Tek Faktörlü Varyans Analizi ANOVA" testi yapılmıştır. Yapılan testler demografik değişkenlerin ikiye ayrılmasıyla farklı tablolarda incelenmiştir.

2.3.1. Katılımcıların Özgecilerik Düzeylerinin Demografik Özelliklerine Göre Karşılaştırılması

Katılımcıların özgecilerik düzeyleri ile demografik değişkenler arasındaki ilişkisi Tablo 8’de gösterilmiştir. Tablo 8’e göre demografik değişkenlerden cinsiyet ile özgecilerik puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı gözlemlenmiştir. ($t=1.233$, $sd=372$; $p>0.05$). Katılımcıların özgecilerik puan ortalamaları ile cinsiyet değişkeni arasındaki ilişki önemsiz olmasına rağmen kadınların özgecilerik puan ortalamasının ($\bar{X}=51,6$; $S=3.12$), erkeklerin puan ortalamasından ($\bar{X}=3.33$; $S=48.4$) yüksek olması ise dikkat çekici bir bulgudur. Katılımcıların özgecilerik puan ortalamaları ile yaş ($F= 3.616$, $sd= 5-368$; $p<0.05$), çalışma durumu ($F= 5.922$, $sd= 2-371$; $p<0.05$) ve aile ortalama gelir ($F= 3.005$, $sd= 5-368$; $p<0.05$) gruplarına göre farklılaşırken eğitim düzeyine göre farklılaşma göstermemiştir ($F=1.658$, $sd=6-367$; $p>0.05$). Özgecilerik düzeyinin yaş gruplarına göre farklılaştığının bulunmasının ardından yapılan çoklu karşılaştırma analizinde farklılaşmanın ‘42-48’ ($\bar{X}=3.28$; $S=0.57$) ile ‘56-62’ ($\bar{X}=2.48$; $S=1.01$) ve ‘49-55’ ($\bar{X}=3.33$; $S=0.74$) ile ‘56-62’ ($\bar{X}=2.48$; $S=1.01$) grupları arasında olduğu ve her iki karşılaştırmada da ‘56-62’ yaş grubunun daha düşük özgecilerik düzeyi bildirdiği görülmektedir. Çalışma durumuna göre incelendiğinde ise ‘çalışıyor’ ($\bar{X}=3.12$; $S=0.69$) ile ‘emekli’ ($\bar{X}=2.42$; $S=0.68$) ve ‘çalışmıyor’ ($\bar{X}=2.93$; $S=0.65$) ile ‘emekli’ ($\bar{X}=2.42$; $S=0.68$) gruplarının farklılaşmaya sebep olduğu bulunmuştur. Emekli bireylerin tarafı olduğu iki grup ortalamaları karşılaştırmasında da daha düşük özgecilerik düzeyine sahip olduğu saptanmıştır. Katılımcıların özgecilerik düzeyleri ile aile ortalama gelirleri arasında bulunan farklılaşmaya sebep olanlar ‘5000-15999’ ($\bar{X}=2.80$; $S=0.73$) ile ‘27000-37999’ ($\bar{X}=3.03$; $S=0.67$) ve ‘5000-15999’ ($\bar{X}=2.80$; $S=0.73$) ile ‘38000-48999’ ($\bar{X}=3.27$; $S=0.65$) gruplarıdır. Bu grup karşılaştırmalarında daha düşük gelir düzeyinin daha düşük özgecilerik düzeyi gösterdiği bulunmuştur (Tablo 8).

Tablo 8: Özgecilik Ölçeği ile Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiye Yönelik T-Testi ve ANOVA sonuçları-1

Değişkenler	n	%	$\bar{X}$	S	İstatistiksel analiz	Çoklu karşılaştırma
Cinsiyet						
Kadın	193	51.6	3.12	.69	t=1.233; sd=	
Erkek	181	48.4	3.03	.69	372; p= .218	
Yaş						
a. 21-27	72	19.3	3.09	.64		
b. 28-34	120	32.1	3.02	0.67		d-f
c. 35-41	91	24.3	3.01	0.73	F= 3.616;	e-f
d. 42-48	51	13.6	3.28	0.57	sd= 5-368;	
e. 49-55	30	8.0	3.33	0.74	p= .006*	
f. 56-62	10	2.7	2.48	1.01		
Eğitim düzeyi						
a. İlkokul mezunu	5	1.3	3.00	.72		
b. Ortaokul mezunu	4	1.1	2.51	.54		
c. Lise mezunu	41	11.0	2.92	.63	F= 1.658;	
d. Ön lisans mezunu	45	12.0	3.00	.81	sd= 6-367;	
e. Üniversite mezunu	225	60.2	3.14	.69	p= .130	
f. Yüksek lisans mezunu	44	11.8	2.98	.64		
g. Doktora mezunu	10	2.7	3.36	.82		
Çalışma durumu						
a. Çalışıyor	306	81.8	3.12	.69	F= 5.922;	a-c
b. Çalışmıyor	59	15.8	2.93	.65	sd= 2-371;	b-c
c. Emekli	9	2.4	2.42	.68	p= .003*	
Aylık aile ortalama geliri						
a. 5000-15999	44	11.8	2.80	.73		
b. 16000-26999	117	31.3	3.03	.70		
c. 27000-37999	90	24.1	3.21	.67	F= 3.005;	a-c
d. 38000-48999	47	12.6	3.27	.65	sd= 5-368;	a-d
e. 49000-59000	38	10.2	3.00	.64	p= .011*	
f. 60000+	38	10.2	3.03	.70		

*p<0.05, **p<0.001

Özgecilik düzeyinin evliliğe dair demografik değişkenlerle olan ilişkisi Tablo 9'da yer almaktadır. Katılımcıların özgecilik puan ortalamalarının demografik değişkenlerden evlenme şekli (F=2.453, sd=2-371; p>0.05), evlenme yaşı (F=0.532, sd=4-369; p>0.05), eşle yaş farkı (F=0.263, sd=3-370; p>0.05), çocuk sahibi olma durumu (t=0.632, sd=372; p>0.05) ve evlilik ilişkisini tanımlama şekli (F=1.036, sd=4-369; p>0.05) arasında anlamlı bir farklılık ortaya koymadığı görülmüştür. Buna karşılık özgecilik puan ortalamalarının evlilik süresi (F=1.375, sd=5-368; p<0.05) ile istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa sahip olduğu belirlenmiştir. Özgecilik puan ortalamasının evlilik süresine göre anlamlı değişmesinde farklılığa sebep olan gruplar '1-5' ($\bar{X}$ =3.03; S=0.65) ile '21-25' ($\bar{X}$ =3.43; S=0.75) ve '6-10' ($\bar{X}$ =3.01; S=0.64) ile

'21-25' ($\bar{X}=3.43$; $S=0.75$) gruplarıdır ve '21-25' yaş grubu iki karşılaşmada da daha yüksek özgecilik düzeyine sahip olan yaş aralığıdır (Tablo 9).

Tablo 9: Özgecilik ölçeği ile demografik değişkenler arasındaki ilişkiye yönelik t-testi ve anova sonuçları-2

Değişkenler	n	%	$\bar{X}$	S	İstatistiksel analiz	Çoklu karşılaştırma
Evlenme şekli						
a. Anlaşarak, kendi isteğiyle	310	82.9	3.10	.68	F= 2.453; sd= 2-371; p= .087	
b. Görücü usulü	62	16.6	2.94	.78		
c. Akraba evliliği	2	0.5	3.80	.71		
Evlilik süresi						
a. 1-5	161	43.0	3.03	.65	F= 1.375; sd= 5-368; p= .014*	
b. 6-10	84	22.5	3.01	.64		
c. 11-15	52	13.9	3.30	.74		a-e
d. 16-20	30	8.0	3.18	.74		b-e
e. 21-25	17	4.5	3.43	.75		
f. 26+	30	8.0	2.89	.83		
Evlenme yaşı						
a. 18-21	35	9.4	3.07	.68	F= 0.532; sd= 4-369; p= .712	
b. 22-25	136	36.4	3.12	.68		
c. 26-29	128	34.2	3.01	.73		
d. 30-33	58	15.5	3.07	.64		
e. 34-37	17	4.5	3.20	.72		
Eşle yaş farkı						
a. 0-2	200	53.5	3.08	.67	F= 0.263; sd= 3-370; p= .852	
b. 3-5	116	31.0	3.09	.68		
c. 6-8	44	11.8	2.99	.83		
d. 9-11	14	3.7	3.14	.72		
Çocuk sahibi olma durumu						
Evet	254	67.9	3.09	.71	t=0.632; sd= 372; p= .528	
Hayır	120	32.1	3.05	.67		
İlişkiyi tanımlama şekli						
a. Canlı, hayat dolu bir ilişki	103	27.5	3.13	.69	F= 1.036; sd= 4-369; p= .388	
b. Uyumlu bir ilişki	206	55.1	3.06	.70		
c. Geleneksel bir ilişki	47	12.6	3.09	.69		
d. Çatışmalı bir ilişki	16	4.3	2.76	.59		
e. Cansız, enerjisiz bir ilişki	2	0.5	3.25	.35		

*p<0.05, **p<0.001

2.3.2. Katılımcıların Evlilik Çatışması Düzeylerinin Demografik Özelliklerine Göre Karşılaştırılması

Evlilik çatışmasının demografik değişkenlerden cinsiyet ile ilişkisine yönelik T-Testine göre evlilik çatışması cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır ($t=-0.953$, $sd=372$; $p>0.05$). Öte yandan istatistiksel olarak evlilik çatışma puan ortalaması ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık olmamasına rağmen

kadınların ($\bar{X}=51.6$; $S=0.31$) evlilik çatışması puan ortalaması erkeklerin ($\bar{X}=48.4$; $S=0.30$) puan ortalamasından daha yüksektir. İstatistiksel açıdan evlilik çatışması ile katılımcıların eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık ($F=3.097$, $sd=6-367$; $p<0.05$) olduğu, ancak yaş ($F=0.773$, $sd=5-368$; $p>0.05$), çalışma durumu ($F=0.603$, $sd=2-371$; $p>0.05$) ve aylık ortalama aile geliri ($F=0.416$, $sd=5-368$; $p>0.05$) değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Yapılan çoklu karşılaştırma testine (Scheffe testi) göre evlilik çatışması ile eğitim düzeyi arasındaki anlamlı farklılığın ilkökul mezunları ($\bar{X}=0.59$) ile ortaokul mezunları ($\bar{X}=0.15$) arasındaki farklılıktan kaynaklandığı görülmüştür. İlkokul mezunlarının ortaokul mezunlarına göre ortalama olarak daha yüksek evlilik çatışması bildirdiği görülmektedir (Tablo 10).

Tablo 10: Evlilik çatışması ölçeği ile demografik değişkenler arasındaki ilişkiye yönelik t-testi ve anova sonuçları-1

Değişkenler	n	%	$\bar{X}$	S	İstatistiksel analiz	Çoklu karşılaştırma
Cinsiyet						
Kadın	193	51.6	.29	.31	t=-0.953; sd= 372; p= .341	
Erkek	181	48.4	.32	.30		
Yaş						
a. 21-27	72	19.3	.33	.63	F= 0.773; sd= 5-368; p= .570	
b. 28-34	120	32.1	.32	.67		
c. 35-41	91	24.3	.29	.73		
d. 42-48	51	13.6	.30	.57		
e. 49-55	30	8.0	.33	.74		
f. 56-62	10	2.7	.15	1.01		
Eğitim düzeyi						
a. İlkokul mezunu	5	1.3	.59	.51	F= 3.097; sd= 6-367; p= .006*	a-b
b. Ortaokul mezunu	4	1.1	.15	.16		
c. Lise mezunu	41	11.0	.32	.31		
d. Ön lisans mezunu	45	12.0	.46	.41		
e. Üniversite mezunu	225	60.2	.29	.29		
f. Yüksek lisans mezunu	44	11.8	.25	.27		
g. Doktora mezunu	10	2.7	.36	.22		
Çalışma durumu						
a. Çalışıyor	306	81.8	.31	.31	F= 0.603;	
b. Çalışmıyor	59	15.8	.27	.31	sd= 2-371;	
c. Emekli	9	2.4	.37	.27	p= .548	
Aile ortalama geliri						
a. 5000-15999	44	11.8	.29	.30	F= 0.416; sd= 5-368; p= .838	
b. 16000-26999	117	31.3	.31	.33		
c. 27000-37999	90	24.1	.33	.29		
d. 38000-48999	47	12.6	.26	.28		
e. 49000-59000	38	10.2	.31	.32		
f. 60000+	38	10.2	.34	.33		

*p<0.05, **p<0.001

Katılımcıların evlilik çatışması düzeyleri ile evlilikle ilişkili demografik değişkenlerle ortalama puan karşılaştırmaları Tablo 10'da verilmiştir. İki gruplu değişken olan çocuk sahibi olma durumunun evlilik çatışması ile ilişkisinin incelendiği T-Testine göre evlilik çatışması düzeyi çocuk sahibi olmaya göre değişme göstermemektedir (t=-0.167, sd=372; p>0.05). Kalan ikiden fazla gruplu demografik değişkenler ile yapılan tek yönlü varyans analizi ise evlilik çatışmasının evlenme şekli (F=1.444, sd=2-371; p>0.05), süresi (F=2.025, sd=5-368; p>0.05), yaşı (F=0.621, sd=4-369; p>0.05) ve eşle yaş farkına göre farklılaşmadığını (F=1.191, sd=3-370; p>0.05) fakat katılımcıların ilişkiyi tanımlama şekline göre farklılaştığını ifade etmektedir (F= 14.182, sd= 4-369; p<0.001). Post-Hoc analizine göre farklılaşmaya sebep olan beş grup karşılaştırması mevcuttur. 'Canlı, hayat dolu bir ilişki' ($\bar{X}$ =0.22;

S=0.23) üç farklı grup olan ‘geleneksel bir ilişki’ ($\bar{X}$ =0.49; S=0.43), ‘çatışmalı bir ilişki’ ($\bar{X}$ =0.65; S=0.37) ve ‘cansız, enerjisiz bir ilişki’ ($\bar{X}$ =0.81; S=0.14) ile karşılaştırmalarda farklılaşmaya sebep olmuştur. Üç grup karşılaştırmasında da ‘canlı, hayat dolu bir ilişki’ yanıtını seçenlerin diğer gruplara oranla daha düşük evlilik çatışması bildirdiği görülmektedir. Diğer yandan ‘uyumlu bir ilişki’ ($\bar{X}$ =0.28; S=0.27) yaşadığını ifade edenler, kendisiyle puanları karşılaştırıldığında farklılaşma yaratan ‘çatışmalı bir ilişki’ ($\bar{X}$ =0.65; S=0.37) ve ‘cansız, enerjisiz bir ilişki’ ($\bar{X}$ =0.81 S=0.14) gruplarına göre daha düşük evlilik çatışması ifade etmiştir (Tablo 11).

Tablo 11: Evlilik çatışması ölçeği ile demografik değişkenler arasındaki ilişkiye yönelik t-testi ve anova sonuçları-2

Değişkenler	n	%	$\bar{X}$	S	İstatistiksel analiz	Çoklu karşılaştırma
Evlenme şekli						
a. Anlaşarak, kendi isteğiyle	310	82.9	.30	.30	F= 1.444;	
b. Görücü usulü	62	16.6	.37	.37	sd= 2-371;	
c. Akraba evliliği	2	0.5	.16	.10	p= .237	
Evlilik süresi						
a. 1-5	161	43.0	.33	.33		
b. 6-10	84	22.5	.31	.29		
c. 11-15	52	13.9	.33	.32	F= 2.025;	
d. 16-20	30	8.0	.20	.20	sd= 5-368;	
e. 21-25	17	4.5	.17	.21	p= .074	
f. 26+	30	8.0	.39	.36		
Evlenme yaşı						
a. 18-21	35	9.4	.36	.43		
b. 22-25	136	36.4	.29	.29	F= 0.621;	
c. 26-29	128	34.2	.33	.31	sd= 4-369;	
d. 30-33	58	15.5	.27	.27	p= .648	
e. 34-37	17	4.5	.31	.28		
Eşle yaş farkı						
a. 0-2	200	53.5	.29	.29	F= 1.191;	
b. 3-5	116	31.0	.31	.31	sd= 3-370;	
c. 6-8	44	11.8	.34	.31	p= .313	
d. 9-11	14	3.7	.45	.50		
Çocuk sahibi olma durumu						
Evet	254	67.9	.31	.31	t=-0.167;	sd=
Hayır	120	32.1	.32	.32	372; p= .867	
İlişkiyi tanımlama şekli						
a. Canlı, hayat dolu bir ilişki	103	27.5	.22	.23		a-c
b. Uyumlu bir ilişki	206	55.1	.28	.27	F= 14.182;	a-d
c. Geleneksel bir ilişki	47	12.6	.49	.43	sd= 4-369;	a-e
d. Çatışmalı bir ilişki	16	4.3	.65	.37	p= .000**	b-d
e. Cansız, enerjisiz bir ilişki	2	0.5	.81	.14		b-e

*p<0.05, **p<0.001

2.3.3. Katılımcıların Evlilik Uyumu Düzeylerinin Demografik Özelliklerine Göre Karşılaştırılması

Araştırma kapsamında yer alan katılımcıların evlilik uyum puan ortalamaları ile cinsiyet, eğitim düzeyi, çalışma durumu ve aylık ortalama aile geliri arasındaki ilişki Tablo 12’de gösterilmiştir. Katılımcıların evlilik uyumu puan ortalamaları ile cinsiyet (t=0.601, sd=372;p>0.05), eğitim düzeyi (F=1.002, sd=6-367; p>0.05), çalışma durumu (F=0.399, sd=2-371; p>0.05) ve aylık ortalama aile geliri (F=0.837, sd=5-368; p>0.05) arasında farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Diğer yandan evlilik uyumu katılımcıların yaş gruplarına göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır (F=3.058, sd=5-368; p<0.05). Farklılaşmanın nedeni ’42-48’

($\bar{X}$ =3.03;S=0.51) ve '56-62' ($\bar{X}$ =3.55, S=0.22) yaş grupları arasındaki farklılıktan kaynaklanmaktadır. Buna göre '56-62' yaş grubu '42-48' grubuna oranla daha yüksek evlilik uyumu puan ortalamasına sahiptir (Tablo 12).

Tablo 12: Evlilik uyumu ölçeği ile demografik değişkenler arasındaki ilişkiye yönelik t-testi ve anova sonuçları-1

Değişkenler	n	%	$\bar{X}$	S	İstatistiksel analiz	Çoklu karşılaştırma
Cinsiyet						
Kadın	193	51.6	3.19	.44	t=0.601; sd= 372; p= .548	
Erkek	181	48.4	3.16	.47		
Yaş						
a. 21-27	72	19.3	3.26	.47	F= 3.058; sd= 5-368; p= .010*	d-f
b. 28-34	120	32.1	3.16	.45		
c. 35-41	91	24.3	3.21	.46		
d. 42-48	51	13.6	3.03	.51		
e. 49-55	30	8.0	3.15	.37		
f. 56-62	10	2.7	3.55	.22		
Eğitim düzeyi						
a. İlkokul mezunu	5	1.3	3.28	.41	F= 1.002; sd= 6-367; p= .424	
b. Ortaokul mezunu	4	1.1	3.41	.32		
c. Lise mezunu	41	11.0	3.16	.44		
d. Ön lisans mezunu	45	12.0	3.05	.52		
e. Üniversite mezunu	225	60.2	3.21	.45		
f. Yüksek lisans mezunu	44	11.8	3.17	.49		
g. Doktora mezunu	10	2.7	3.15	.41		
Çalışma durumu						
a. Çalışıyor	306	81.8	3.17	.46	F= 0.399; sd= 2-371; p= .671	
b. Çalışmıyor	59	15.8	3.22	.45		
c. Emekli	9	2.4	3.18	.40		
Aile ortalama geliri						
a. 5000-15999	44	11.8	3.19	.44	F= 0.837; sd= 5-368; p= .524	
b. 16000-26999	117	31.3	3.21	.47		
c. 27000-37999	90	24.1	3.11	.43		
d. 38000-48999	47	12.6	3.23	.45		
e. 49000-59000	38	10.2	3.10	.41		
f. 60000+	38	10.2	3.20	.54		

*p<0.05, **p<0.001

Evlilik uyumu puan ortalaması ile evliliğe ilişkin demografik değişkenlerin ilişkisi incelendiğinde; katılımcıların evlilik süresi (F=0.774, sd=3-368; p>0.05), evlenme yaşı (F=0.951, sd=4-369; p>0.05) ve çocuk sahibi olma durumlarına (t=-1.643, sd=372; p>0.05) göre farklılık göstermediği saptanmıştır. Diğer yandan evlilik uyumu puan ortalamaları evlenme şekli (F= 4.889, sd= 2-371; p<0.05), eşle yaş farkı (F= 4.594, sd= 3-370; p<0.05) ve ilişkiyi tanımlama şekli (F= 28.717, sd= 4-369; p<0.05) değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Evlenme şekline göre evlilik uyumunda farklılaşmaya sebep olan gruplar ‘anlaşarak, kendi isteğiyle’ ($\bar{X}=3.21$; $S=0.53$) ve ‘görücü usulüyle’ ($\bar{X}=3.02$; $S=0.40$) gruplarıdır. Buna göre kendi isteğiyle evlenen katılımcılar görücü usulüyle evlenenlere oranla daha yüksek evlilik uyumu bildirmişlerdir. Eşle yaş farkı gruplarındaki çoklu karşılaştırma incelendiğinde ise ortalamaları evlilik uyumunda farklılığa sebep olan gruplardan ‘0-2’ ($\bar{X}=3.25$; $S=0.40$) yaş farkı grubu karşılaştırıldığı ‘3-5’ ($\bar{X}=3.07$; $S=0.54$) yaş grubuna göre daha yüksek evlilik uyumuna sahiptir. Evlilik uyumu düzeyinde farklılaşma yaratan ilişkiyi tanımlama grupları çoklu karşılaştırmada ‘canlı, hayat dolu ilişki’ ($\bar{X}=3.39$; $S=0.34$) ile ‘geleneksel bir ilişki’ ($\bar{X}=2.28$; $S=0.40$), ‘çatışmalı bir ilişki’ ($\bar{X}=2.55$; $S=0.35$) ve ‘cansız, enerjisiz bir ilişki’ ($\bar{X}=2.15$; $S=0.04$) grupları olarak ifade edilmiştir. Üç karşılaştırmada da ilişkisini canlı, hayat dolu olarak tanımlayanların daha yüksek evlilik uyumu bildirdiği bulunmuştur. Ortalama farkları anlamlı olan diğer grup karşılaştırmaları ise ‘uyumlu bir ilişki’ ($\bar{X}=3.21$; $S=0.43$) ile ‘çatışmalı bir ilişki’ ($\bar{X}=2.55$; $S=0.35$) ve ‘cansız, enerjisiz bir ilişki’ ($\bar{X}=2.15$; $S=0.04$) gruplarıdır. Eşiyle uyumlu ilişki içerisinde olduğunu ifade eden bireyler hem çatışmalı hem de cansız, enerjisiz bir ilişkisi olduğunu belirtenlere oranla daha yüksek evlilik uyumu ortalamasına sahiptir (Tablo 13).

Tablo 13: Evlilik uyumu ölçeği ile demografik değişkenler arasındaki ilişkiye yönelik t-testi ve anova sonuçları-2

Değişkenler	n	%	$\bar{X}$	S	İstatistiksel analiz	Çoklu karşılaştırma
Evlenme şekli						
a. Anlaşarak, kendi isteğiyle	310	82.9	3.21	.53	F= 4.889; sd= 2-371; p= .008*	a-b
b. Görücü usulü	62	16.6	3.02	.40		
c. Akraba evliliği	2	0.5	3.18	.46		
Evlilik süresi						
a. 1-5	161	43.0	3.20	.48	F= 0.774; sd= 5-368; p= .569	
b. 6-10	84	22.5	3.10	.47		
c. 11-15	52	13.9	3.18	.43		
d. 16-20	30	8.0	3.27	.39		
e. 21-25	17	4.5	3.21	.42		
f. 26+	30	8.0	3.18	.49		
Evlenme yaşı						
a. 18-21	35	9.4	3.12	.53	F= 0.951; sd= 4-369; p= .435	
b. 22-25	136	36.4	3.21	.43		
c. 26-29	128	34.2	3.17	.43		
d. 30-33	58	15.5	3.19	.52		
e. 34-37	17	4.5	3.00	.47		
Eşle yaş farkı						
a. 0-2	200	53.5	3.25	.40	F= 4.594; sd= 3-370; p= .004*	a-b
b. 3-5	116	31.0	3.07	.54		
c. 6-8	44	11.8	3.11	.42		
d. 9-11	14	3.7	3.22	.44		
Çocuk sahibi olma durumu						
Evet	254	67.9	3,15	.45	t=-1.643; sd= 372; p= .101	
Hayır	120	32.1	3,24	.48		
İlişkiyi tanımlama şekli						
a. Canlı, hayat dolu bir ilişki	103	27.5	3.39	.34	F= 28.717; sd= 4-369; p= .000**	a-c a-d a-e b-d b-e
b. Uyumlu bir ilişki	206	55.1	3.21	.43		
c. Geleneksel bir ilişki	47	12.6	2.28	.40		
d. Çatışmalı bir ilişki	16	4.3	2.55	.35		
e. Cansız, enerjisiz bir ilişki	2	0.5	2.15	.04		

*p<0.05, **p<0.001

2.4. Özgecilik, Evlilik Çatışması ve Evlilik Uyumu Arasındaki İlişki

Pearson korelasyon katsayısı p değeri için 0.01 ve 0.05 anlamlılık düzeylerine göre yorumlanmaktadır ve -1.00 olan mükemmel negatif ile 1.00 pozitif ilişki noktaları arasında değişkenlerin ilişki düzeyleri belirlenmektedir. Büyüköztürk'e göre (2018, s.32) katsayının 00 ile .30 arasında olması değişkenler arasında düşük düzey ilişkiyi, .30 ile .70 arasında olması orta düzey ilişkiyi ve .70 ile 1.00 arasında olması ise yüksek düzeyde bir ilişkinin varlığını işaret etmektedir.

Tablo 14'e bakıldığında bu çalışmada demografik verilerinden evlenme yaşı ve eşle yaş farkı ve araştırmanın ölçme araçları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan korelasyon analizinde katılımcıların evlilik çatışması ile özgecilik düzeyleri ve

evlilik uyumu ile özgecilerik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamazken ($p>0.05$), evlilik uyumu ve evlilik çatışması arasında 0.01 anlamlılık düzeyinde negatif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin mevcut olduğu görülmektedir ($r=-0.594$, $p<0.01$). Cinsiyet değişkeni ile eşle yaş farkı, özgecilerik, evlilik çatışması ve evlilik uyumu düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı ($p>0.05$), evlenme yaşı ile arasında orta düzeyde ve pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r=0.402$, $p<0.01$). Katılımcıların evlenme yaşı ile eşleriyle yaş farkları arasında negatif yönlü düşük düzeyde bir ilişki varken ($r=-0.153$, $p<0.05$), çalışmanın ölçme araçları ile evlenme yaşı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0.05$). Eşle yaş farkı değişkeni ise yalnızca evlilik uyumu ile düşük düzeyde ve negatif yönlü bir ilişkiye sahiptir ($r=-0.111$, $p<0.05$). Katılımcıların eşleriyle yaş farkının özgecilerik ve evlilik çatışmaları ile arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki görülmemiştir ($p>0.05$).

Tablo 14: Katılımcıların özgecilerik, evlilik çatışması ve evlilik uyumu düzeyleri arasındaki ilişki

		Cinsiyet	Evlenme yaşı	Eşle yaş farkı	Özgecilerik	Evlilik çatışması	Evlilik uyumu
Cinsiyet	r	1					
	p						
Evlenme yaşı	r	0.402**	1				
	p	0.000					
Eşle yaş farkı	r	-0.032	-0.153**	1			
	p	0.532	0.001				
Özgecilerik	r	-0.064	-0.008	0.003	1		
	p	0.218	0.884	0.949			
Evlilik çatışması	r	0.049	-0.026	0.062	0.016	1	
	p	0.341	0.610	0.232	0.763		
Evlilik uyumu	r	-0.031	-0.043	-0.111*	0.044	-0.594**	1
	p	0.548	0.411	0.032	0.401	0.000	

* $p<0.05$, ** $p<0.01$

SONUÇ

Bu çalışmanın amacı çiftlerin evlilik uyumları, evlilik çatışmaları ve özgeci davranışları arasındaki ilişkiyi belirlemek ve bu durumu alanyazın odağında değerlendirmektir. Bu amaç doğrultusunda Karabük ilinde yaşayan ve evli olan 374 katılımcıya ulaşılarak veri toplanmıştır. Çalışmanın bu bölümünde araştırma verilerinden elde edilen bulgular sunulmuş, alanyazın bağlamında yorumlanmış, sosyal hizmet alanına ve gelecek çalışmalara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Demografik Bilgilere İlişkin Sonuçlar

Araştırmaya katılan 374 katılımcınının 193'ü kadın 181'i ise erkektir. Katılımcılar 21-62 yaş aralığında yer almaktadır. 21-27 yaş aralığındaki katılımcıların oranı %19.3, 28-34 yaş aralığındakilerin %32.1, 35-41 yaş grubunun %24.3, 42-48 yaş grubunun %13.6, 49-55 yaş grubunun %8 ve 56-62 yaş grubunun %2.7 oranındadır. Araştırmaya katılanlar en çok lisans (%60.2), ardından ön lisans (%12), yüksek lisans (%11.8), lise (%11), doktora (%2.7), ilkokul (%1.3), ortaokul (%1.1) mezunudur. Katılımcıların %81.8'i mevcut durumda bir işte çalışmakta, %15.8'i çalışmamakta, %2.4'ü ise emeklidir. Ortalama aile gelirine bakıldığında ise katılımcıların gelirlerinin 5000₺ ile 100000₺ arasında değiştiği görülmekte, çoğunluğu ise %31.3 oranla 16000₺-26999₺ aralığı oluşturmaktadır.

Evlenme şekline ilişkin olarak katılımcıların %82.9'u kendi istekleriyle anlaşarak evlendikleri, %16.6'sı görücü usulü evlilik yaptıkları, %0.5'i ise akraba evliliği gerçekleştirdiklerine ulaşılmıştır. Evlilik süresine bakıldığında ise katılımcıların büyük bir çoğunluğu evliliklerinin ilk yıllarında olduğunu bildirmişlerdir. Katılımcıların evlenme yaşı değerlendirildiğinde ise en yüksek oran %36.4 ile 22-25 yaş aralığına aitken en az oran ise %4.5 ile 34-37 yaş aralığındadır. Eşle yaş farkına bakıldığında 0-2 yaş farkı %53.5, 3-5 yaş farkı %31.0, 6-8 yaş farkı %11.8, 9-11 yaş farkı %3.7 oranındadır. Katılımcıların %67.9'u çocuk sahibi olduklarını bildirirken %32.1'i ise çocuk sahibi olmadıklarını bildirmişlerdir.

Katılımcıların eşleriyle olan ilişkilerini değerlendirmelerinde %55.1 oranıyla "uyumlu bir ilişki" seçeneğinin başı çekmesi dikkat çekicidir. Bu durumun katılımcıların büyük bir çoğunluğunun kendi istekleriyle ve anlaşarak evlilik yapmaları ve eşler arasındaki yaş farkının az olmasından kaynaklı olarak aynı kültürel kuşağa ve

beğenilere sahip olmaları sonucunda ortaya çıktığı söylenebilir. “Uyumlu bir ilişki” seçeneğinin ardından sırasıyla %27.5 ile “canlı, hayat dolu bir ilişki”, %12.6 ile “geleneksel bir ilişki”, %4.3 ile “çatışmalı bir ilişki” ve son olarak %0.5 ile “cansız, enerjisiz bir ilişki” gelmektedir.

İletişim, sağlıklı bir ilişkinin temelidir ve duyguların, beklentilerin, amaçların ve düşüncelerin açıkça ifade edilmesi, çiftler arasında daha derin bir bağ kurulmasına ve daha sağlıklı bir iletişim ortamının oluşturulmasına yardımcı olmaktadır (Havemann ve Lehtinen, 1990, s. 73). Konuyla ilgili olarak katılımcıların eşleriyle duygu ve düşüncelerini karşılıklı olarak paylaşma sıklığına bakıldığında %69.8 oranıyla “her zaman” seçeneği ilk sırada karşımıza çıkmaktadır. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun evliliklerinin ilk yıllarında olmasının bu sonuca neden olabileceği düşünülmektedir.

Katılımcıların aile içindeki önemli konularda eşleriyle birlikte karar alma sıklıklarına bakıldığında %87.2 oranıyla “her zaman” seçeneği birinci sırada gelmektedir. Ayrıca gelir idaresini her zaman eşleriyle birlikte paylaşan katılımcılar %75.1 oranla dikkat çekici bir büyüklüğe sahiptir. Araştırmaya katılanların %81.8’inin aktif olarak çalışma hayatında olmasından dolayı önemli konularda birlikte karar verdikleri, özellikle ekonomik konularda birbirlerine danıştıkları düşünülebilir. Günay ve Bener (2011, s. 159) çalışmalarında ailede temel sosyal ve ekonomik kararların alınma biçiminin, aile üyeleri arasındaki ilişkileri, güç dinamiklerini ve aile içi dinamikleri belirlediğini, bu kararların genellikle aile üyelerinin yaşam tarzlarını, gelirlerini, kariyerlerini, çocuk yetiştirme yöntemlerini ve diğer önemli konuları etkilediğine yer vermişlerdir.

Katılımcıların ev içi sorumlulukları eşleriyle paylaşma sıklığında %66.3 ile “her zaman” seçeneği başta gelmektedir. Katılımcıların kadın ve erkek oranı yakın olmasına rağmen çoğunluğun ev içi sorumlulukları paylaştığını iletmesi, nispeten genç bir grupta araştırma yürütülmüş olmasıyla ve çoğunluğun ilişkisini geleneksel bir ilişki olarak tanımlamasıyla ilişkilendirilebilir. Geleneksel ilişki yapısında toplumsal cinsiyet rollerine paralel erkek işgücü olarak görülürken kadın ev içinde fazlaca sorumluluk (yemek-temizlik-çocuk bakımı-vb.) üstlenmektedir. Alanyazında bu konuyla ilgili olarak kadının istihdama katılmasıyla ev içinde aldığı rol ve sorumlulukların azalmadığına, kadının hem ev işlerini devam ettirdiğine hem de gelir getirici rolü

üstlendiğine yer verilmiştir (Hüseyinli & Hüseyinli, 2016, s. 112; Selçuk & Tuzlukaya, 2013, s. 7). Ev içi sorumluluk paylaşımı sıklığında “her zaman” seçeneğinin ardından sırasıyla %32.6 oranıyla “bazen” seçeneği, %1.1 oranıyla ise “hiçbir zaman” seçeneği gelmektedir. Katılımcılar birlikte serbest zaman etkinlikleri yapma sıklıklarını ise %50.8 “her zaman”, %46.5 “bazen”, %2.7 “hiçbir zaman” olarak bildirmişlerdir. Geleneksel olarak, birçok toplumda erkeklere genellikle dışarıda çalışma, aile ekonomisini sağlama ve karar alma gibi daha "eril" roller verilirken, kadınlara ev içi işler, çocuk bakımı ve aile içi ilişkilerle ilgili sorumluluklar atanır. Bu roller ve sorumluluklar genellikle toplumsal normlar ve kültürel beklentiler tarafından şekillendirilir. Ancak, son yıllarda birçok toplumda cinsiyet rollerinde değişimler yaşanmaktadır. Kadınların işgücüne katılımının artması, eğitim seviyelerinin yükselmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki farkındalığın artması, geleneksel cinsiyet rollerine meydan okumaktadır. Ortak karar alma, ev işlerini paylaşma ve çocuk bakımı gibi sorumlulukları eşit şekilde paylaşma gibi yaklaşımlar giderek daha yaygın hale gelmektedir. Ancak, kadının iş gücü olarak değişen rolüne ilişkin kalıpyargılara kıyasla ev içindeki rol ve sorumluluk dağılımının kadın ve erkek arasında eşit bir şekilde paylaşılması fikrine karşı daha çok baskı ve direncin mevcut olduğu görülmektedir (Günay ve Bener, 2011, s. 161).

Özgecilik Tutumuna İlişkin Sonuçlar

Özgecilik tutumları, demografik değişkenlerden cinsiyet ve eğitim düzeyi gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma göstermemektedir ($p>0.05$). Diğer yandan katılımcıların özgecilik düzeyleri yaş ($F= 3.616$, $sd= 5-368$, $p<0.05$), çalışma durumu ($F= 5.922$, $sd= 2-371$, $p<0.05$) ve aile ortalama gelir ($F= 3.005$, $sd= 5-368$, $p<0.05$) gruplarına göre farklılık göstermektedir ($p>0.05$). Buna göre H_{1a} ve H_{1c} hipotezleri reddedilirken; H_{1b} , H_{1d} ve H_{1e} kabul edilmiştir.

Çalışma sonucunda özgecilik ve cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Alanyazında cinsiyet değişkeni ile özgeci davranış düzeyi arasındaki ilişkiye odaklanan çalışmalara bakıldığında iki değişken arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucunu ortaya koyan çalışmalar mevcut olduğu gibi (Aydemir, 2021, s. 60; Mert & Gülmez, 2018, s. 972) özgecilik ve cinsiyet arasında anlamlı bir sonuç bulamayan çalışmaların da yer aldığı görülmektedir (Baloğlu, 2021, s. 62; Yıldırım & Topçuoğlu, 2016, s. 48). Eğitim düzeyi ile özgecilik

arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmalara bakıldığında ise birçok çalışmada eğitim düzeyi yükseldikçe özgecilik düzeyinin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır. (Bekkers, 2006; Brown & Ferris, 2007, s. 90; Rooney vd., 2005, s. 180). Alanyazından farklı olarak araştırma sonuçlarında eğitim düzeyi ve özgecilik ilişkisinde anlamlı bir farklılaşma olmamasının sebebi katılımcıların büyük bir çoğunluğunun lisans mezunu olmasına ve eğitim düzeyi sınıflandırmasındaki katılımcı sayısının dengeli bir dağılım göstermemesine, katılımcıların belli bir bölgeyle sınırlı olmasından kaynaklı yaşam koşulları ve kültürel farklılıklarından kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

Katılımcıların yaş sınıflandırması içinde 56-62 ($\bar{X}=2.48$) yaş aralığı özgecilik düzeyinin en düşük bulunduğu aralık olarak görülmektedir. Uluslararası alanyazında özgeci davranışların yaş ile ilişkisinin incelendiği bir çalışmada akranlar arasında özgeciliğin yaşla beraber artış gösterdiği bulunurken (Berndt, 1985, s. 310) yaş ile özgecilik arasındaki ilişkiyi odak alan ulusal çalışmalarda da bunu destekler nitelikte yaş ile özgecilik arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koyan çalışmaların mevcut olduğu görülmektedir (Baloğlu, 2021; İlhan & Yöntem, 2013, s. 2298; Mutafçılar, 2008, s. 110). Çalışma sonucunun alanyazından farklılaşması yaş gruplandırması içinde nispeten büyük bir çoğunluğun 41 yaş ve altı olması ve yaş gruplandırmasında katılımcı sayısının dengeli bir dağılım göstermemesi olabilir.

Katılımcıların özgecilik düzeylerinin çalışma durumuna göre farklılaştığı sonucuna ilişkin en düşük özgecilik düzeyi 'emekli' ($\bar{X}=2.42$) grubunda bulunmuştur. Emeklilik dönemi, iş hayatından kopuş ve sosyal çevrenin değişmesi anlamına gelebilir. Bu durumda, bireylerin sosyal bağları zayıflayabilir ve özgecilik davranışları da azalabilir. Benzer şekilde emeklilik döneminde gelir veya kaynaklar azalabilir. Bireylerin sınırlı kaynakları varsa, bu durum özgecilik davranışlarını etkileyebilir.

Aile ortalama geliri ve özgecilik arasındaki ilişkide anlamlı bir farklılık olduğu sonucundan hareketle düşük gelir düzeyinin düşük özgecilik düzeyiyle ilişkilendirilmesi söz konusudur. Yıldırım ve Topçuoğlu (2016, s. 48), bu sonucu destekler nitelikte maddi durumu yüksek bireylerin toplumsal adalet duygusunun yarattığı baskı nedeni ile daha fazla özgeci davranışlar sergilediklerini belirtmişlerdir.

Demografik değişkenlerin ikinci kısmıyla yapılan analizlere göre ise katılımcıların özgecilik düzeyleri; çocuk sahibi olup olmamalarına, evlilik şekli, evlenme yaşı, eşle yaş farkı ve katılımcıların ilişkiyi tanımlama şekillerine göre

farklılaşma göstermemiştir ($p>0.05$). Özgecilik düzeyleri evlilik süresine göre anlamlı şekilde farklılaşmıştır ($F= 1.375$, $sd= 5-368$; $p<0.05$). Bu durumda H_{2a} , H_{2b} , H_{2d} , H_{2e} ve H_{2f} reddedilmiş ve H_{2c} hipotezi kabul edilmiştir.

Çalışma sonucunda katılımcıların evlenme şekli ile özgecilik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamadığı görülmektedir ($p>0.05$). Alanyazında bu konuya ilişkin Akbıyık'ın (2022, s. 55) çalışması bulunmaktadır. Bu çalışmada anlaşmalı evlilik yapan çiftlerin özgecilik puanlarının anlamlı farklılık gösterdiği sonucu bildirilmiştir. Bu durum, çiftlerin evlenmeden önceki tanıma süreçlerinin gönüllü olması ve böylece ilişkiye dair sorun çözme becerilerinin evlenmeden önce gelişmesiyle ilişkilendirilmiştir.

Katılımcıların özgecilik düzeylerinin evlilik sürelerine göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucundan hareketle evlilik süresi “21-25” ($\bar{X}=3.43$) yaş aralığındakilerin özgecilik düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Bu durumun uzun süreli evliliklerde, çiftler arasındaki duygusal bağın daha fazla derinleşmesinden ve bu derin bağın, eşlerin birbirlerine daha fazla anlayış göstermelerine ve karşılıklı olarak daha özgeci olmalarına yol açabileceğinden kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Bununla beraber uzun süreli bir evlilikte, çiftler birlikte birçok deneyim yaşarlar. Bu ortak deneyimler, birbirlerine olan bağlılığı ve özgecilik davranışlarını artırabilir.

Evlilik Uyumuna İlişkin Sonuçlar

Araştırma katılımcılarının evlilik uyumunun yaş gruplarına göre farklılaşmasının istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($F= 3.058$, $sd= 5-368$, $p<0.05$); cinsiyet, eğitim düzeyi, çalışma durumu ve aile ortalama geliri gruplarının ortalamaları ile farklılaşmasının ise anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$). Bu durumda H_{3b} kabul edilmiş ve H_{3a} , H_{3c} , H_{3d} , H_{3e} hipotezleri reddedilmiştir.

Katılımcıların yaş gruplandırması içinde “56-62” ($\bar{X}=3.55$) yaş grubu “42-48” ($\bar{X}=3.03$) yaş grubuna oranla daha yüksek evlilik uyumuna sahiptir. Bu sonucun yaş ilerledikçe, insanların genellikle duygularını daha iyi yönetmeyi öğrenmelerinden, daha fazla deneyim ve bilgiye sahip olmalarından, ilişkiler hakkında daha olgun bir anlayışa sahip olmalarından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Evlilik uyumu ve yaş arasındaki ilişkiye dair alanyazın incelendiğinde farklı sonuçların bulunduğu gözlemlenmektedir. Yapılan bazı araştırmalarda evlilik uyumu ile yaş arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür (Demir, 2021, s. 89; Jennifer M. Bonds-Raacke Erica

S. Bearden & Nicks, 2001, s. 182). Bununla beraber, evlilik uyumu ile yaş arasında anlamlı bir farklılık olduğunu işaret eden çalışmalara da rastlanmaktadır (Aktaş, 2009, s. 100).

Çalışma sonucunda evlilik uyumu ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür ($p>0.05$). Cinsiyet ve evlilik uyumuna ilişkin olarak yapılan birçok araştırmada evlilik uyumu ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir (Bildirici, 2016, s. 76; Tekin Çatal & Kalkan, 2019, s. 185; Uzel, 2015, s. 78; Yeşiltepe, 2011, s. 73). Ancak, cinsiyeti anlamlı bulan ve erkeklerin evlilik uyumlarının daha yüksek olduğunu gösteren kimi çalışmalar da alanyazında bulunmaktadır (Erdinç, 2018, s. 75). Cinsiyetin farkı konusunda farklı sonuç çıkmasının ele alınan örneklem grubuyla ilgili olduğu düşünülebilir. Buna ek olarak evlilik iki kişiliktir ve evlilik uyumu, karşılıklı bir uyumu ifade etmektedir. Bu nedenle cinsiyet ve evlilik uyumu arasında anlamlı bir farklılık görülmediği düşünülmektedir.

Evlilik uyumu ölçeği puanlarının diğer demografik değişkenlerden evlilik uyumunun evlenme şekli ($F= 4.889$, $sd= 2-371$, $p<0.05$), eşle yaş farkı ($F= 4.594$, $sd= 3-370$, $p<0.05$) ve ilişkiyi tanımlama şekli ($F= 28.717$, $sd= 4-369$, $p<0.05$) değişkenlerinin gruplarına ait ortalamalara göre farklılaştığı belirlenmiştir. Ancak evlilik uyumunun katılımcıların evlilik süresi, evlenme yaşı grup ortalamalarına ve çocuk sahibi olma durumlarına göre farklılık göstermediği görülmüştür ($p>0.05$). Buna göre H_{4a} , H_{4b} ve H_{4e} hipotezleri kabul edilmiş ve H_{4c} , H_{4d} ve H_{4f} reddedilmiştir.

Evlilik uyumu ve evlenme şekli arasındaki ilişkide “kendi isteğiyle” ($\bar{X}=3.21$) evlenen katılımcıların “görücü usulüyle” ($\bar{X}=3.02$) evlenen katılımcılara oranla daha yüksek evlilik uyumu bildirdikleri görülmüştür. Bu sonuca ilişkin alanyazına bakıldığında Cingisiz (2010, ss. 72–73), görücü usulüyle evlilik yapan katılımcıların kendi isteğiyle, anlaşarak evlenen katılımcılara oranla daha düşük oranlarda evlilik uyumuna sahip olduğunu belirtmiştir. Yaman vd. (2018, s. 222) ise anlaşarak gerçekleşen evliliklerin bireyler için sundukları sorumluluk ve özgürlük ortamının evlilik uyumuna yansıyan olumlu etkisini aktarmışlardır. Şendil ve Korkut (2008) ise, anlaşmalı ve kendi istekleriyle gerçekleşen evliliklerin diğer evlenme biçimlerine göre daha sağlıklı iletişim ve evlilik ortamı sunduğunu ifade etmişlerdir. Birbirini tanıyan ve anlaşan çiftler sorunlarını daha iyi bilmekte ve çözüm yollarında daha etkili olabilmektedirler. Böylece evlilik uyumu daha kolay sağlanabilmektedir. Çimen

(2007, s. 103)de benzer şekilde kendi isteğiyle, anlaşarak gerçekleştirilen evliliklerde bireysel, toplumsal ve kültürel arka planların daha net dile getirildiğini bunun da iletişim odaklı bir evliliği haliyle de evlilik uyumunu daha olası kıldığını belirtmiştir.

Evlilik uyumu ve eşle yaş farkı arasındaki ilişkiye bakıldığında “0-2” ($\bar{X}=3.25$) yaş farkı grubu karşılaştırıldığı “3-5” ($\bar{X}=3.07$) yaş grubuna göre daha yüksek evlilik uyumuna sahiptir. Bu konuyla ilgili olarak Çağ & Yıldırım'a (2013) göre eşler arasındaki yaş farkı ile evlilik uyumu arasında bir bağlantı bulunamamıştır. Oysa, çalışmamızda farklı bir sonuç çıkmasının nedeni olarak, hızla gelişen teknoloji doğrultusunda paylaşılan ortak kültürel ve tarihi geçmişin bir çiftin birbirine daha yakın hissetmesine neden olması öne sürülebilir. Ayrıca, benzer yaşlardaki insanlar genellikle benzer hayat aşamalarından geçerler. Örneğin, kariyer, aile kurma ve benzeri konularda benzer noktalarda olabilirler. Ortak hedeflere sahip olmak, ilişkiyi güçlendirebilir. Bunun yanı sıra, yaş farkının az olması, ortak ilgi alanları bulmayı ve benzer aktiviteleri paylaşmayı kolaylaştırabilir. Ortak hobiler ve aktiviteler, bir çiftin birbirine daha yakın olmasını sağlar. Sonuç olarak, evlilik uyumu ile eşler arasındaki yaş farkı arasındaki pozitif bağlantı, ortak yaşam deneyimleri, hedefler ve ilgi alanları gibi faktörlere dayanabilir.

Evlilik uyumu ile katılımcıların ilişkilerini tanımlama şekli arasındaki ilişkiye bakıldığında ilişkisini “canlı, hayat dolu” ($\bar{X}=3.39$) olarak tanımlayanların daha yüksek evlilik uyumu bildirdiği bulunmuştur. Evlilik uyumunun yüksek olması eşlerin birbirlerine karşı daha ilgili, sevecen ve tutkulu olmasıyla ilişkilendirilebilir.

Yapılan korelasyon analizi sonucunda evlilik uyumu ile özgecilik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur ($p>0.05$). Böylece H_{7b} reddedilmiştir. H_{7b} hipotezi kurulurken özgeciliğin birbirini daha iyi anlamayı ve karşılık göstermeyi, eşlerin birbirlerine daha fazla yardım etmelerini ve destek olmalarını beraberinde getireceğini bunun da evlilik uyumunu artıracığı düşüncesinden hareket edilmiştir. Ancak çalışma sonucunda bireylerin özgecilik düzeylerinin evlilik uyumları üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Bu durumun örneklem grubundan kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Nitekim alanyazında da evlilik uyumu ile özgecilik arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu öne süren çalışmalar mevcuttur (Akbiyık, 2022, s. 57). Özgecilik, eşler arasındaki empatiyi ve anlayışı artırarak birbirlerini daha

iyi anlamalarını ve duygusal olarak destek olmalarını sağlar bu da evlilikte uyumun artmasına neden olacaktır (Mullen, 2013, s. 45).

Katılımcıların eşleriyle yaş farkları yalnızca evlilik uyumları ile düşük düzeyde ve negatif yönlü bir ilişki göstermektedir ($r=-0.111$, $p<0.05$). Eşle yaş farkı değişkeni özgeciler ve evlilik çatışması ile arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p>0.05$).

Evlilik Çatışmasına İlişkin Sonuçlar

Katılımcıların evlilik çatışması düzeyleri cinsiyete, yaş, çalışma durumu ve aile ortalama gelir aralığına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma göstermemektedir ($p>0.05$). Diğer yandan evlilik çatışmasında eğitim düzeyi grup ortalamalarına göre anlamlı farklılık göstermektedir ($F= 3.097$, $sd= 6-367$, $p<0.05$). Dolayısıyla H_{5a} , H_{5b} , H_{5d} ve H_{5e} hipotezleri reddedilirken, H_{5c} kabul edilmiştir.

Araştırma sonuçlarında evlilik çatışması ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Alanyazına bakıldığında Curun (2006, s. 154) erkeklerin kadınlara oranla daha fazla çatışma içine girdiklerini ifade ederken Ovalı ve (2000, s. 70) ve Polat (2012, s. 83) kadınların çatışma yaygınlık ve sıklık puanlarının erkeklerden daha fazla olduğunu ortaya koymuşlardır. Bununla beraber araştırma sonucunu destekler nitelikte cinsiyet ve çatışma arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını ortaya koyan çalışmalarında mevcut olduğu görülmektedir (Şendil & Korkut, 2008, s. 22; Tümer, 1998, s. 69). Bu bağlamda evlilik çatışmasında cinsiyetin anlamlı bir değişken olmadığı söylenebilir.

Çalışma sonucunda evlilik çatışması ve gelir durumu arasındaki ilişkide anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Erok (2013, s. 88), bu konuya ilişkin yaptığı çalışmasında katılımcıların çatışma yaygınlık puanları ile gelir düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulamazken, çatışma sıklık puanları ile gelir düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu bildirmiştir. Düşük gelir düzeyine sahip katılımcıların evlilik çatışması sıklığı puan ortalamaları yüksek gelir düzeyine sahip katılımcıların evlilik çatışması sıklığı puan ortalamalarına göre anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur.

Eğitim düzeyi ve evlilik çatışması arasındaki anlamlı farklılık sonucundan hareketle ilkökul mezunlarının ($\bar{X}=0.59$) ortaokul mezunlarına ($\bar{X}=0.15$) göre ortalama

olarak daha yüksek evlilik çatışması bildirdiği görülmektedir. Düşük eğitim düzeyi, genellikle daha düşük gelir ve işsizlikle ilişkilendirilebilir. Ekonomik zorluklar ve stres, evlilikte çatışma ve gerginlik seviyelerini artırabilir. Bununla beraber yüksek eğitim düzeyine sahip bireyler genellikle daha iyi problem çözme yeteneklerine sahiptir. Bu, çatışma durumlarını daha etkili bir şekilde yönetmelerine ve çözüm odaklı olmalarına yardımcı olabilir. Düşük eğitim düzeyine sahip bireyler ise problem çözme yeteneklerinin sınırlı olmasıyla çatışma durumlarını daha zor yönetebilirler. Ancak bunun aksi yönde Erok (2013, s. 89), yaptığı çalışmasında hem evlilik çatışması yaygınlığı puanlarının hem de evlilik çatışması sıklığı puanlarının eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediğini bildirmiştir.

Bu bulgulara ek olarak evlilik çatışmasının çocuk sahibi olma durumu, evlenme şekli, süresi, yaşı ve eşle yaş farkına göre farklılaşmadığı ($p>0.05$) fakat katılımcıların ilişkiyi tanımlama şekline göre farklılaştığı bulunmuştur ($F= 14.182$, $sd= 4-369$, $p<0.001$). Böylece **H_{6b}**, **H_{6c}**, **H_{6e}**, **H_{6d}** ve **H_{6f}** hipotezleri reddedilmiş, **H_{6a}** kabul edilmiştir.

Çalışma sonucunda evlilik çatışması ile çocuk sahibi olma durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>0.05$). Alanyazında çalışmanın bu sonucunu destekler nitelikte çiftlerin çocuk sahibi olma durumlarının, evlilik sürelerinin çatışma sıklık ve yaygınlık puanlarıyla ilişkisinde anlamlı bir farklılığın olmadığını öne süren çalışmaların yer aldığı görülmektedir (Öner, 2013, s. 71; Dünya Polat, 2012, s. 82). Araştırma sonuçlarından bir diğeri ise evlilik çatışması ile evlenme yaşı arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığıdır ($p>0.05$). Erok (2013, s. 90) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonuçları da bu araştırmanın bulgularını destekler nitelikte olup katılımcıların hem evlilik çatışması yaygınlığı puanlarının hem de evlilik çatışması sıklığı puanlarının evlenme yaşına göre anlamlı farklılık göstermediğini bulmuştur. Yine evlilik çatışması ve evlenme şekli arasındaki ilişkide anlamlı bir sonuç bulunamamış olup ($p>0.05$) alanyazında bu çalışmanın sonucunu destekler nitelikte çalışmaların olduğu görülmektedir (Erok, 2013, s. 91). Ancak evlilik çatışması ile evlenme şekli arasındaki ilişkide geleneksel yollarla yapılan evliliklerde evlilik çatışmasının daha fazla yaşandığı sonucuna ulaşan çalışmalarında mevcut olduğu görülmektedir (Hortaçsu, 2007).

Evlilik çatışması ve katılımcıların ilişkilerini tanımlama şekli arasındaki ilişkide üç grup karşılaştırmasında “canlı, hayat dolu bir ilişki” yanıtını seçenlerin diğer gruplara oranla daha düşük evlilik çatışması bildirdiği görülmektedir. Diğer yandan “uyumlu bir ilişki” ($\bar{X}=0.28$) yaşadığını ifade edenler, kendisiyle puanları karşılaştırıldığında farklılaşma yaratan “çatışmalı bir ilişki” ($\bar{X}=0.65$) ve “cansız, enerjisiz bir ilişki” ($\bar{X}=0.81$) gruplarına göre daha düşük evlilik çatışması ifade etmiştir. Uyumlu çiftler genellikle sağlıklı iletişim becerilerine sahiptir. Duygularını açıkça ifade edebilir, birbirlerini dinleyebilir ve anlayış gösterebilirler. Sağlıklı iletişim, çatışmaların azalmasına ve daha uyumlu bir ilişki ortamının oluşmasına yardımcı olabilir.

Evlilik çatışması ile özgecilik düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir korelasyon ilişkisi bulunmaması sebebiyle H_{7c} hipotezi reddedilmiştir ($p>0.05$). Çalışmanın H_{7c} hipotezi kurulurken özgeciliğin, empati ve anlayışı teşvik ettiği, eşler arasında daha yüksek empati seviyelerinin, birbirlerinin duygularını anlama ve karşılıklı anlayış içinde olma yeteneklerini artırdığı bunun da evlilik çatışmalarını azalttığı düşüncesinden hareket edilmiştir. Alanyazında da bunu destekler nitelikte bireyin ilişkisinde özgeci davranmasının çiftler arasındaki duygusal bağı güçlendirdiği, daha derin ve sağlıklı bir iletişim ortamı sağladığı, bunun da çatışma durumlarıyla daha sağlıklı baş edebilme yöntemini beraberinde getirdiği yer almaktadır (Oktar, 2018, s. 33). Ancak çalışma sonucunda bireylerin özgecilik düzeylerinin evlilik çatışması üzerinde anlamlı bir ilişkisinin olmadığı görülmüştür. Bu durumun örneklem grubundan kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

Evlilik çatışması ve evlilik uyumu arasında ise 0.01 anlamlılık düzeyinde negatif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin mevcut olduğu görülmüştür ($r=-0.594$, $p<0.01$). Dolayısıyla H_{7a} hipotezi kabul edilmiştir. Eşler arasındaki uyum eksikliği, iletişim problemleri ve farklı beklentiler, çatışma durumlarının artmasına neden olabilir. Daha düşük bir evlilik uyumu, çiftler arasındaki anlaşmazlıkların, gerginliklerin ve çatışmaların artma olasılığını yükseltebilir. Benzer şekilde Çıtışlı Turgut (2019, s. 38), çalışmasında da evlilik çatışma sıklığı ile evlilik doyumu arasında negatif ve anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur.

Araştırmaya katılanların evlenme yaşları ve eşleriyle yaş farkı arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönlü ve düşük düzeydeyken ($r=-0.153$, $p<0.05$),

cinsiyet değişkeni ile pozitif yönlü ve orta düzeydedir ($r=0.402$, $p<0.01$). Özgecilik, evlilik uyumu ve çatışması ile evlenme yaşı ve cinsiyet değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0.05$).

Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

- Katılımcıların özgecilik tutumları demografik değişkenlerden cinsiyet ve eğitim düzeyi ile anlamlı bir farklılık göstermezken ($p>0.05$) yaş, çalışma durumu ve aylık ortalama aile geliri gruplarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.
- Katılımcıların özgecilik tutumları ile evlilik yaşantılarından çocuk sahibi olma durumlarına, evlilik şekline, evlenme yaşına, eşle yaş farkına ve evliliklerinde ilişkiyi tanımlama şekillerine göre farklılaşma göstermezken ($p>0.05$) evlilik süresine ($p<0.05$) göre anlamlı farklılık göstermektedir.
- Katılımcıların evlilik uyumları cinsiyet, eğitim düzeyi, çalışma durumu ve gelire göre anlamlı bir farklılık göstermezken ($p>0.05$), yaşa göre anlamlı bir farklılık ($p<0.05$) göstermektedir.
- Katılımcıların evlilik uyumları evlenme şekillerine, eşle yaş farkına ve ilişkiyi tanımlama şekline göre anlamlı farklılaşma gösterirken ($p<0.05$), evlilik süresi, evlenme yaşı ve çocuk sahibi olma durumuna göre farklılaşmadığı ($p>0.05$) bulunmuştur.
- Yapılan korelasyon analizi sonucunda evlilik uyumu ile özgecilik düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur.
- Katılımcıların evlilik çatışmaları düzeyleri ile cinsiyet, yaş çalışma durumu ve gelir düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamazken eğitim düzeyi ile anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.
- Katılımcıların evlilik çatışması ile çocuk sahibi olma durumu, evlenme şekli, süresi, yaşı ve eşle yaş farkı ile farklılaşmadığı bulunurken ilişkiyi tanımlama şekline göre anlamlı bir fark bulunmuştur.
- Yapılan korelasyon analizi sonucunda evlilik çatışması ile özgecilik arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur.
- Evlilik uyumu ile evlilik çatışması arasındaki ilişkide ise negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu sonucu bulunmuştur.
- Son olarak yapılan çoklu regresyon analizinde evlilik uyumu ve evlilik çatışmasının özgecilik tutumu üzerinde etkisi olmadığı sonucuna varılmıştır.

Öneriler

Ailelere yönelik sosyal hizmet müdahaleleri, ailelerin desteklenmesi, korunması, kriz durumlarında müdahale edilmesi, şiddetle mücadele edilmesi, ebeveynlik becerilerinin geliştirilmesi ve toplumsal entegrasyonun sağlanması gibi birçok önemli hedefi destekler. Bu müdahaleler, ailelerin sağlıklı bir şekilde işlev görmelerine ve yaşamlarının kalitesini artırmalarına yardımcı olabilir. Çiftlerin evlilik uyumu, evlilik çatışması ve özgeci davranışlarının arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla yapılan bu araştırmadan elde edilen sonuçlar neticesinde gelecek çalışmalar ve sosyal hizmet alanı için çeşitli öneriler geliştirilmiştir. Bu kapsamda gelecek çalışmalara yönelik öneriler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Bu çalışma Karabük ilinde yaşayan 193 kadın, 181 erkek olmak üzere toplamda 374 kişi ile sınırlıdır, gelecek çalışmalara daha fazla katılımcının dahil olması sağlanabilir,
- Bu çalışmanın veri toplama süreci 2023 yılı Ağustos ve Aralık ayları arasında tamamlanmıştır, çiftlerin evlilik uyumu ve çatışmalarında özgeciliğin düzeylerinin etkisinin zaman içerisindeki değişimini inceleyen boylamsal bir çalışma yürütülebilir,
- Bu çalışma üç ölçekten oluşan bir anket formunun hazırlandığı nicel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilmiştir, bu kapsamda elde edilen veriler kullanılan anket formu ile sınırlıdır, evlilik uyumu ve çatışmasında özgeciliğin etkisini araştıran nitel bir çalışma yürütülebilir.

Sosyal hizmet alanına yönelik şu önerilerde bulunulabilir:

- Sosyal hizmet uzmanları, evlilikle ilgili konularda bireylerin duygusal, sosyal ve pratik ihtiyaçlarına odaklanarak, uygun destek ve hizmetleri sunabilirler. Bu şekilde, evlilikte yaşanan sorunların çözümüne yardımcı olabilir ve çiftlerin daha sağlıklı bir ilişki geliştirmelerine destek verebilirler.
- Evlilik öncesi danışmanlık hizmetleri sunarak, çiftlerin evlilikte karşılaşılabilecekleri sorunları ve beklentilerini ele alabilirler. İletişim becerileri, çatışma yönetimi gibi konularda eğitimler verebilirler.
- Aile içi çatışmalar, çocuk yetiştirme konuları veya aile içi iletişim problemleri gibi konularda aile terapisi sunabilirler. Aile bireylerinin duygusal ihtiyaçlarını anlayıp uygun çözümler geliştirebilirler.

- Evlilikte yaşanan acil durumlar veya krizlerde, çiftlere veya bireylere kriz müdahalesi yaparak, duygusal destek sağlayabilirler. Şiddet, madde bağımlılığı, aile içi taciz gibi durumlarda da yardım sunabilirler.
- Evlilikte başarılı bir ilişki için eğitim programları düzenleyebilirler. İletişim becerileri, çatışma yönetimi, problem çözme stratejileri gibi konularda empatiye ve özgeciliğe dayalı eğitimler sunarak çiftlerin ilişkilerini güçlendirebilirler.

KAYNAKÇA

- Acar, M. C., & Apak, H. (2017). Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Empatik Eğilimleri İle Özgecılık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 28(1), 93–112.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tsh/issue/38637/448594>
- Ak, K. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Özgecılık Düzeylerinin Yordayıcısı Olarak Yaşam Amaçları*. Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Akbaba, S. (1994). *Grupla Psikolojik Danışmanın Sosyal Psikolojik bir Kavram Olan Özgecılık Üzerindeki Etkisi*. Erzurum Atatürk Üniversitesi.
- Akbıyık, E. (2022). *Evli Bireylerdeki Evlilik Uyumu ile Özgecılık ve Empatik Eğilim Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Aktaş, S. (2009). *Eşlerden Birinin Kaygı Düzeyi İle Evlilik Uyumu Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi* [Maltepe Üniversitesi].
https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=12sEew5_GmqnxIcwQ_cYBg&no=CI8D9UC5uK88LQBV5iIH8Q
- Argyle, M., & Furnham, A. (1983). Sources of satisfaction and conflict in long-term relationships. *Journal of Marriage and the Family*, 45(3), 481–493.
<https://doi.org/10.2307/351654>
- Aronson, E., Wilson, T. D., & Akert, R. M. (2012). *Sosyal Psikoloji*. Kaknüs Yayınları.
- Ataşalan-Arslan, D. (2019). *Dindarlık ile evlilik uyumu arasındaki ilişkinin bazı kişisel değişkenler açısından incelenmesi*. Gaziantep Üniversitesi.
- Aydemir, T. (2021). *Öğretmen Adaylarının Özgecılık Davranışları, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ve Öğretme Motivasyonları Arasındaki İlişki*. Balıkesir Üniversitesi.
- Aydın, E., & Canel, A. N. (2017). Anne-Oğul Bağlanmasının Gelin-Kayınvalide İlişkisi ve Evlilik Doyumunu Yordamadaki Rolü. *Journal*, 1(2), 1–16.
- Bakırcıaloğlu, A. (2018). *Evli bireylerin sahip oldukları değerler, iletişim becerileri ve evlilik uyumu arasındaki yordayıcı ilişki*. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- Baloğlu, Ç. (2021). *Öğretmenlerde COVID-19 Korkusu İle Mesleki Benlik Saygısı ve Özgecılık Arasındaki İlişkiler*. Nişantaşı Üniversitesi.
- Barber, C. J. (1974). What is marriage? *Journal of Psychology and Theology*, 2(1), 48–60.

- Batson, C. D., & Ahmad, N. (2001). Empathy-induced altruism in a prisoner's dilemma II: What if the target of empathy has defected? *European Journal of Social Psychology*, 31(1), 25–36. <https://doi.org/10.1002/ejsp.26>
- Batson, C. D., Darley, J. M., & Coke, J. S. (1978). *Altruism and Human Kindness: Internal and External Determinants of Helping Behavior BT - Perspectives in Interactional Psychology* (L. A. Pervin & M. Lewis (ed.); ss. 111–140). Springer US. https://doi.org/10.1007/978-1-4613-3997-7_6
- Batson, C. D., & Shaw, L. L. (1991). Evidence for altruism: Toward a pluralism of prosocial motives. *Psychological Inquiry*, 2(2), 107–122. https://doi.org/10.1207/s15327965pli0202_1
- Bayrakçı, M. (2013). Sosyal Öğrenme Kuramı ve Eğitimde Uygulanması. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(14), 198–210. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sakaefd/issue/11210/133874>
- Beck, J. S. (2001). *Bilişsel Terapi: Temel İlkeler ve Ötesi* (N. H. Şahin (çev.)). Türk Psikologlar Derneği.
- Bekkers, R. (2006). Traditional and Health-Related Philanthropy: The Role of Resources and Personality. *Soc Psychol Q*, 69. <https://doi.org/10.1177/019027250606900404>
- Ben Hamida, S., Mineka, S., & Bailey, J. M. (1998). Sex differences in perceived controllability of mate value: An evolutionary perspective. İçinde *Journal of Personality and Social Psychology* (C. 75, Sayı 4, ss. 953–966). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.75.4.953>
- Berndt, T. J. (1985). Prosocial Behavior between Friends in Middle Childhood and Early Adolescence. *The Journal of Early Adolescence*, 5(3), 307–317. <https://doi.org/10.1177/0272431685053005>
- Bhatta, T. R., Kahana, E., Lekhak, N., Kahana, B., & Midlarsky, E. (2021). Altruistic Attitudes Among Older Adults: Examining Construct Validity and Measurement Invariance of a New Scale. *Innovation in Aging*, 5(1), igaa060. <https://doi.org/10.1093/geroni/igaa060>
- Bildirici, A. (2016). *Evlilik Süresinin, Cinsel Yaşama Ve Evlilik Uyumuna Etkisi Ve Sonuçların Demografik Özelliklere Göre Karşılaştırılması*. Beykent.
- Bradbury, T. N., & Fincham, F. D. (1988). Individual difference variables in close relationships: A contextual model of marriage as an integrative framework. İçinde *Journal of Personality and Social Psychology* (C. 54, Sayı 4, ss. 713–721). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.54.4.713>

- Brock, R. L., & Lawrence, E. (2009). Too much of a good thing: Underprovision versus overprovision of partner support. *Çinde Journal of Family Psychology* (C. 23, Sayı 2, ss. 181–192). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/a0015402>
- Brown, E., & Ferris, J. M. (2007). Social Capital and Philanthropy: An Analysis of the Impact of Social Capital on Individual Giving and Volunteering. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 36(1), 85–99. <https://doi.org/10.1177/0899764006293178>
- Buerkle, J. V, Anderson, T. R., & Badgley, R. F. (1961). Altruism, Role Conflict, and Marital Adjustment: A Factor Analysis of Marital Interaction. *Marriage and Family Living*, 23(1), 20–26. <https://doi.org/10.2307/346879>
- Burks, D., Youll, L., & Durtschi, J. (2012). The Empathy-Altruism Association and Its Relevance to Health Care Professions. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 40. <https://doi.org/10.2224/sbp.2012.40.3.395>
- Çağ, P., & Yıldırım, İ. (2013). Evlilik doyumunu yordayan ilişki ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), 13–23. <http://search/yayin/detay/167162>
- Çakır, S. (2008). *Evli bireylerin evlilik uyumlarının ana-babalarına bağlanma düzeyleri ve demografik değişkenler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Carr, A. (1994). For Self or Others?: The Quest for Narcissism and the Ego-Ideal in Work Organizations. *Administrative Theory & Praxis*, 16(2), 208–222. <http://www.jstor.org/stable/25611088>
- Cartledge, G., & Milburn, J. F. (1994). *Teaching Social Skills to Children and Youth: Innovative Approaches*. Allyn & Bacon.
- Çelik, M., & Tümkaya, S. (2012). Öğretim Elemanlarının Evlilik Uyumu ve Yaşam Doyumlarının İş Değişkenleri ile İlişkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 223–238. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kefad/issue/59493/855103>
- Çimen, Ş. E. (2007). *Görücü Usulü ve Anlaşarak Evlenen Bireylerin Çeşitli Sosyal Psikolojik Faktörler Yönünden Karşılaştırılması*. Ankara Üniversitesi.
- Cingisiz, N. (2010). *Ortaöğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Duygusal Zekâları ile Evlilik Doyumları Arasındaki İlişki*. Gaziantep Üniversitesi.
- Çıtışlı Turgut, M. K. (2019). *Evlilik Çatışması ve Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkide Affetmenin Aracı Rolü*. Hasan Kalyoncu Üniversitesi.

- Cobb, R. J., Davila, J., & Bradbury, T. N. (2001). Attachment security and marital satisfaction: The role of positive perceptions and social support. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27(9), 1131–1143. <https://doi.org/10.1177/0146167201279006>
- Coltrane, S., & Collins, R. (2001). *Sociology of marriage & the family : gender, love, and property*.
- Creswell, J. W. (2012). Educational research : planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research. İçinde *TA - TT* - (4th ed). Pearson Boston. <https://doi.org/LK> - <https://worldcat.org/title/693750954>
- Cummings, E. M., & Davies, P. T. (2014). *Çocuklar ve Evlilik Çatışması-Aile Tartışması ve Çözümünün Etkisi*. Nobel Yayınları.
- Curun, F. (2006). *Yüklemeler, İletişim Çatışmaları, Cinsiyet ve Cinsiyet Rolü Yönelimi ile Evlilik Doyumu Arasındaki İlişki*. Ankara Üniversitesi.
- David, P., & Stafford, L. (2013). A Relational Approach to Religion and Spirituality in Marriage: The Role of Couples' Religious Communication in Marital Satisfaction. *Journal of Family Issues*, 36(2), 232–249. <https://doi.org/10.1177/0192513X13485922>
- Davila, J., Karney, B. R., & Bradbury, T. N. (1999). Attachment change processes in the early years of marriage. İçinde *Journal of Personality and Social Psychology* (C. 76, Sayı 5, ss. 783–802). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.76.5.783>
- Demir, B. (2021). *Erken Dönem Uyumsuz Şemalar ile Psikolojik Belirtilerin Ruminatif Düşünme Biçimi Üzerindeki Etkileri*. İstanbul Kent Üniversitesi.
- Duyan, V. (2016). *Sosyal Hizmet: Temelleri, Yaklaşımları, Müdahale Yöntemleri*. Sosyal Çalışma Yayınları.
- Eastwick, P. W., & Finkel, E. J. (2008). Sex differences in mate preferences revisited: Do people know what they initially desire in a romantic partner? İçinde *Journal of Personality and Social Psychology* (C. 94, Sayı 2, ss. 245–264). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.94.2.245>
- Emery, R. E., & O'Leary, K. D. (1982). Children's perceptions of marital discord and behavior problems of boys and girls. İçinde *Journal of Abnormal Child Psychology* (C. 10, Sayı 1, ss. 11–24). Springer. <https://doi.org/10.1007/BF00915948>
- Erbek, E., Bestepe, E., Akar, H., Eradamlar, N., & Alpkan, R. L. (2005). Evlilik uyumu. *Düşünen Adam*, 18, 39–47.

- Erdirinç, İ. (2018). *Evli Çiftlerde, Evlilik Uyumu, Cinsel Yaşam Doyumu ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Eroğlu, F. (2011). *Davranış Bilimleri*. Beta Yayınları.
- Erok, M. (2013). *İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar, İlişkiye Dair İnançlar, Kişilerarası Öfke, Kişilerarası İlişkiler, Problem Çözme Ve Evlilik Çatışması*. Maltepe Üniversitesi.
- Ethnographic Atlas Codebook*. (1998).
<https://web.econ.ku.dk/bentzen/Codebook4EthnoAtlas.pdf>
- Fang, C. Y., Manne, S. L., & Pape, S. J. (2001). Functional impairment, marital quality, and patient psychological distress as predictors of psychological distress among cancer patients' spouses. *Health Psychology* (C. 20, Sayı 6, ss. 452–457). American Psychological Association.
<https://doi.org/10.1037/0278-6133.20.6.452>
- Farrelly, D. (2013). Altruism as an indicator of good parenting quality in long-term relationships: Further investigations using the Mate Preferences Towards Altruistic Traits Scale. *The Journal of Social Psychology* (C. 153, Sayı 4, ss. 395–398). Taylor & Francis.
<https://doi.org/10.1080/00224545.2013.768595>
- Faulkner, R., Davey, M., & Davey, A. (2007). Gender-Related Predictors of Change in Marital Satisfaction and Marital Conflict. *The American Journal of Family Therapy*, 33:61–83, 61–83. <https://doi.org/10.1080/01926180590889211>
- Fincham, F. D., & Bradbury, T. N. (1993). Marital satisfaction, depression, and attributions: A longitudinal analysis. *Journal of Personality and Social Psychology* (C. 64, Sayı 3, ss. 442–452). American Psychological Association.
<https://doi.org/10.1037/0022-3514.64.3.442>
- Friedman, H. (2008). Humanistic and positive psychology: The methodological and epistemological divide. *The Humanistic Psychologist*, 36(2), 113–126.
<https://doi.org/10.1080/08873260802111036>
- Girgis, S., George, R., & Ryan, A. (2012). What is Marriage? *Harvard Journal of Law and Public Policy*, 34(1), 245–287.
- Glenn, N. D., & Weaver, C. N. (1981). The Contribution of Marital Happiness to Global Happiness. *Journal of Marriage and Family*, 43(1), 161–168.
<https://doi.org/10.2307/351426>
- Günay, G., & Bener, Ö. (2011). Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerini Çerçevesinde Aile İçi Yaşamı Algılama Biçimleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 153(153). <https://doi.org/10.20296/tsad.36267>

- Halford, W. K., Kelly, A., & Markman, H. J. (1997). The Concept of Healty Marriage. İçinde *Clinical Handbook of Marriage and Couples Interventions* (s. 752). Wiley.
- Hamamci, Z. (2005). Dysfunctional relationship beliefs in marital satisfaction and adjustment. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 33, 313–328. <https://doi.org/10.2224/sbp.2005.33.4.313>
- Hatipoğlu, Z. (1993). *The Role of certain demographic variables and marital satisfaction of husbands and wives / Bazı demografik değişkenlerin ve evlilik çatışmasının evli eşlerin evlilik doyumundaki rolü*. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Havemann, E., & Lehtinen, M. (1990). *Marriages and Families: New Problems, New Opportunities*. Prentice Hall.
https://books.google.com.tr/books?id=Lx_LPQAACAAJ
- Herawati, N. (2016). The Influence of Couple Harmony and Marital Adjustment to Marital Happiness. *International Conference on Health and Well-Being (ICHWB)*, 21, 119–126. <http://hdl.handle.net/11617/7387>
- Hogg, M. A., & Vaughan, G. M. (2007). *Sosyal Psikoloji*. Ütopya.
- Hüseyinli, N., & Hüseyinli, T. (2016). Çocuk Bakımının Kadın İşgücü Üzerinde Etkileri ve Hukuki Düzenlemeler. *Akdeniz İİBF Dergisi*, 16(34), 108–137. <https://doi.org/10.25294/aiiibfd.308032>
- İlhan, T., & Yöntem, M. K. (2013). Benlik Kurguları ve Otantikliğin Özgecilik Üzerindeki Yordayıcı Gücünün İncelenmesi. *Turkish Studies (Elektronik)*, 8(8), 2291–2302. <http://search/yayin/detay/265743>
- Jennifer M. Bonds-Raacke Erica S. Bearden, N. J. C. E. M. A., & Nicks, S. D. (2001). Engaging Distortions: Are We Idealizing Marriage? *The Journal of Psychology*, 135(2), 179–184. <https://doi.org/10.1080/00223980109603689>
- Johnson, D. R., Amoloza, T. O., & Booth, A. (1992). Stability and developmental change in marital quality: A three-wave panel analysis. *Journal of Marriage and the Family*, 54(3), 582–594. <https://doi.org/10.2307/353244>
- Kasapoğlu, F. (2013). *Üniversite Öğrencilerinde İyilik Hali İle Özgecilik Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. İnönü Üniversitesi.
- Kervancıoğlu, H. (2016). *İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaların evlilik doyumunu yordama gücü*. Hasan Kalyoncu Üniversitesi.
- Kırlioğlu, M., & Akpınar, B. (2020). Bazı Değişkenler Açısından Evlilik Uyumunun İncelenmesi ve Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Tutumunun Evlilik Uyumuna

Etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 23(2), 736–746. <https://dergipark.org.tr/pub/selcuksbmyd/issue/57972/664571>

- Klimecki, O. M., Leiberg, S., Ricard, M., & Singer, T. (2014). Differential pattern of functional brain plasticity after compassion and empathy training. *Social Cognitive and Affective Neuroscience*, 9(6), 873–879.
- Kurdek, L. A. (1999). The nature and predictors of the trajectory of change in marital quality for husbands and wives over the first 10 years of marriage. *Çinde Developmental Psychology* (C. 35, Sayı 5, ss. 1283–1296). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.35.5.1283>
- Lamba, K., & Kumar, N. (2021). Altruism And Happiness: A Comparative Study Between Young Adults And Middle Aged Adults. *International Journal of Creative Research Thoughts*, 9(9).
- Lee, H. (2013). The Relationship Between Emotional Intelligence and Altruism Among South Korean Central Government Officials. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 41(10), 1667–1679. <https://doi.org/10.2224/sbp.2013.41.10.1667>
- Lehrer, E. L. (2008). Age at Marriage and Marital Instability: Revisiting the Becker-Landes-Michael Hypothesis. *Journal of Population Economics*, 21(2), 463–484.
- Locke, H. J., & Wallace, K. M. (1959). Short marital-adjustment and prediction tests: Their reliability and validity. *Marriage & Family Living*, 21, 251–255. <https://doi.org/10.2307/348022>
- London, P., & Bower, R. K. (1968). Altruism, Extraversion, and Mental Illness. *The Journal of Social Psychology*, 76(1), 19–30. <https://doi.org/10.1080/00224545.1968.9919819>
- Malkoç, B. (2001). *The relationship between communication patterns and marital adjustment*. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Mastain, L. (2006). The Lived Experience of Spontaneous Altruism: A Phenomenological Study. *Journal of Phenomenological Psychology*, 37(1), 25–52. <https://doi.org/10.1163/156916206778150439>
- Mert, A., & Gülmez, E. (2018). Özgecılık İle Benlik Ayrımlaşması Arasındaki Yordayıcı İlişkinin Bazı Değişkenle. *Journal of Turkish Studies*, 13, 961–989. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.13352>
- Miller, R. B., Mason, T. M., Canlas, J. M., Wang, D., Nelson, D. A., & Hart, C. H. (2013). Marital satisfaction and depressive symptoms in China. *Çinde Journal of Family Psychology* (C. 27, Sayı 4, ss. 677–682). American Psychological

Association. <https://doi.org/10.1037/a0033333>

- Mitchell, S. A., & Black, M. J. (2016). *Freud and Beyond*. Basic Books.
- Monroe, K. R. (2014). The Heart of Altruism. İçinde *The Heart of Altruism*. <https://doi.org/10.1515/9781400821921>
- Moore, K., Jekielek, S., Bronte-Tinkew, J., Guzman, L., Ryan, S., & Redd, Z. (2004). *What Is "Healthy Marriage"? Defining the Concept*.
- Mullen, J. (2013). *Can family composition influence self-esteem, altruism, parental and peer attachment and views of marriage?* [Dublin Business School]. <https://api.semanticscholar.org/CorpusID:142504320>
- Mutafçılar, I. (2008). *Özgeciliğin Kavramının Tarihsel Gelişimi ve Öğretmen Özgeciliği Üzerine bir Araştırma*. Yeditepe Üniversitesi.
- Noller, P., Feeney, J. A., & Ward, C. M. (1997). Determinants of Marital Quality: A Partial Test of Lewis and Spanier's Model. *JOURNAL OF FAMILY STUDIES*, 3(2), 226–251. <https://search.informit.org/doi/10.3316/informit.174441284132434>
- Oktar, S. (2018). *Üniversite Öğrencilerinin Özgeciliği, Kişilik Özellikleri Ve Sosyal Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* [Selçuk Üniversitesi]. <http://acikerisimarsiv.selcuk.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/12655/506207.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Olugbenga, A. (2018). Patterns And Causes Of Marital Conflict Among Staff Of Selected Universities In Southwest Nigeria. *Advances in Social Sciences Research Journal*. <https://doi.org/10.14738/assrj.58.4988>
- Öner, D. Ş. (2013). *Evliliğin Bireylerin Evlilik Çatışması, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Uyumlarının İncelenmesi*. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Osarenren, M. (2002). *Child Development and Personality*. Asante and Hittscher Printing Press.
- Ovalı, H. (2000). *Farklı Coğrafi Bölgelerde Yaşayan Bireylerin Evlilik Çatışmalarının Çeşitli Demografik Özelliklere Göre Karşılaştırılması*. Gazi Üniversitesi.
- Özcan, Ö. (2016). *Evlilik uyumu ile tolerans düzeyi arasındaki ilişki*. Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Özgüven, İ. E. (2000). *Evlilik ve Aile Terapisi*. PDREM Yayınları.
- Öztürk, N. (2020). *Evliliğin bireylerde toplumsal cinsiyet rolleri yüklemeleri ile evlilik doyumu ve depresyon arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Marmara Üniversitesi.

- Papp, L. M., Kouros, C. D., & Cummings, E. M. (2010). Emotions in marital conflict interactions: Empathic accuracy, assumed similarity, and the moderating context of depressive symptoms. *Çinde Journal of Social and Personal Relationships* (C. 27, Sayı 3, ss. 367–387). Sage Publications. <https://doi.org/10.1177/0265407509348810>
- Parmaksız, İ. (2020). İyimsizlik, Özgeçilik ve Medeni Durumun Psikolojik Dayanıklılık Üzerindeki Etkileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 48, 285–302. <https://doi.org/10.9779/pauefd.576186>
- Peterson, J., & Zill, N. (1986). Marital Disruption, Parent-Child Relationships, and Behavior Problems in Children. *Journal of Marriage and the Family*, 48(2), 295–307.
- Polat, Demet. (2006). *Evli Bireylerin Evlilik Uyumluluğu, Aldatma Eğilimleri Ve Çatışma Eğilimleri Arasındaki İlişkilerin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Ankara Üniversitesi.
- Polat, Dünya. (2012). *Boşanma Aşamasındaki Bireylerin Evlilik Çatışmaları, Çatışma İletişim Tarzları ve Sosyal Destek Sistemlerinin İncelenmesi*. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Porter, B., & O’Leary, K. D. (1980). Marital discord and childhood behavior problems. *Çinde Journal of Abnormal Child Psychology* (C. 8, Sayı 3, ss. 287–295). Springer. <https://doi.org/10.1007/BF00916376>
- Rooney, P. M., Mesch, D. J., Chin, W., & Steinberg, K. S. (2005). The effects of race, gender, and survey methodologies on giving in the US. *Economics Letters*, 86(2), 173–180. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.econlet.2004.06.015>
- Rusbult, C. E., & Buunk, B. P. (1993). Commitment processes in close relationships: An interdependence analysis. *Journal of Social and Personal Relationships*, 10(2), 175–204. <https://doi.org/10.1177/026540759301000202>
- Rushton, J. P. (1976). Socialization and the altruistic behavior of children. *Psychological Bulletin*, 83(5), 898–913. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.83.5.898>
- Russel, B. (1983). *Evlilik ve Ahlak* (V. Eranus (Çev.)). Say Yayınları.
- Scott, R. L., & Cordova, J. V. (2002). The influence of adult attachment styles on the association between marital adjustment and depressive symptoms. *Çinde Journal of Family Psychology* (C. 16, Sayı 2, ss. 199–208). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.16.2.199>
- Selçuk, Ü. F., & Tuzlukaya, Ş. E. (2013). Çalışma Yaşamı ve Kadın. *Çinde Toplumsal Cinsiyet ve Yansımaları* (ss. 4–16). Atılım Üniversitesi Yayınları.

- Şendil, G., & Korkut, Y. (2008). Evli Çiftlerdeki Çift Uyumu ve Evlilik Çatışmasının Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları*, 28(0), 15–34. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iupcd/issue/9405/117912>
- Şenli, A., & Parlar, H. (2021). Türkiye’de Evlilik Uyumu ile İlgili Yapılan Doktora Tezlerinin İncelenmesi. *İZÜ Eğitim Dergisi*, 3(6), 149–164. <https://doi.org/10.46423/izujed.957521>
- Sezer, Ö. (2005). Kadınların Uyum Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(23), 87–101. <https://www.acarindex.com/turk-psikolojik-danisma-ve-rehberlik-dergisi/kadinlarin-uyum-duzeylerinin-bazi-degiskenler-acisindan-incelemesi-81335>
- Sisco, M., & Weber, E. (2019). Examining charitable giving in real-world online donations. *Nature Communications*, 10(1), 1–11. <https://doi.org/10.1038/s41467-019-11852-z>
- Spanier, G. B. (1976). Measuring dyadic adjustment: New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and the Family*, 38(1), 15–28. <https://doi.org/10.2307/350547>
- Spanier, G. B., & Lewis, R. A. (1980). Marital quality: A review of the seventies. *Journal of Marriage and the Family*, 42(4), 825–839. <https://doi.org/10.2307/351827>
- Sprey, J. (1979). Conflict theory and the study of marriage and the family. *Contemporary theories about the family research based theories edited by Wesley R Burr et al*, 159. <https://eurekamag.com/research/015/350/015350118.php>
- Tekin Çatal, M., & Kalkan, M. (2019). Evli Bireylerin Evlilik Değerleri Evlilik Doyumu ve Evlilik Tipleri. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 3, 179–186. <https://doi.org/10.31461/ybpd.601115>
- Tolorunleke, C. A. (2014). Causes of Marital Conflicts Amongst Couples in Nigeria: Implication for Counselling Psychologists. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 140, 21–26. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.04.381>
- Topçu, E. Z. (2020). *Kadınların evlilik çatışması, çatışma çözüm stilleri, benlik saygıları ve evlilik uyumlarının evlilik yaşı ve sosyodemografik verilere göre incelenmesi*. Üsküdar Üniversitesi.
- Topham, G., Larson, J., & Holman, T. (2005). Family-of-Origin Predictors of Hostile Conflict in Early Marriage*. *Contemporary Family Therapy*, 27, 101–121. <https://doi.org/10.1007/s10591-004-1973-2>

- Tosun, C., Yazıcı, H., & Altun, F. (2017). Evlilik Öncesindeki ve Evli Bireylerin İlişki Nitelikleri, Benlik Kurguları ve Özgeci Davranış Düzeyleri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 17(38), 73–94.
- Tümer, A. B. (1998). *Evli çiftlerde gözlenebilen çatışma odakları ve iletişim sorunları*. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Tutarel-Kışlak, Ş. (1999). Evlilikte Uyum Ölçeğinin (EUÖ) güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Psikoloji, Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi*, 7(1), 50–57.
- Tuzcuoğlu, N. (1995). Psikanaliz Kuramı ve Özellikleri. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7, 275–285.
- Uslu, M. (2019). *Hastane çalışanlarında dindarlığın empati ve özgeciliğe ilişkisi üzerine bir araştırma (Konya Eğitim Araştırma Hastanesi örneği)*. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Uzel, A. (2015). *Evlilik İlişkisi İçerisinde Çiftler Arasında Cinsel Doyumun, Evlilik Uyumu ve Benlik Saygısı Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi*. Beykent Üniversitesi.
- Waldinger, R. J., Schulz, M. S., Hauser, S. T., Allen, J. P., & Crowell, J. A. (2004). Reading Others' Emotions: The Role of Intuitive Judgments in Predicting Marital Satisfaction, Quality, and Stability. *Journal of Family Psychology* (C. 18, Sayı 1, ss. 58–71). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.18.1.58>
- Wan, C. K., Jaccard, J., & Ramey, S. L. (1996). The relationship between social support and life satisfaction as a function of family structure. *Journal of Marriage and the Family*, 58(2), 502–513. <https://doi.org/10.2307/353513>
- Windle, C. R., & Smith, D. A. (2009). Withdrawal moderates the association between husband gender role conflict and wife marital adjustment. *Psychology of Men & Masculinity*, 10(4), 245–260. <https://doi.org/10.1037/a0016757>
- Yalçın, H. (2014). Evlilik Uyumu ile Sosyodemografik Özellikler Arasındaki İlişki. *Eğitim Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 250–261.
- Yaman, N., Ekşi, H., & Güneş, F. (2018). Öğretmenlerin Evlilik Uyumlarının Psikolojik İyi Oluşları ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Açısından İncelenmesi. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 8(50), 203–233. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tpdrd/issue/40299/481370>
- Yeşiltepe, S. S. (2011). *Öğretmenlerin Evlilik Uyumlarının Psikolojik İyi Oluş ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Çukurova Üniversitesi.
- Yıldırım, M., & Topçuoğlu, P. (2016). Özgeciliğin Çeşitli Demografik Değişkenlerle

İncelenmesi: Sakarya Örneği. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(32), 40–53. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sakaefd/issue/30334/327403>

Yılmaz, A. (2000). *Eşler arasındaki uyum ve çocuğun algıladığı anne-baba tutumu ile çocukların, ergenlerin ve gençlerin akademik başarıları ve benlik algıları arasındaki ilişkiler*. Hacettepe Üniversitesi.

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Ölçeklere ilişkin betimleyici istatistikler	19
Tablo 2: Araştırmanın Hipotezleri	20
Tablo 3: Evlilik Uyumu ve Evlilik Çatışmasını Ele Alan Bazı Kuramsal Yaklaşımlar	29
Tablo 4: Özgeciliği Ele Alan Kuramsal Yaklaşımlar	36
Tablo 5: Katılımcılara ait demografik özelliklerin dağılımı-1	47
Tablo 6: Katılımcılara ait demografik özelliklerin dağılımı-2.....	48
Tablo 7: Katılımcıların ilişki dinamiklerine dair bilgilerin dağılımı	49
Tablo 8: Özgecilik Ölçeği ile Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiye Yönelik T-Testi ve ANOVA sonuçları-1	51
Tablo 9: Özgecilik Ölçeği ile Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiye Yönelik T-Testi ve ANOVA sonuçları-2	52
Tablo 10: Evlilik Çatışması Ölçeği ile Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiye Yönelik T-Testi ve ANOVA sonuçları-1	54
Tablo 11: Evlilik Çatışması Ölçeği ile Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiye Yönelik T-Testi ve ANOVA sonuçları-2.....	56
Tablo 12: Evlilik Uyumu Ölçeği ile Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiye Yönelik T-Testi ve ANOVA sonuçları-1	57
Tablo 13: Evlilik Uyumu Ölçeği ile Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiye Yönelik T-Testi ve ANOVA sonuçları-2.....	59
Tablo 14: Katılımcıların özgecilik, evlilik çatışması ve evlilik uyumu düzeyleri arasındaki ilişki	60

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Başlıca Evlilik Tipleri	24
---	----

EKLER

Ek 1 : Anket Formu

Çiftlerin Evlilik Yaşamlarında Evlilik Uyumu ve Çatışmalarında Alturistik (Özgeci) Tutumlarının Aracı Rolünün İncelenmesine İlişkin Anket Formu

Sevgili katılımcı;

Bu anket formu, evli bireylerin evlilik yaşamlarındaki evlilik uyumu ve çatışmalarında alturistik(özgeci) tutumlarının aracı rolünü ölçmek amacıyla hazırlanmış olan Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans tezinde veri toplamak amaçlı kullanılacaktır. Çalışmada kimliğinizi tanıttıcı bilgiler vermeden, soruları cevaplandırmanız, doğru ve güvenilir bilgilere ulaşmak açısından önemlidir. Lütfen dikkatlice okuyunuz ve soru atlamayınız, her bir cümleyi cevapladığınızdan emin olunuz. Ölçekleri eşinizle beraber doldurmak sizin ve eşinizin vereceği cevapları etkileyecektir. Bu nedenle ölçekleri tek başınıza, eşinize göstermeden doldurunuz. Ankete gösterdiğiniz ilgi, ayırdığınız vakit ve değerli katkılarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Eda AKAY

Karabük Üniversitesi – Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

I. BÖLÜM: SOSYO DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Cinsiyetiniz: Kadın ( ) Erkek ( )

Yaşınız:.....

Eğitim Durumunuz (En son bitirilen okul)

1. Okur-yazar değil	
2. Okur-yazar	
3. İlkokul mezunu	
4. Ortaokul mezunu	
5. Lise mezunu	
6. Yüksekokul mezunu (2 yıllık)	
7. Üniversite mezunu	
8. Yüksek Lisans	
9. Doktora	

Çalışma Durumunuz

1.Çalışıyorum	
2.Çalışmıyorum	
3.Emekliyim	

Çalışıyor iseniz mesleğinizi belirtiniz.....

Aylık ortalama aile geliriniz ..... TL

Evlenme şeklinize en uygun seçeneği işaretleyiniz.

Kendi isteğimizle, anlaşarak	
Görücü Usulü	
Akraba evliliği	
Kaçarak	

Kaç Yıldır Evlisiniz?.....

Evlendiğinizde Kaç Yaşındaydınız?.....

Eşinizle Aranızdaki Yaş Farkı?.....

Çocuğunuz Var mı? Evet ( ) Hayır ( )

Şu anki ailenizde aşağıdaki ifadelerden hangisi eşinizle olan ilişkinizi en iyi şekilde tanımlamaktadır?

1. Canlı, hayat dolu bir ilişki	
2. Uyumlu bir ilişki	
3. Geleneksel bir ilişki	
4. Çatışmalı bir ilişki	
5. Cansız, enerjisiz bir ilişki	

Aşağıda yer alan sorulara ilişkin en uygun olan yandaki seçeneği işaretleyiniz?	Hiçbir zaman	Bazen	Her zaman
1. Duygu ve düşüncelerinizi eşinizle karşılıklı paylaşıyor musunuz?			
2. Ailenizde önemli konularda eşinizle birlikte karar alır mısınız?			
3. Ev içi sorumlulukları eşinizle paylaşıyor mısınız?			
4. Eşinizle birlikte serbest zaman etkinlikleri yapar mısınız?			
5. Ailenizde gelir idaresini eşinizle paylaşıyor mısınız?			

II. BÖLÜM: EVLİLİK UYUMU VE ÇATIŞMASINDA ÖZGECİLİĞİN ARACI ROLÜNE İLİŞKİN SORULAR

	Lütfen her bir ifade ile ne derece hemfikir olup olmadığınızı ifadenin yanındaki boşluklardan birini işaretleyerek (X) belirtiniz.	Çok az → Çok Fazla				
		1	2	3	4	5
1	Akrabalarınız size ne ölçüde yardım eder?	1	2	3	4	5
2	Küçüklüğünüzde kardeşinize karşı evde ne ölçüde sorumluluk yüklenmişsiniz?	1	2	3	4	5
3	Babanız başkalarına ne ölçüde yardım ederdi?	1	2	3	4	5
4	Anneniz başkalarına ne ölçüde yardım ederdi?	1	2	3	4	5
5	Aile bireyleri birbirlerine ne ölçüde yardım eder?	1	2	3	4	5
6	Öğrenciyken okulunuzun düzenlediği etkinliklerde ne ölçüde yer aldınız?	1	2	3	4	5
7	Öğrenciyken okulunuzun düzenlediği etkinliklerde ne sıklıkla yer aldınız?	1	2	3	4	5
8	Çevrenizdeki kulüp, cami, hayır kurumu gibi kuruluşların yönetiminde ne ölçüde etkinlik gösterirsiniz?	1	2	3	4	5
9	Çevrenizdeki etkinliklere katılım sıklığınız nedir?	1	2	3	4	5
10	Bir grubun görevlisi olarak ne ölçüde hizmet verirsiniz?	1	2	3	4	5
11	Hayır kurumlarına ne kadar bağışta bulunursunuz?	1	2	3	4	5
12	Tatil günlerinde başkalarına ne ölçüde yardım edersiniz?	1	2	3	4	5
13	Hasta ve düşkünleri ziyaret için ne kadar zaman ayırırsınız?	1	2	3	4	5
14	Başkaları ile şeker, sigara, kurabiyenizi vb. ne ölçüde paylaşırsınız?	1	2	3	4	5
15	Mesela sizden “bir ekmek “ parası isteyen ne kadar yardım edersiniz?	1	2	3	4	5
16	Pek çok insanın kendi başının çaresine bakabileceğine ne derece inanırsınız?	1	2	3	4	5
17	Çoğu insanın esas olarak sorumluluk yüklenme derecesi nedir?	1	2	3	4	5
18	Zor durumda kalmış olanlara insanlar ne ölçüde yardımcı olmaya hazırdırlar?	1	2	3	4	5
19	Kendiniz için ne ölçüde sorumluluk taşıyabilirsiniz?	1	2	3	4	5
20	Bir insan, (aile içi- aile dışı) kimselere ne ölçüde yardımcı olmalı ve onlara karşı sorumluluk yüklenmelidir?	1	2	3	4	5

Lütfen her bir ifade ile ne derece hemfikir olup olmadığınızı ifadenin yanındaki boşluklardan birini işaretleyerek (X) belirtiniz.	Böyle bir durum yok	Var ama hiç gerginlik yaratmıyor	Yılda 1-2 kez gerginlik yaratıyor	Ayda 1-2 kez gerginlik yaratıyor	Haftada 1-2 kez gerginlik yaratıyor	Günde 1-2 kez gerginlik yaratıyor
1. Bir yere giderken geç hazırlanma.						
2. Buluşma saatlerine geç kalma.						
3. Özel günleri (doğum günü, evlilik yıldönümü vb.) unutmama.						
4. Giyim biçimine ve saç şekline karışma.						
5. Verdiği sözü tutmama.						
6. Yapılan bir işi veya davranışı beğendiğini söylememe.						
7. İsteklere ve ihtiyaçlara karşı duyarsız olma ve aldırma.						
8. Sürekli olarak alaycı bir tonda konuşma/ alay etme.						
9. Davranışları yönetmeye ve düzenlemeye çalışma.						
10. Eşe hükmetmeye çalışma.						
11. Kendi isteklerini hep ön plana çıkarma.						
12. Tartışmalarda davranışlarını ve söylediklerini kontrol edememe.						
13. Dövme, tartaklama, küfretme vb. girişimlerde bulunma.						
14. Yakın ve sıcak davranmama.						
15. Zor anlarda duygusal destek sağlamama.						

16. Sigara içme.						
17. Alkol kullanma.						
18. Uyuşturucu kullanma.						
19. Kumar oynama.						
20. Farklı politik görüşü benimseme.						
21. Dinsel inanç konularında anlaşamama.						
22. Sadakatinden şüphe etme.						
23. Birlikte sinema, tiyatro veya arkadaş toplantısı gibi yerlere gitmeyi reddetme.						
24. Temiz ve düzenli olmama.						
25. Evde üstüne düşen görevleri yerine getirmeme.						
26. Ufak tefek konuları bile abartarak sürekli olarak tartışma çıkarmaya çalışma.						
27. Boş zamanları tek başına değerlendirmeyi isteme.						
28. Evde başka bir şeylerle ilgilenmeyip sürekli kitap, gazete vb. okuma, televizyon seyretme veya uyuma.						
29. Anlatılan konuya ilgisiz kalma ve dinlememe.						
30. Evlilik ilişkisinin aksayan yönlerini konuşamama.						
31. Evlilik ilişkisinde yeterince açık ve dürüst olmama.						
32. Sürekli olarak eşini olumsuz yönde eleştirme.						
33. Aile mahremiyetinde kalması gereken olayları başkalarına anlatma.						
34. Toplantılarda, davetlerde vb. yerlerde karşı cinsten kişilerle fazla ilgilenme, sohbet etme.						
35. Diğer kişilere daha ilgili ve sıcak davranma.						
36. Kayınvalide - kayınpeder vb. yakınlar ile sık görüşmeyi isteme.						
37. Başka bir kişiyle eşi aldatma.						
38. Çocuk sahibi olmayı istememe.						
39. Çocukların okul hayatı ile ilgilenmeme.						
40. Çocukların ihtiyaçlarıyla ilgilenmeme.						
41. Çok sayıda çocuk sahibi olmayı isteme.						
42. Çocuklarla ilgili herhangi bir konuyu tartışmama.						
43. Çocuklara sevgi ve şefkat göstermeme.						
44. Çocukları şımartma.						
45. Çocuklara gerçekleştirilemeyecek sözler verme.						
46. Kız veya erkek çocuk isteme.						
47. Çocuklardan birini kayırma.						
48. Çocukları dövme, tartaklama vb. girişimlerde bulunma.						
49. İş hayatında eşinin kazandığı başarıyı kıskanma.						
50. Eşinin işinde terfi edememesi.						
51. İşe daha çok zaman ayırma.						
52. Çok sık iş seyahatlerine çıkma.						
53. İş problemlerini eve taşıma.						
54. İş saatlerinin belirli olmaması.						
55. Paranın kullanımını elde tutma ve eşe para vermeme.						
56. Fazla ya da gereksiz harcama yapmayı isteme.						
57. Aşırı cimri olma.						

Lütfen evliliğinizi en iyi ifade ettiğine inandığınız bir cevabın yanındaki kutucuğu (X) şeklinde işaretleyiniz.

10. Ortaya çıkan uyumsuzluklar genellikle:

☐	Erkeğin susması ile
☐	Kadının susması ile
☐	Karşılıklı anlaşmaya varılarak sonuçlanır.

11. Ev dışı etkinliklerinizin ne kadarını eşinizle birlikte yaparsınız?

☐	Hepsini
☐	Bazılarını
☐	Çok azını
☐	Hiç birini

12. Boş zamanlarınızda genellikle aşağıdakilerden hangisini tercih edersiniz?

☐	Dışarıda bir şeyler yapmayı
☐	Evde oturmayı

Eşiniz genellikle aşağıdakilerden hangisini yapmayı tercih eder?

☐	Dışarıda bir şeyler yapmayı
☐	Evde oturmayı

13. Hiç evlenmemiş olmayı istediğiniz olur mu?

☐	Sık sık
☐	Arada sırada
☐	Çok seyrek
☐	Hiçbir zaman

14. Hayatınızı yeniden yaşayabilseydiniz;

☐	Aynı kişiyle evlenirdiniz
☐	Farklı bir kişiyle evlenirdiniz
☐	Hiç evlenmezsiniz

15. Eşinize güvenir, sırlarınızı ona açar mısınız?

☐	Hemen hemen hiçbir zaman
☐	Nadiren
☐	Çoğu konularda
☐	Her konuda

Ek 2 : Etik Kurul İzni

T.C.
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL ve BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU
KARARLARI

TOPLANTI TARİHİ : 24.02.2023
TOPLANTI NO : 2023/02

Karabük Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu toplanmış ve aşağıdaki kararı almıştır.

Karar 38

24/02/2023 tarihli Prof. Dr. Gülay GÜNAY'ın Etik Kurul form ve ekleri görüşüldü.

Karabük Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Gülay GÜNAY danışmanlığında yürütülen “Çiftlerin Evlilik Yaşamlarında Evlilik Uyumu ve Çatışmalarında Alturistik (Özgeci) Tutumlarının Aracı Rolünün İncelenmesi” konulu çalışma kapsamında uygulanmak üzere ekte sunulan çalışmasının etik kurallara uygunluğu oy birliği ile kabul edilmiştir.

AŞLI GİBİDİR

Prof. Dr. Elif ÇEPNİ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurul Başkanı

ÖZGEÇMİŞ

Eda AKAY, 2020 yılında Karabük Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Lisans eğitimini yüksek onur derecesiyle tamamlamıştır. 2021 yılında Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalında yüksek lisans öğrenimine başlamıştır. “Covid-19 Salgını (Pandemi) Sürecinde İş Yeri Kapatılan Esnafın Aile İçi İlişkileri: Nitel Bir Çalışma” ve “Çocuk Suçluluğunun Önlenmesinde Okul Sosyal Hizmetinin Önemi” isimli akademik yayınları, “Yoksul Yaşlının Sosyal Dışlanma Halkasına Girişinin Sosyal Hizmet Perspektifinden İncelenmesi: Nitel Bir Çalışma” isimli bildirisi bulunmaktadır.